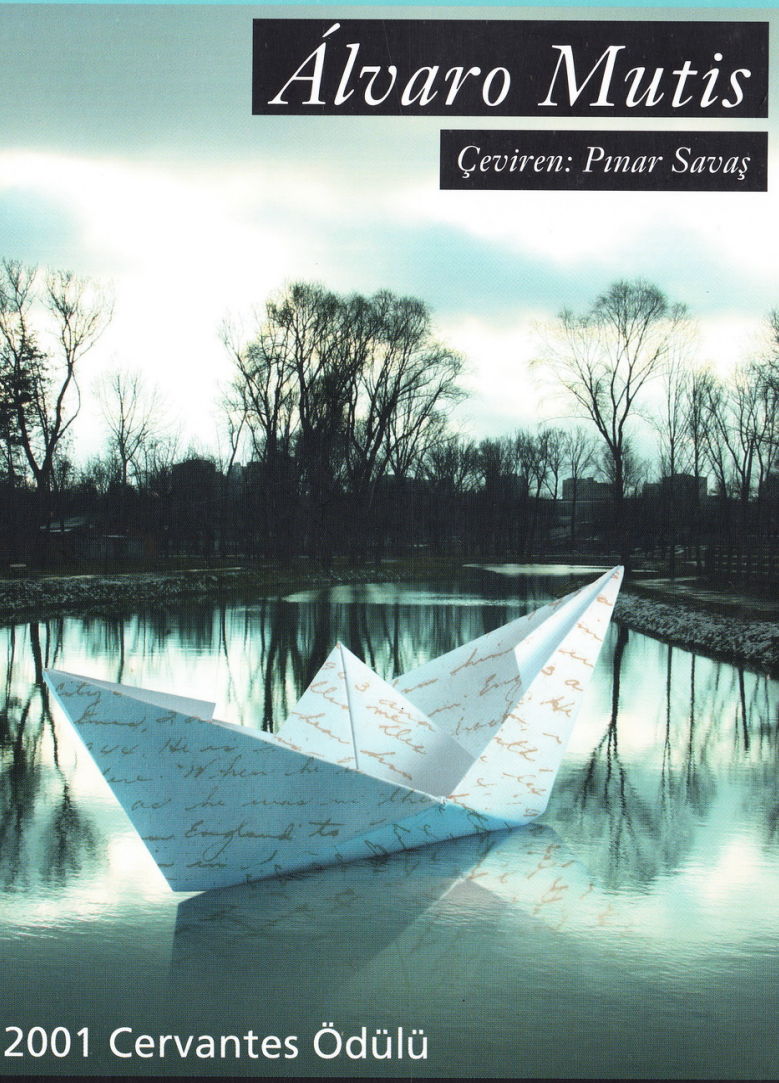
TROPİK GÜNCESİ

Álvaro Mutis

Çeviren: Pınar Savaş

2001 Cervantes Ödülü

ROMAN

TURKUVAZ KİTAP

ÁLVARO MUTIS

25 Ağustos 1923'te Kolombiya'da doğdu. Şair, deneme, senaryo ve roman yazarı. Serüvensever denizci Maqroll el Gaviero'nun maceralarıyla dünya çapında üne kavuştu. Hem şiirlerinin kendine özgü üslubu hem de ince ince işlediği dili ve felsefi kapsamıyla deneme ve romanları, İspanyolca yazılmış çağdaş edebiyatın en önemli yapıtları arasında yer alır.

1948'de ilk şiirleri, 1978'de toplu öyküleri basılan Mutis, Prix Médicis (Fransa, 1989); Premio Principe de Asturías de las Letras (İspanya, 1997); İspanyol dilinin Nobel'i olarak bilinen Premio Miguel Cervantes (İspanya, 2001) ve Neustadt Prize for Literatura (ABD, 2002) ödüllerini kazandı.

PINAR SAVAŞ

1966 yılında doğdu. Saint-Benoit Lisesi'ni, ardından Boğaziçi Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümünü bitirdi. Kitaplarını çevirdiği yazarlar arasında Gabriel García Márquez, Ernesto Sábato, Carlos Fuentes, Umberto Eco, Javier Marías, Álvaro Mutis, Juan José Millas, Alice Munroe, Angela Carter, Rosa Regas sayılabilir.

ÖZGÜN ADI La Nieve Del Almirante
© Álvaro Mutis - La Nieve Del Almirante 1986 / Turkuvaz Kitapçılık ve Yayıncılık A.Ş. 2007

Her hakkı saklıdır. Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Genel Merkez: Barbaros Bulvarı, No: 153, Kat: 3
34349 Beşiktaş / İstanbul
Tel: 0212 288 50 68 Faks: 0212 288 50 67

Genel Yayın Yönetmeni İlknur Özdemir
Editör Rengin Arslan
Düzelti Aslı Uluşahin

Kapak Gamze İçhedef
Grafik Bilgi Erdoğan
Birinci Basım Ekim 2008, İstanbul
Genel Yayın 183 *Edebiyat Dizisi* 94
Isbn 978-605-4069-22-4
Basıldığı Yer Pasifik Ofset Ltd. Sti (0212) 422 44 45

Turkuvaz Kitap bir TURKUVAZ MEDYA GRUBU kuruluşudur.

Álvaro Mutis

TROPİK GÜNCESİ

Roman

Çeviren
Pınar Savaş

TÜRKÜVAZ
KİTAP

Ernesto Volkening'e
(Amberes[1], 1908 – Bogota, 1983)

gölgesiz dostluğunun ve verdiğin
unutulmaz dersin anısına, saygıyla.

1 Belçika'daki Antwerpen kentinin İspanyolca söylenişi. (ç.n.)

Sadece yapması gerekeni yaparak
Kendi balığını avlar her balıkçı:
Ve ilk ağdadır avuçlarında sıktığı;
Küçük ve değersiz kırıntıları ıstırabının.
Şaşkınlıkla çeker yukarı,
Bulanık diplerdeki hastalıkları.
Ve balık sepetleri açılır,
Onu tehdit eden umutsuzluklara;
Ve küpeşteler boyunca toplar,
Pişmanlığının karaya vuran kalıntılarını.

Émile Verhaeren, *Balıkçılar*

Maqroll el Gaviero'nun yazılarının, mektuplarının, belgelerinin, anlatılarının ve anılarının tümünü ele geçirdiğime inandığım bir sırada, onun yaşamıyla ne denli ilgilendiğimi bilen tanışlar oradan oraya sürüklenmelerinin yazılı izlerini sürmeyi bitirip tükettiklerinde ve her şeyi bana teslim ettiklerinde; yani hiç beklemediğim bir anda, talih bana ilginç, tatlı bir sürpriz hazırlamaktaymış meğer.

Kendime sakladığım gizli hazlarımdan biri Barcelona'nın Barrio Gótico'sundaki[2] *sahafları gezmektir, bana kalırsa orada hem en iyi yapıtları bulursunuz hem de sahafların sahipleri hâlâ türlü hoş alışkanlıklarını, insanı minnettar bırakan sezgilerini, sözü kıt bilgeliklerini korurlar, ki bunlar artık soyu tükenmekte olan, bir zamanların o kendine has kitapçılarının erdemleridir. Geçen günlerden birinde Botillers Sokağı'na saparak eski bir sahafın vitrininin önünde dikildim, çoğunlukla kapalı olan bu dükkân bir koleksiyoncunun ihtirasına gerçekten sıra dışı parçalar sunabilen bir yerdi. O gün açıktı. Unutulmuş bir ayinin yapıldığı tapınağa girer gibi süzüldüm içeri. Gür sakalından Levanten Yahudisi olduğunu anladığım fildişi tenli genç bir adam, kara gözlerinde hafif bir şaşkınlık ifadesiyle, çok gerilerde kalmış zamanların harfleriyle bir kataloğa kaydettiği karmakarışık kitap ve harita yığınının ardından baktı bana. Hafifçe gülümsedim, töreyi bilen her iyi kitapçı gibi, sanki varlığımdan haberdar değilmişçesine bıraktı beni rafların arasında gezineyim diye. Almaya niyetlendiğim birkaç kitabı ayırmıştım ki, P. Raymond'un yıllardan beri peşinde olduğum, adı bile başlıbaşına bir vaat olan kitabının mor renkli deriyle ciltlenmiş güzel bir baskı-*

---

2 Barcelona kentinin tarihi bölümü. Daracık ve kargacık burgacık sokakları kafelerle, barlarla, sahaflarla, küçük sanat galerileriyle, ilginç ve farklı şeyler satan dükkânlarla süslüdür. (ç.n.)

sını gördüm aniden: Prévôt du Paris'nin Orléans Dükü Louis Cinayeti Üzerine Araştırması; *1865 yılında, Bibliothèque de l'École de Chartres tarafından yayımlanmış. Yıllardır süren sabırlı bekleyişim şansın yardımıyla ödülüne kavuşuyordu, oysa çoktandır hayalini bile kurmaktan vazgeçmiştim. Kitabı açmadan elime aldım ve sakallı gence ederini sordum. Bir tarikat kardeşliğine özgü sert, kararlı ve kesin bir sesle rakamı söyledi. Seçtiğim öbür kitaplarla birlikte hiç tereddüt etmeden bedeli ödedim ve hemen dükkândan çıktım. Yavaş yavaş, tadına vara vara keşfimin keyfini sürebilmek için yalnız kalabileceğim, büyük Ramón Berenguer'in heykelinin olduğu küçük meydandaki bir banka doğru yürüdüm. Sayfaları çevirirken arka kapağın iç kısmında, Profesör Raymond'un bu tadına doyulmaz metnine eşlik eden resim ve haritaların yerleştirilebileceği bir cep olduğunu gördüm. Resim ve haritalar yoktu elbette ama bir alay kâğıt buldum, çoğu pembe, sarı ya da gök mavisiydi; ilk bakışta fatura ya da muhasebe kayıtları gibi görünüyorlardı. Yakından inceleyince küçük, basbayağı titrek ve hatta ateşli birinin elinden çıkma diye niteleyebileceğim harflerle dolu olduklarının farkına vardım; arada bir bu sıkışık harflerin yazarının tükürüğüyle koyulaşan mor renkli mürekkeple yazılmışlardı. Gerçekten de farklı farklı ticari belgeler olan kâğıtların her iki yüzü de tıka basa doldurulmuş, yazılanların basılı karakterlerin üzerine denk gelmemesine büyük özen gösterilmişti. Birden gözüme takılan bir cümle, Fransa Kralı VI. Charles'ın kardeşinin, Burgonya Dükü Korkusuz Jean'ın emriyle kalleşçe öldürülmesi hakkında Fransız tarihçinin yaptığı kılı kırk yaran araştırmayı unutmama neden oldu. Son sayfanın en sonunda, yeşil renkli kalemle ve çok daha kararlı harflerle şöyle yazmaktaydı: "Xurandó Irmağı'nda yukarı doğru yaptığı yolculuk sırasında, Maqroll el Gaviero tarafından yazılmıştır. Karşılaştıkları yerde Flor Estévez'e verilmek için. Hotel de Flandre, Antwerpen." Kitabın içine de aynı renkli kalemle bir sürü notlar alınmış, satırların altı çizilmişti, adamımızın bu sayfalardan ayrılmamak için onları çok daha yüce ve akademik amaçlar için yapılmış bu cepte sakladığı aşikârdı.*

Güvercinler Mallorca Fatihi'nin ve El Cid'in damadının pek

soylu heykelini pislemeye devam ederlerken, Gaviero'nun sıradağlardan aşağı akan ve uçsuz bucaksız bir ormanın yeşil gölgeliklerinde kaybolan ırmaklarının arasında, bir ırmağın akıntısının ters yönünde yaptığı yolculuğu sırasında, günlük biçiminde tuttuğu ve düşüncelerini, anılarını, düşlerini, hayallerini, başına gelen talihsizlikleri anlattığı alacalı sayfaları okumaya koyuldum. Çoğu bölüm daha düzgün harflerle yazılmıştı, bundan da ilk bakışta o iklimlerde sık görülen ve her türlü ilaca ya da şifaya karşın düşmeyen ateşlere bağladığım titremenin suçlusunun aslında, Gaviero'yu taşıyan mavnanın motorunun titreşimleri olduğunu anlamak zor olmadı.

Gaviero'nun Günlüğü, kaderinin tanığı olarak yazıp da bıraktığı bir sürü şey gibi farklı türlerin tarifsiz bir karmaşasıydı: Kavranabilir gündelik olaylardan yaşam felsefesi olduklarını düşündüğüm kaskatı yasaların bir bir sıralanmasına dek her şey vardı. Bu yazıları bir plan dahilinde düzenlemeye kalkışmak pek safça bir akılsızlık olur; tekdüzeliği ve gereksizliğiyle arada bir Gaviero'nun aklını bulandırdığını sandığım bu yolculuk sırasında yaşadığı deneyimleri günbegün anlatma niyetine pek bir katkısı da olmazdı.

Öte yandan, Maqroll'un uzun bir süre, hem yerin sahibesi olan hem de onu en iyi anlayabilen, yörüngesinden çıkmış hayallerini ve varoluşunun çetin karmaşasını en iyi paylaşabilen Flor Estévez'in özenli bakımının keyfini sürdüğü; hatta sükûnet içinde yaşadığı mekânın adını bu günlükte vermek, benim için çok önemli.

Ayrıca Gaviero'nun Günlüğü'nün okurlarını Maqroll'a ait başka haberleri ellerinin altında bulundurmak da ilgilendirebilir; bunlar şu ya da bu biçimde günlüğünde söz edilen olaylarla ya da kişilerle bağlantılıdırlar. Bu nedenle, bu cildin sonuna kahramanımız hakkında daha önceki yayınlarda çıkan kimi haberleri de ekledim, ben onlara en uygun yerin burası olduğunu düşünüyorum.

Gaviero'nun Günlüğü

15 Mart

Bana gelen haberlerde ırmağın büyük bir kısmının, ta sıradağların eteğine kadar mavnayla gitmeye uygun olduğu söyleniyordu. Öyle değilmiş. Dümdüz omurgası olan bir mavnadayız; akıntıya karşı astımlı gibi aksırıp öksürerek mücadele eden dizel motoru var. Pruvada hamakları asmaya yarayan demir direklere gerilen çadır bezinden bir çardak var. İskeleye ve sancağa ikişer hamak asılıyor. Başka yolcular olduğu zaman, onları mavnanın ortasında metal plakalardan yayılan sıcaktan koruyan palmiye yapraklarının üzerine topluyorlar. Ayak sesleri koyun sessizliğinde hayaletlere yaraşır, grotesk bir yankı yaratıyor. Sık sık durarak, akıntının kaprisine göre birdenbire oluşuveren, sonra da kaybolup giden balçık yığınlarına oturan mavnayı kurtarmamız gerekiyor. Dört hamaktan ikisi Puerto de España'da mavnaya binen biz yolcuların, öbür ikisi de çarkçıbaşının ve miçonun. Kaptan pruvada, güneşin konumuna göre yönünü değiştirebildiği rengârenk bir plaj şemsiyesinin altında yatıyor. Son derece bilgece ayarladığı içki dozlarıyla sürekli çakırkeyf olmayı becerebiliyor, keyifli ve iyimser bir ruh haliyle asla tam anlamıyla teslim olmadığı uyku arasında gidip geliyor. Buyrukları yolculuğun rotasıyla ilgisi olmadığı gibi, bizi sinir eden bir şaşkınlığa da neden oluyorlar: "Keyifler gıcır olsun! Rüzgâra dikkat! Mücadeleye devam, gölgeler dışarı! Su bizimdir! İskandili yakın!" Tüm gün ve gecenin büyük bölümünde böyle. Ne çarkçıbaşı ne de miço bu zırvalıklara kulak asıyorsa da, bir biçimde onları uyanık ve tetikte tutmayı, Xurandó'nun hazırladığı sayısız tuzakları savuşturmak için gerekli beceriyi iletmeyi başarabiliyor. Çarkçıbaşı bir yerli, sessizliğini korumak konusunda o kadar kararlı ki, dilsiz olduğunu söyleyebilirim, çok seyrek olarak karmakarışık dillerde kaptanla

konuşuyor ama çevirmesi hemen hemen olanaksız. Gövdesi ve ayakları çıplak. Yağ içindeki yamalı, bohça gibi duran pantolonunu hemen göze batan parlak karnının altından bir kordonla bağlıyor, göbeğinden sahibinin motoru çalışır halde tutmak için harcadığı çabaya bağlı olarak büzülen ya da genişleyen bir fıtık fırlamış. Fıtık ve motor arasındaki ilişkiye özlerini aşan, geçişli bir vaka denebilir; ikisi de aynı çabanın içinde karışıp birlikte yaşıyorlar; mavnanın ilerlemesi. Miço şu taklit yeteneği müthiş olan insanlardan, yüz hatları, hareketleri, sesi ve diğer kişisel özellikleri o kadar kusursuz bir yokluk derecesinde ki, asla belleğimizde yer etmiyorlar. Gözleri burun kemerinin çok yakınında olduğu için ancak *Little Dorrit*'teki (Küçük Dorrit) meşum Mösyö Rigaud-Blandois'yı aklıma getirerek yüzünü hatırlayabiliyorum. Bu kadar akılda kalıcı bir referans bile çok işe yaramıyor; miçoyu gözlerken Dickens'ın karakteri buhar olup uçuyor. Tuhaf bir kuş türü diyebiliriz. Çardağın altını benimle paylaşan yol arkadaşım dev bir sarışın, tuhaf bir Slav vurgusuyla ağzının içinde geveledığı birkaç sözcüğü anlamak neredeyse olanaksız. Sakin biri, miçonun son derece kazık bir fiyata sattığı iğrenç kokulu sigaralardan birini yakıp ötekini söndürüyor. Anladığıma göre benim gittiğim yere gidiyor: Bizim tırmandığımız yoldan aşağı inmesi gereken ahşabı işleyen fabrika; tomrukların taşınması işini bana verecekler güya. "Fabrika" sözcüğünün mürettebatın gülme krizi geçirmesine yol açmasının hiç de içimi rahatlatmadığını ve beni hafifçe kuşkulandırdığını da eklemeliyim. Geceleri bir Coleman lambasıyla aydınlanıyoruz, ışık öylesine farklı renklerde ve biçimlerde böcekleri çekiyor ki, bazen birinin anlaşılmaz bir öğretme merakıyla, bu böcek kafilesinin geçişini bizim için düzenlediği izlenimine kapılmadan edemiyorum. Akkor huzmelerinin yarattığı kukuleta benzeri aydınlığın içinde, uyku kanıma karışan bir uyuşturucu gibi beni yere serene dek kitap okuyorum. Orléans'a özgü o düşünceye gelmeyen hafiflik bir an kafamı meşgul ediyor ve hemen ardından deliksiz bir uykuya dalıyo-

rum. Motorun ritminin durmadan değişmesi bizi sürekli belirsizlik içinde bırakıyor, nedeni bir an tümüyle susacağından korkmamız. Akıntı giderek daha baş edilmez ve kaprisli oluyor. Tüm bunlar gerçekten saçma ve neden bu mavnaya bindiğimi asla bilemeyeceğim. Yolculukların başında hep aynı şey olur. Ardından insanı yatıştıran o kayıtsızlık gelir ve her şey düzelir. Gelmesini sabırsızlıkla bekliyorum.

18 Mart

Bir süreden beri olmasından korktuğum şey başıma geldi: Pervane dipteki bir kök yığınına çarpınca onu tutan aks eğrildi. Titreşim kaygı verici boyutlara ulaştı. Kayrak taşından oluşan kumdan bir sığlığa yanaştık; yeşilliklerden tatlı, insanın içine işleyen boğucu bir koku yayılıyor. Kaptanı aksı ısıtarak düzeltebileceğine ikna edene kadar, insanı soluksuz bırakan sıcakta uzun süre, beceriksizce, ne idüğü belirsiz işler yapıp durdular. Üzerimize sivrisineklerden bir bulut indi. Neyse ki hepimiz bu illete bağışığız, sadece katlanmak zorunda kaldığı bu işkencenin neden başına geldiğini anlamazmış gibi kendini zor tutan ve olan biteni öfkeyle izleyen sarışın dev öyle görünmüyor.

Hava kararmak üzereyken bir yerli aile çıkageldi, adam, kadın, altı yaşlarında bir oğlan ve dört yaşlarında bir kız. Hepsi de çırılçıplaktı. Yaktığımız ateşe sürüngenlerin kayıtsızlığıyla baktılar. Adam da kadın da kusursuz bir güzelliğe sahipti. Adamın geniş omuzları vardı, kollarını ve bacaklarını bedeninin uyumunu daha da fark edilir kılan bir yavaşlıkla hareket ettiriyordu. Kadın adamla aynı boydaydı, iri ama sert memeleri, dar ve son derece biçimli yuvarlanan kalçalarıyla biten baldırları vardı. Her ikisinin de bedenini kaplayan ince yağ tabakası eklemlerinde ve bedenlerinin girintilerinde yok olmuştu. Her ikisinin de saçları şapka gibi kesilmiş, gü-

neşin son ışıklarıyla pırıl pırıl parlayan fildişi renkli, belli ki bitkiden yapılma bir maddeyle sertleştirilmişti. Dişleri eğelenmiş gibi sivriydi, sesleri uykulu bir kuşun inişsiz çıkışsız şakımasını andırıyordu. Aksı düzeltmeyi başarabildiğimizde gece bastırmıştı ve ancak ertesi sabah yerine takabilecektik. Yerliler kıyıda bir iki balık yakalayarak yemek için sahilin öteki ucuna gittiler. Çocuksu seslerinin mırıltısı seher vaktine kadar sürdü. Uykum gelene kadar okudum. Sıcak, geceleri de azalmıyordu, hamağıma uzanmış, uzun uzun Orléans dükünün ahmak patavatsızlıklarını, *branche cadette*'in (sonraki nesiller) başka üyelerinde de görülen belli karakter özelliklerini düşündüm; farklı köklerden gelseler de hainliğe, gösterişli serüvenlere, zararlı suç ortaklıklarına eğilimleri aynıydı; para hırsıyla yanıp tutuşan, iflah olmayacak kadar sadakatsiz insanlardı. Böyle belli başlı davranış biçimlerinin, bu kadar farklı kökenlerden gelen prenslerin hepsinde, neredeyse günümüze gelene kadar yinelenmesinin nedenlerine biraz kafa yormak gerekir. Su mavnanın düz ve metalik gövdesini tekdüze bir çırpıntıyla dövüyor; bir nedenle ulaşılmaz ve avutucu.

21 Mart

Ertesi sabah yerli aile de mavnaya bindi. Biz suyun altında pervaneyi yerine takmak için didinirken onlar palmiye yapraklarının üzerinde ayakta durdular. Tüm gün hiç kımıldamadan, tek söz etmeden aynı yerde dikildiler. Ne kadının ne de adamın bedeninde tüy vardı. Kadın yeni patlamış bir tomurcuğa benzeyen cinsel organını, adam da ucuna doğru sivrileşerek sona eren geniş sünnet derisiyle kendininkini sergiliyordu. Bu organın boynuz ya da mahmuza benzediği bile söylenebilir, her türlü cinsel çağrışımın uzağında olduğu gibi erotik bir anlamı da yoktu. Arada bir sivri dişlerini gös-

tererek gülümseseler de, bu gülümseyişlerinde bir yakınlık, hatta aynı mekânı paylaşmaya ilişkin bir sıcaklık yoktu.

Miço bana bu bölgedeki ırmaklarda yerlilerin sık sık beyazların mavnalarında yolculuk ettiklerini söyledi. Ne bir açıklamada bulunur ne de nerede ineceklerini söylerlermiş. Bir gün geldikleri gibi ortadan yok olurlarmış. Yumuşak huylu, kendilerine ait olmayan hiçbir şeye el sürmeyen, yolcuların geri kalanıyla yiyeceklerini paylaşmayan insanlarmış. Zaten ot, çiğ balık ve sürüngenleri yiyorlar; pişirmeden. Bazıları "curare"ye batırılmış sivri oklarla silahlı olurlarmış, bu hazırlanışı çok gizli olan, insanı anında öldüren bir zehirmiş.

O gece uyurken çürümüş bir balçık kokusu çöreklenmiş bir yılan gibi üzerime çöktü, giderek artan, tahammülü olanaksız, iğrenç, yapışkan, tatlı bir kokuydu. Gözlerimi açtım. Yerli kadın dosdoğru, hem bir etoburunkini hatırlatan hem de insana bulantı veren bir masumiyetle yüzüme bakıyordu. Elini cinsel organıma koyarak okşamaya başladı. Yanıma uzandı. İçine girince tatsız bir balmumuna gömülüyormuşum gibi hissettim, hiç karşı koymadan, bir bitkinin hareketsizliğiyle durdu. Dişi bir bedenin dokunuşlarına ilişkin hiçbir şey anımsatmayan o bedenin yanıma sokulmasıyla, beni uykumdan uyandıran koku da giderek artmıştı. Midem bulanıyordu, kendimi zor tutuyordum. Ortalığı batırmadan gidip kusabilmek için işimi sonuna varmadan çabucak bitirdim. Sessizce uzaklaştı. Bu arada Slav'ın hamağına gitmiş olan yerli erkek dev adamın bedenine sarılmış, tehlikede olan bir kuş gibi hafifçe bir çığlık atarak ona girmekteydi. Ardından dev sarışın adama girerken, yerli insani hiçbir şey barındırmayan çığlığını atmaya devam etti. Pruvaya gittim ve olabildiğince yıkanmaya çalıştım, bedenime yapışmış, iğrenç kokulu, çürümüş balçık tabakasını çıkarmaya uğraştım. Kusunca rahatladım. Birden burnuma yine o çürük kokusu geldi ve bu kokunun beni uzun süre terk etmeyeceğinden korktum.

Yerliler gözleri ağaçların tepelerinde, mavnanın ortasında ayakta durmaya devam ettiler, durmadan defne yaprağını

andıran bir yaprakla çarpıcı bir beceriyle yakaladıkları sürüngenlerin ya da balıkların etlerini çiğniyorlardı. Slav gece yerli kadını hamağına almıştı, sabah altına girip ona sarılmış olan yerli erkekle uyandı. Kaptan davranışının iffetle bir ilgisi olmadığını tatsız bir sesle açıklayarak iki adamı ayırdı. Mürettebatın geri kalanı onu örnek almaya kalkacak olursa ortalık fena karışırmış. Ayrıca yolculuğun uzun olduğunu, ormanın orada doğmayanların davranışları üzerinde kontrolü mümkün olmayan bir etki gösterdiğini de sözlerine ekledi. İnsanları gerer, huzursuzluk verir, hiç de risksiz sayılamayacak hezeyanlara neden olurmuş. Slav ne olduğunu anlayamadığım laflar geveleyerek, geçmişte tanımış olduğundan kuşkulandığım miçonun ikram ettiği bir kupa kahveyi içtikten sonra sessizce hamağına gitti. Bu devin söz dinler tavırlarına ve uysallığına hiç güvenmiyorum çünkü gözlerinden arada bir yorgun ve hüzünlü bir çılgınlığın gölgesi geçiyor.

24 Mart

Ormanın içinde bir açıklığa geldik. Onca günden sonra nihayet gökyüzünü ve insana iyi gelen bir yavaşlıkla hareket eden bulutları görebiliyoruz. Hava daha sıcak ama sıcağın insanı ısrarla yiyip bitiren bir öğeye dönüştüğü, ağaçların yeşil kubbesi altındaki sabit gölgelikte olduğu kadar soluk kesen bir bunaltıcılıkta değil. Motorun gürültüsü yükseklerde kaybolup giderken, mavna bize akıntıya karşı verdiği umutsuz mücadelenin ıstırabını duyurmadan suyun üzerinde kayıp gidiyor. İçime mutluluğa benzer bir duygu yerleşti. Ötekilerde de bir rahatlama olduğunu fark etmek kolay. Ama biraz ileride, birkaç saat içinde tekrar bizi yutacak olan o karanlık bitki duvarı şekillenmeye başladı bile.

Ormana göre daha huzurlu ve sessiz olan açıklıkta güneş de yüzünü gösterince, ortamın uygunluğundan yararlanarak

neden bu yolculuğu yapmaya karar verdiğimi düşünmeye başladım. Bu ahşap öyküsünü ilk kez La Nieve del Almirante'de, Flor Estévez'in sıradağlardaki dükkânında duymuştum. Aylardan beri onunla yaşıyordum, vadideki *mangle*[3] ağaçlarının yetiştiği sulak bölgede yaşayan bir sineğin ısırığının bedenimde açtığı yarayı iyi etmeye uğraşıyordu. Flor bana mesafeli duruyor ama gerçekten iyi bakıyordu, geceleri sargılı bacağımın verdiği rahatsızlığın farkında, yine de ıstırap veren bir yük gibi taşıdığımız talihsizliklerden kurtulma ve huzur bulma duygusuyla sevişiyorduk. Sanırım Flor'un çatısı altında hareketsiz geçen bu günlerimden daha önceki yazılarımda söz ettim. Oraya bir kamyon şöförü geldi, ovalardan satın aldığı büyük ve küçükbaş hayvanları taşıyordu, bize ormanın kıyısındaki bir bıçkıhaneden alınabilecek ahşaptan söz etti, Xurandó'dan aşağı taşıdıktan sonra, büyük ırmağın kıyısında konuşlanmakta olan garnizonlarda alış fiyatının çok üzerine satılabilirmiş. Bacağımdaki yara kuruyunca Flor'un bana verdiği parayla ormana indim, ama tüm bu hikâyede çok da inandırıcı olmayan bir yön bulunduğundan hep kuşkuluydum. Dağların soğuğu, bölgenin cüce ve kadife gibi tüylü bitkileri arasında bir tövbekârlar alayı gibi sürekli dolaşan sis, daha alçak toprakların yakıcı iklimine kavuşmak için karşı konulmaz bir arzu duymama neden olmuştu. Amberes'e muz taşıyabilmesi için birkaç küçük değişiklik yapılması gereken Tunus bayraklı bir kargo gemisini götürmem için bana yolladıkları kontratı imzalamadan geri gönderdim, yaptığım ipe sapa gelmez açıklamalar, bir gün hatırlanıp anlatılmaya değer başka serüvenlerin ve zorlu yolculukların yoldaşları ve dostları olan gemi sahiplerinin kafasını karıştırmış olmalı.

Bu mavnaya biner binmez şu bıçkıhaneden söz açtım ama kimse bana tam olarak nerede olduğunu söyleyemedi. Hatta

---

3 Rizoforáceas ailesinden, üç dört metre yüksekliğinde, dalları yere değen, kökleri bataklığın (ya da suyun) içinde olan, küçük, yuvarlak meyveli, tropikal yörelere özgü bir ağaç.

öyle bir yer olup olmadığını bile söyleyemediler. Her zaman başıma aynı şey gelir: Giriştiğim işlerde belirsizliğin damgası, kurnaz bir taşınmanın laneti eksik olmaz. Şimdi buradayım, budala gibi ırmağın akışının ters yönüne gidiyorum ve şimdiden biliyorum ki her şey durup kalacak; beni hiçbir şeyin beklemediği, tekdüzeliğinin ve boğucu ikliminin bana kötü geldiği ve hüzünlendirdiği bu ormanda, denizin uzağında, dişilerin yokluğunda, saçma bir dilin konuşulduğu bu diyarlarda. Bu arada boğaz kıyısında sayısız geceyi birlikte geçirdiğimiz, Valencia ve Toulon'da kolay para kazanmak için birlikte bir alay unutulmaz girişimde bulunduğumuz sevgili dostum Abdül Beşir beni bekliyor ve belki de öldüğümü düşünüyordur. Kafamı en çok bu düşüşlerin, başından beri mantıksız olan bu kararların, toplamları varoluşumun hikâyesini oluşturacak bu çıkmaz sokakların yaşamımdaki yineleniş biçimleri karıştırıyor. Gönlümün aşkla ve şevkle mutluluğa çağrısının sürekli ihanete uğrayışı, her gün yolundan saparak sürekli sefil başarısızlıklara duyulan bir ihtiyaca açılması; bunların hepsi de varlığımın en derininde istediğim, sürekli başarısızlığa duyulan bu istencim olmasa yerine getireceğimi bildiğim şeye öyle uzak ki. Bunu kim anlayabilir? İşte ormanın somurtkan, insana türlü pusu kuran o yeşil tüneline girmeye başladık bile, burnuma o yavan, uğursuz ılık mezar kokusu geliyor.

27 Mart

Bu sabah askerlerin işgal ettiği bir çiftliğe tarım ilacı varilleri bırakmak için kıyıya yanaştığımız sırada yerliler indiler. Hamak arkadaşımın adının Ivar olduğunu orada öğrendim. Yerli çifti onu kıyıdan "Ivar! Ivar!" diye bağırarak uğurlarken o da Protestan bir çoban uysallığıyla gülümsüyordu. Gece inip de hamaklarımıza uzandığımızda, sineklerden korunmak için henüz Coleman'ı yakmadığımız sırada, Almanca

nereli olduğunu sordum, bana Estonya, Pärnu yanıtını verdi. Geç vakte kadar konuştuk. İkimize de aşina olan yerlere ilişkin deneyimlerimizi ve anılarımızı paylaştık. Her zaman olduğu gibi, dil hayal ettiğimizden çok farklı insanlar çıkardı karşımıza. Ivar bana son derece sert, hesapçı ve soğuk bir adam izlenimi verdi; benzerlerine karşı müthiş bir aşağılama hissine sahipti, bunu maskelemeye çalışsa da ilk ele veren kendisi oluyordu. Yerli çiftle yaşadığı erotik deneyim hakkındaki tüm fikirleri ve yorumları buz gibi bir sinizm konusuydu, sadece iffet ya da toplumsal doğrularda değil, aynı zamanda en ilkel ve basit şefkat duygusunda da bi haber biriydi. O da bıçkıhaneye kadar gidecekmiş. Orayı fabrika diye anlandırdığım zaman mekânın nelerden oluştuğuna ilişkin karmakarışık bir açıklamaya girişerek içimdeki huzursuzluğu ve belirsizlik duygusunu daha da artırdı. Beni sıradağların eteğindeki o delikte neyin beklediğini kim bilebilir? Ivar. Sonra uykuyla uyanıklık arasında neden bu adın bana bu kadar aşina olduğunu anladım. Ivar, *Morning Star*'ın marinelbaşınm, Pointe-à-Pitre'de bir genelevi ziyaret etmek için birlikte gemiden indiklerinde, saatini çaldığını iddia ederek bıçaklayarak öldürdüğü miçosu, Kleist'in bölümlerini ezberden okuyabilen, annesinin ördüğü süveteri soğuk gecelerde gururla giyen Ivar. Düşümde beni iyi tanıdığım sıcacık ve masum gülümsemesiyle karşıladı, bana öteki Ivar, yani hamak komşum olmadığını açıklamaya çalıştı. Kaygısını hemen anlayarak ona ikisini karıştırmanın olanak dahilinde olmadığı konusunda güvence verdim. Şafak saatlerinin biraz daha serin olmasından yararlanarak yazıyorum bunları. Orléans cinayeti hakkındaki şu uzun araştırma beni sıkmaya başladı. Bu iklimde insanın sadece en temel ve densiz hevesleriyle iştahları kalabiliyor ve çaresizce bizi ele geçiren aptallık banyosuna dalıyoruz.

Sık sık yaşadığım bu düşüşlerim, hep yinelenen aynı beceriksizlikle kaderimin böyle köşeye sıkışmasına neden oluşum üzerine düşüncelere dalmışken, yanı başımda başka bir hayatın akıp gittiğinin farkına vardım. Benimkinin hemen kıyısından

geçen, bilmediğim bir yaşam. İşte orada, benim yolun bu dönemecinde bir kenara attığım zamanların toplamından yapılmış öteki yaşamda başka bir muhtemel çıkışı; sadece orada olmakla, benim hiç gitmediğim ama benim gündelik gerçekliğime paralel giden o kıyıda bulunmakla, çok rahat benimki de olabilecek başka bir kaderin kör akıntısını gördüm. Bu öteki yaşam benim uzağımdaydı, yine de içinde bulunduğum huzursuz şimdide kesinlikle benim olan ve ihtimallere asılıp giden bir hikâyenin malzemesini oluşturan tüm düşleri, evhamları, projeleri, kararları sürüklüyordu. Belki de benim elimi kolumu bağlayana eş bir hikâyeydi bu, burada olmayan ne varsa hepsini kapsıyordu, orada öylece kendi kendini meydana getirirken adımı koyan ama yine de hakkımda hiçbir şey bilmeyen hayali bir kan gibi yanı başımda akıyordu. Belki onun başkişisi de ben olursam ve kendi alışıldık ve sarsak endişelerimle, korkularımla onu lekelersem aynı hikâye olacak, ama bölümleri ve kişileri tümüyle farklı olacaktı. Ayrıca malzemesinin izini sürmeye niyetlenmediğim, aldırmadığım, son anıma huzur verecek görüntü olmasını istemediğim için her şey bittikten sonra uzlaştırıcı bir niyetle gözden geçirilmeyi hak ettiğini düşünmediğim; gerçek ve yaşanmış olmayan, tümüyle kaybedilmiş, hiç sefası sürülmemiş bir şeyin acısıyla akıp giden bu yaşam, belki de son saatim geldiğinde gözlerimin önünde geçit töreni yapacaktı. Yoksa öteki mi? Bunu başka bir fırsatta düşünmeliyim. Tüylü kanatlarıyla lambanın camını dövmeye başlayan dev kelebek dikkatimi felç etmeye başladı, birden üzerime çöken, dayanılmaz, rotasından çıkmış bir paniğe kapıldım. Ter içindeyim, ışığın çevresinde böyle dönüp durmaktan vazgeçmesini, çıkıp içinden geldiği ve ait olduğu geceye geri dönmesini bekliyorum. Geçirdiğim geçici felcin farkına varmayan Ivar lambayı söndürdü ve derin derin soluyarak uykuya teslim oldu. Onun bu kayıtsızlığına imreniyorum. Varoluşunda gizli bir köşecik, bilinmedik bir korkunun pusuya yattığı bir yarık var mıdır acaba? Sanmam. İşte tam da bu nedenle korkulacak biri.

2 Nisan

Bir arızayı onarmak için kıyıya yanaşmaya uğraşırken, yine o bir saniyede oluşuveren kum tepeciklerinden birine oturduk. Dün, geçirdikleri malarya krizlerini tedavi ettirmek niyetiyle kıyıdaki karakol noktalarından birine gitmek isteyen iki asker bindi mavnaya. Uzandıkları palmiye yapraklarının üzerinde ateşten tir tir titriyorlar. Bir an bile ellerinden bırakmadıkları tüfekleri tekdüze bir ses çıkartarak mavnanın metal tabanına çarpıyor.

Hiçbir işe yaramadıklarını bile bile, yaşamın bazı kurallarını yeniden saptıyorum. Hem kendimi daha iyi hissediyorum hem de sanki içime bir düzen getirebiliyorum. Cizvit okulundaki şu hiçbir işe yaramayan ve hiçbir iletisi olmayan, ama tüm temellerin çöktüğünü hissettiğimde iyi gelen bir büyü etkisine sahip dualar gibi. Bakalım:

Zaman üzerine düşünmek, geçmiş ve geleceğin bir geçerliliği var mı, gerçekten varlar mı anlamaya çalışmak; zaman bizi aşina olduğumuz oranda çıkışını bulamadığımız bir labirente sürüklüyor.

Her gün başka birisiyiz, ama diğerleri için de durumun böyle olduğunu unutuyoruz. Belki de insanların yalnızlık adını verdikleri budur. Ya böyle ya da kibirli bir salaklık söz konusu!

Bir kadına yalan söylediğimiz zaman, kimsesiz ve bir bahanesi olmayan o çaresiz çocuk oluyoruz yeniden. Kadın, tıpkı bitkiler gibi, tıpkı ormanın fırtınaları gibi, tıpkı suların girdapları gibi, bizi en karanlık semavi tasarılar ve niyetlerle besliyor. Bunu baştan bilmek iyidir. Tersi söz konusuysa, yıkıcı sürprizlerle karşılaşacağız demektir.

Uyumakta olan birinin bedenine giren bıçak darbesi. Kanamayan bir yaranın yapışık dudakları. Baş dönmesi, hırıltı, son sessizlik. Yaşamın önümüze çıkardığı kimi gerçeklikler böyledir; çözümsüz, kesin, başıboş ve kayıtsız.

Bazı şeylerin bedelini ödemek gerekir, ötekiler için hep borçlu kalırız. Buna inanırız. Tuzak "gerekir" sözcüğündedir. Ödeye

borçlana yaşar gideriz ve çoğu zaman farkına bile varmayız.

Bir uçurumun üzerinde çığlık atarak döne döne avını arayan şahinler bana yargılayan, yasalaştıran ve yöneten insanları çağrıştıran biricik imgedir. Kahrolsunlar.

Bir kervan ne bir şeyi simgeler ne de temsil eder. Hatamız bir yere gittiğini ya da bir yerden geldiğini düşünmektir. Kervan bu yer değiştirmeyle kendi anlamını tüketir. Bunu kervanı yürüten hayvanlar bilir ama kervancılar bilmez. Her zaman da böyle olacaktır.

Yaraya parmak basmak. İnsanların işi, hiçbir hayvanın yapamayacağı boktan bir iş. Kâhinlerin ve şarlatan falcıların aptallığı. Kötü örnekler ama yine de sözleri dinlenir ve yardımı istenir

Ölüm üzerine söylediğimiz her şey, bu konunun çevresinde dönüp duran her şey öylesine kısır, öylesine işe yaramaz ki. Sonsuza dek susmak ve beklemek çok daha iyi değil mi? Bunu insanlardan isteyemezsin. Aslında *parca*'ya[4] ihtiyaçları vardır ve belki de kesinlikle onların boyunduruğu altındadırlar.

Üzerinde sel sularının aktığı bir kadın bedeni, kısacık şaşkınlık çığlıkları, sevinç nidaları, kızıl kahve ve şekerkamışı meyvelerini taşıyan köpüklerin arasında devinen organları, akıntıdan kurtulmaya çalışan sinekler: Burada asla yinelenmeyecek bir mutluluğun dersi var.

Tripoli yakınlarındaki bir uçurumun üzerinde yer alan ören yeri Rodos Şövalyeleri Yarı'nda, kime ait olduğu bilinmeyen bir mezarın üzerinde şöyle yazar: "Burada değildi." Bu sözcükleri düşünmediğim tek gün yoktur. Ne denli açık seçikler ve aynı zamanda tahammül edemediğimiz tüm gizemi barındırıyorlar.

Gerçekten başımıza gelenlerin çoğunu unutuyor muyuz? Geçmişin bu parçasının tohum görevi görmesi daha doğru

---

4 *Parca*. Üç ihtiyar tanrıçadan her biri, kız kardeştirler. Cloto, Laquesis ve Atropos, ilki insanın yaşam ipini eğirir, ikincisi sarar ve üçüncüsü de keser. (ç.n.)

değil mi, budalaca terk ettiğimiz bir kadere doğru bizi yeniden yönlendirecek kime ait olduğu bilinmeyen bir inisiyatif? Züğürt tesellisi. Evet, unutuyoruz. Böyle olması da iyidir.

Birbiri ardına bu bilge takvim cümlelerini çıkartmak, boşluktan ve zorunlu olarak olağan ruh halinin değişmesini beklemekten doğan bu yararsız ve sahte mücevherler, bu lanet iklimde beni tüketecek olan çaba için gerekli enerjiden iyice yoksun kalmamdan başka bir işe yaramadı. Listeyi ve Rue Vieille-du-Temple'ın loş köşesinden Orléans'ın üzerine saldıranların kıt biyografilerini yeniden gözden geçirdim, daha sonra Tanrının ya da insanların elinden çekeceği cezalardan haberdar oldum; hepsi vardı.

7 Nisan

Evvelsi gün askerlerden biri öldü. Kum tepecikleri çözünüp motor işlemeye başladığı sırada tüfek tıkırtılarından biri aniden kesildi. Miço yerde hareketsiz yatan bedeni incelemesine yardım etmem için beni çağırdı, palmiye yapraklarını ıslatmaya başlayan bir ter ırmağının içindeki kütleye baktık. Arkadaşı merhumun tüfeğini alarak tek bir sözcük etmeden inceledi. "Onu hemen gömmek gerek," dedi miço, ne diyeceğini bilemeyen birinin ses tonuyla. "Hayır," yanıtını verdi asker. "Onu karakol noktasına götürmem gerek. Tüm eşyaları orada, çavuşumun rapor yazması gerek." Miço bir yanıt vermedi ama, zamanın onu haklı çıkaracağı ortadaydı. Zaten şu anda şişip bir canavara benzeyen, akbabalardan bir bulutun peşimize takılmasına neden olan iğrenç bir koku yayan cesedi gömmekteyiz. Pupadaki tentenin desteklerinin üzerine sürünün kralı tünedi, parlak, kara kehribar rengi güzel bir akbaba, gerdanı portakal rengi ve başında gür, pembe tüylerden bir taç var. Bir fotoğraf makinesinin merceğinin düzenliliğiyle göz kırptıkça, gözünün mavi zarı görünüyor. O ilk gaga darbesini vurmadan sürünün asla cesede yaklaşmayacağı-

nı biliyoruz. Küçük bir plajla ormanın kesiştiği yerde çukuru kazdığımızda, bize tahtından biraz da küçümseyerek bakıyordu. Kabul etmeliyiz ki bu heybetli hayvanın güzelliği insanı son derece etkiliyor, varlığı bu acele cenaze törenine soylu bir hava katan bir arıma sanki; mavnanın düz tabanına çarpan suyun belli belirsiz böldüğü sessizlikle uyum içinde, askeri bir kurumlanışı var.

Geçtiğimiz bölgedeki ağaçsız açıklıklar o kadar düzenli ki, sanki insan eliyle boşaltılmışlar. Su sakin, gidişimize gösterdiği direnç pek az hissediliyor. Hayatta kalan asker malarya krizlerini atlattı, beyaz kinin tabletlerini askeri bir tevekküle yutuyor. Şimdi gözlerini bir an bile ayırmadığı iki silaha birden sahip. Kaptanın şemsiyesi altında bizimle sohbet ediyor, ilerlemelerinin öyküsünü, sınır ülkesinden askerlerle bir arada yaşamanın nasıl olduğunu, her zaman birkaç ölümle sonlanan kantin kavgalarını, ölülerin sanki görev başında ölmüşler gibi askeri törenle onurlandırılarak gömülmelerini anlatıyor. Köylü kurnazlığına sahip, konuşurken *s* harfleri ağzından ıslık gibi çıkıyor, öyle kendine özgü bir hızla konuşuyor ki, cümlelerini anlamak kolay değil; bizler de iletişim kurmaktan çok gizlenmeye yarayan bir dilin ritmine alışıyoruz. Ivar sınırdaki karakol noktası hakkında hangi araç gereçleri kullanıyorlar, kaç kişiyi barındırıyorlar gibi bazı ayrıntıları sormaya başlayınca, asker gözlerini kapattı, aptal aptal gülümsedi ve sorularla hiç ilgisi olmayan bir yanıt verdi. Sanırım bize karşı pek dostluk beslemiyor, onun rızası olmadan arkadaşını gömmemize içerledi. Daha basit başka bir neden daha var: Askeri bir formasyona sahip her insan gibi, biz siviller onun için koruması ve katlanması gereken bir ahmaklar sürüsüyüz; her zaman karmaşık işler içindeyiz, ihtiyaçlarımız ayan beyan ortada. Ne yönetmeyi biliriz ne emirlere uymayı; dünyaya düzensizlik ve kaygı tohumları ekmeden adım atmayı beceremeyiz. En küçük jestiyle bize durmadan bu mesajı iletiyor. Aslında ona imreniyorum, elime geçen her fırsatta o sarsılmaz sistemlerinin altına mayın döşesem de, bi-

zim üzerimizde fena halde etkilerini göstermeye başlayan ormanın, sağır zararlarından onu koruduğunu kabul etmek zorundayım.

Miçonun hazırladığı yemek yalın ve sıkıcı; düzensiz bir hamur haline getirilmiş pirinç, kuru etle frijol[5] ve kızarmış muz. Sonra da içinde kahve olması gereken bir kupa, artık her neyse; insana ne güç ne de uyanıklık veren bulanık bir sıvı, belirli bir tadı olduğunu da söyleyemem, içine attığı kalıp halindeki şekerse, kupanın dibinde sinek kanatlarından, bitki kalıntılarından ve kökenini çıkartamadığım türlü şeyden oluşma, insana kaygı veren bir posa bırakıyor. Ortalıkta hiç alkol yok. Yalnızca kaptan yanından içi *aguardiente*[6] dolu matarasını eksik etmiyor, belli aralıklarla hiç aksatmadan yudumlar alıyor ve yolcuların geri kalanına asla ikramda bulunmuyor. Ayrıca içenin soluğunu koklayınca insanın içinden o iğrenç şurubu tatmak da gelmiyor; şekerkamışından damıtılmış olmalı, belli ki kalitesi berbat, iç kısımlardaki çiftliklerden birinde dönen bir karaborsa ürünü olduğu belli, insanın gözlerini bozan cinsten.

Yemekten sonra, asker hikâyelerini bitirince herkes dağıldı. Ben havanın biraz serinlemesini bekleyerek pruvada kaldım. Kaptan bacaklarını küpeşteden sarkıtmış, piposunun keyfini sürüyordu. Dumanın sinekleri kaçırdığı varsayılıyordu, kaptanın iyi cins tütünle hiç ilgisi olmayan, belli ki berbat kalitedeki tabaka tütününün kokusuna bakılırsa, sineklerin kaçmasına şaşmamalı. Adam sohbet etme havasındaydı, pek sık rastlanan bir durum değil. Sanki bu tür yolculuklarda sık rastlanan bir osmoz sürecinin sonunda, askerin düşük çenesi kaptanın da dilini çözmüştü. Bana hikâyesini anlatmaya baş-

---

5 Papilionáceas ailesinden yapraklı bir tropikal bitki, üç dört metre yüksekliğe ulaşır, geniş yapraklıdır, beyaz çiçek açar; yassı, düz meyvesi yenir, bu amaçla bostanlarda yetiştirilir, böbrek biçiminde tohumları vardır. (ç.n)

6 İçilen isporto; şekerkamışından mayalanarak ve damıtılarak yapılan bir tür likör; sulandırılmış alkol. (ç.n)

ladı. Bu iyi telaffuz edilmeyen, paslı bir sesle anlatılan, araya uzun dairesel devirlerin girdiği, her türlü anlamdan yoksun monologdan çıkarabildiklerimin beni ilgilendirmediğini söyleyemem. Bana o kadar tanıdık gelen bölümler vardı ki, kendi geçmişimin bir parçası da olabilirdi pekâlâ.

Vancouver'da doğmuştu. Babası önce madenci, sonra balıkçıymış. Annesi Kızılderiliymiş ve babasına kaçmış. Kadının erkek kardeşleri haftalarca ikisini de kovalamışlar, kaçaklar sonunda tanıdıkları bir meyhanecinin yardımıyla onları sarhoş etmeyi başarmışlar. Meyhaneden çıktıklarında kaptanın babası onları dışarıda bekliyormuş ve hepsini öldürmüş. Kızılderili kadın onun bu davranışını onaylamış ve birkaç gün sonra bir Katolik misyonunda evlenmişler. Göçebe bir yaşantıları varmış. Bizim kaptan doğunca, onu misyonun rahibelerine emanet etmişler. Günün birinde de artık ziyaretine gelmez olmuşlar. On beş yaşını dolduran genç misyondan kaçarak balıkçı teknelerinde aşçı yamağı olarak çalışmaya başlamış. Sonunda Alaska'ya yakıt götüren bir tankerde iş bulmuş. Daha sonra aynı gemiyle Karayipler'e giderek birkaç yıl Trinidad ve kıtanın diğer liman şehirleri arasında mekik dokumuş. Uçak yakıtı taşıyorlarmış. Geminin kaptanı gençten hoşlanarak ona denizcilik sanatının püf noktalarını öğretmiş. Tek bacaklı bir Almanmış. Ailesi yokmuş, sabahtan hafif alkollü bira ve şampanya karışımı içmeye başlar, kara ekmekten yapılma, rokforlu, somonlu ya da ançuvezli sandviçler yermiş. Bir gün kamarasının zemininde boylu boyunca ölü yatarken bulunmuş. Elinde sarhoşluğunun coşkusuna kapıldığında gururla gösterdiği, diğer zamanlarda yastığının altında sakladığı demir haçı varmış. Bunun üzerine bizim kaptan için Antiller limanlarında uzun bir hacılık dönemi başlamış, sonunda Paramaribo'da demir atmış. Orada siyah, Hollanda ve Hindu kanı karışık, melez bir genelev sahibesiyle ilişkiye girmiş. Kadın son derece şişman ve neşeliymiş, durmadan evde çalışan kızların sardıkları ince purolar içermiş. Şakalara bayılır, işini hayran olunacak bir beceriyle yaparmış.

Adamımız içine erimiş şeker ve limon katılmış rom bağımlısı olmuş. Müşterilerin eğlenmesinden çok yetkililerin aklını başka yere çekmek için binanın girişine yerleştirilmiş üç bilardo masasından sorumluymuş. Yıllar geçmiş, çift o kadar iyi anlaşıyormuş ve birbirlerine o kadar uyum sağlamışlar ki, tüm adalarda sözü edilen bir kuruma dönüşmüşler. Günlerden bir gün eve çalışmaya Çinli bir kız gelmiş. Ana babası onu evin mamasına satarak aldıkları parayla Jamaika'ya yerleşmeye gitmişler. Bir iki kartpostal göndermişlerse de, bir daha haber çıkmamış. Daha on altı yaşında bile olmayan yeni öğrenci ufak tefek, sessizmiş, bir-iki kelime ancak konuşabiliyormuş. Kıza göz koyan denizci mamanın duruma tolerans göstermesiyle kızı birçok kez odasına götürmüş. Sonunda kıza âşık olarak onunla birlikte kaçmış, yanma mamadan çaldığı birkaç mücevherle bilardo kasasmdaki azıcık parayı almış. Bir süre Karayipler'de dolaştıktan sonra mahzen yardımcısı olarak çalıştığı bir İsveç gemisiyle Hamburg'a gitmişler. Orada biriktirmeyi başardıkları azıcık parayı da harcamışlar. Kız Sankt-Pauli'de bir kabareyle anlaşmış. İki kadınla birlikte zor bir erotik numara yapıyormuş. Üçü birden küçük bir sahneye çıkıyorlar, müşterileri heyecanlandıran bir pantomimi hiç yorulmadan sergiliyorlarmış; yüzlerinde bir robot gülümsemesi varmış, bedenleriyse yorgunluk nedir bilmeyen bir esneklikteymiş. Sonra Çinli kız bir *skecth*'e katılmaya başlamış, hormonlarındaki bir sorun nedeniyle uzuvları çok fazla irileşmiş devasa bir Tatar ile onlara müziğiyle eşlik eden, anemiden teni yeşile çalan bir klarnetçiyle sahneye çıkıyormuş. Bir gün kaptan –artık ona kaptan deniyormuş– eroin kaçakçılığına karışmış, iş ortaya çıkınca polisin eline düşmemek için Hamburg'u da, Çinliyi de terk etmek zorunda kalmış.

Daha sonra Cádiz'de geçen, kargosu yasal olmayan gemilerin, flamaların kullanıldığı denizci alfabesinde yaptıkları kimi göze batmaz değişiklikler sayesinde haberleştikleri, anlayamadığım bir öykü daha anlattı. Silah mıydı, değerli Levanten yapıtları mıydı, işlenmemiş uranyum muydu anlaya-

madım. Burada da kadınlarla ilgili bir mesele vardı. Sonunda birisi konuşmuş, jandarma da hileli flamaların dikildiği atölyeyi basmış. Kaptanın nasıl tam zamanında kaçtığını anlayamadım. Sonra Belem do Pará'ya gitmiş. Orada yarı değerli taşların ticaretini yapmış. Her türlü alışverişi yaparak ırmak yukarı çıkarmış; artık geri dönüşü olmayacak kadar alkole teslim olmuştu. Bu mavnayı donanmanın ıskartaya çıkardığı malzemesinin açık artırmada satıldığı bir garnizondan aldıktan sonra, hepsi ormanın içinde kesişerek insanı delirtecek bir labirente dönüşen ve sonunda büyük nehre dökülen bu küçük akarsulara dalmış. Kafası tüm yetilerini sakat bırakacak kadar dumanlıydı, aklı da yerinde değildi ama hiçbir mantıklı açıklaması olmayan, tuhaf bir nedenle asla yanılmayan bir yön bulma duygusuna sahipti, ayrıca ona karşı korkuyla karışık tam bir güven duyan adamlarını da gayet güzel idare edebiliyor, onların bu duygularından utanmadan, ama kurnaz bir sabırla yararlanıyordu.

10 Nisan

İklim yavaş yavaş değişmeye başladı. Sıradağların eteklerine yaklaşmış olmalıyız. Akıntı daha güçlü ve ırmağın kaynağı giderek daralıyor. Sabahları kuşların şakıması daha yakından ve aşina geliyor, bitkilerin kokusu daha fark edilir. Ormanın insanın duyularını kör eden ve algılamaya çalıştığımız her türlü sesi, kokuyu ya da formu çarpıtan yapışkan rutubetinden çıkıyoruz. Geceleri daha az yakıcı, daha hafif bir meltem çıkıyor. Önceleri ölmekte olan bir canlınınkini andıran yapışkan soluğuyla uykumuzu kaçırıyordu. Bu sabaha karşı çok özel bir diziye ait bir düş gördüm. Ne zaman sıcak topraklara, kahve ve muz plantasyonlarının iklimine, girdaplı, ninniler söyleyen ırmaklara, bitip tükenmeyen gece yağmurlarına yaklaşsam bu düşleri görürüm. Mutluluğun ha-

bercisi olan, özel bir enerji yayan, sevinci müjdeleyen düşler; bu duygum çok kısa sürer elbette ve hemen aşina olduğum o bozgun havasına dönüşür. Çok kısa süren ve daha güzel günler öngörmeme neden olan bu esinti, yaşamım adını verdiğim gümleyen projeler karmaşasına ve felaketlerle sonuçlanan serüvenlere katlanabilmem için bana yetiyor. Tarihi bir ana tanıklık ettiğimi düşlüyorum, ulusların kaderlerinin kesiştiği, birbirlerinin canına okumak için fırsat kolladıkları bir kavşaktayım ve en kritik anda dile getirdiğim bir fikrimle, bir önerimle her şeyin akışı değişiyor. Düşümde olaya katılımım öylesine kararlı ve göz kamaştırıcı, getirdiğim çözüm öylesine adil ki, ondan kendi gücüme sonsuz bir güven fışkırıyor, gölgeleri kovalıyor, iç bütünlüğümden yararlanmaya doğru öyle bir yoğunlukla yöneliyorum ki, uyandıktan sonra düşümün yenileyici gücü günlerce sürüyor.

Düşümde Waterloo Savaşı'ndan bir gün sonra Napoléon'la karşılaştığımı gördüm, Genappes ya da çevresinde flemenko tarzı bir kır evindeydik. İmparator'un yanında yardımcıları ve hayranları vardı, birkaç eski püskü mobilyanın olduğu bir odada volta atıyordu.

Aklı başka yerde, beni selamladı ve huzursuz voltasına devam etti. Onu uzun zamandır tanıyan biri olarak sıcakkanlı ve kararlı bir sesle, "Ne yapmayı düşünüyorsunuz?" diye sordum. "İngilizlere teslim olacağım. Onurlu askerlerdir. İngiltere ezelden beri düşmanımdır, bana saygı duyarlar. Benim ve ailemin güvenliğini bir tek onlar garanti edebilir." Aynı kararlılıkla "Bu çok ciddi bir hata olur majeste," dedim, "İngilizler sözünün eri olmayan, onursuz insanlardır, denizlerdeki savaşları her zaman tuzaklarla ve kuralları hiçe sayan korsanlıkla kazanırlar. Adalı doğaları gereği kimseye güvenmezler ve herkesi düşman görürler." Napoléon gülümsedi ve bana, "Benim de Korsikalı olduğumu unutuyor musunuz?" dedi. Dikkatsizliğimin neden olduğu kafa karışıklığımdan çabucak kurtularak Karayip Adaları ya da Güney Amerika'ya kaçma yanlısı

savlarımı öne sürdüm. Koşullar da bana yardım etti, İmparator bocaladı ama sonunda önerime aklı yattı. Stockholm'e benzeyen bir liman kentine gittik, orada Güney Amerika'ya doğru hareket eden, yanındaki kocaman çark sayesinde ilerleyen, ama buhar kazanlarına yardımcı olacak yelkenleri de bulunan bir gemiye bindik. Napoléon bu kadar tuhaf bir yenilik hakkında birkaç yorum yapınca, Güney Amerika'da bu gemilerin uzun süredir çalıştığını, çok hızlı olduklarını ve İngilizlerin asla bizi yakalayamayacaklarını söyledim. Napoléon kuşkuyla karışık bir merakla "Bu geminin adı ne?" diye sordu. "*Mareşal Sucre*,"[7] yanıtını verdim. "Kim bu asker? Daha önce hiç adını duymadım." Ona Mareşal de Ayacucho'nun Berruecos Dağı'nda ihanete uğrayarak haince katledilişini anlattım. Napoléon bana açıkça belli olan bir güvenmezlikle baktı. Subaylarına beni tutuklamalarını emretti, hepsi birden üzerime atıldıkları anda dönmeye başlayan çarkların gürültüsü ve siren sesiyle şaşkına dönüp bacadan çıkan siyah, kalın dumana bakakaldılar. Uyandım. Bir süre kafamın karışıklığı sürdüyse de, güvende olduğum, İmparator'a, onu Santa Helena'da yıllarca sürecek aşağılanma ve sefaletten kurtarabilecek yararlı bir tavsiye de bulunabildiğim için rahatladım. Ivar şaşkınlıkla beni süzüyordu, birden onun için açıklanamaz ve kaygı verici bir biçimde güldüğümün farkına vardım. İlk girdaplara varmıştık, pek hissedilmiyorlardı ama motorun gücünü iki katına çıkarmak gerekmişti. Beni uyandıran gürültü buydu. Mavna gerinecekmiş gibi yuvarlanıyordu. Bir papağan sürüsü hoş bir uğultuyla göğü yararak sınırsız şans ve fırsatlar sözü verir gibi ufukta kayboldu.

---

7 Antonio José de Sucre: Venezuela, Colombia ve Ekvador orduları komutanı. Ayacucho Savaşı'ndaki başarısı nedeniyle Gran Mariscal (Büyük Mareşal) unvanını almıştır. Bolivya başkanı olmuştur. Politikacı ve devlet adamı da olan Sucre, Latin Amerika bağımsızlık mücadelesinin en önemli adlarından biridir. (ç.n.)

Asker yakında garnizona varacağımızı haber verdi. Miçonun ve Slav'ın yüzlerinden kaygı, ikiyüzlü bir kararsızlık esintisi geçtiğinin farkına vardım. Bu iki kafadarın arasında bir şeyler somutlaşıyordu; bir üçkâğıt ya da kuşkulu bir işte ortaklık. Kaptanın nispeten aklı başında olduğu bir andan ve yoldaşların pruvaya uzanmış, serinlemek için yüzlerine su çarparak alçak sesle konuşmalarından yararlanarak adama bir şey bilip bilmediğini sordum. Bana uzun uzun bakarak kestirip attı: "Bu günlerden birinde toprağın altını boylayacaklar. Haklarında isteyeceklerinden çok şey biliniyor. İlk kez birlikte yolculuk yapmıyorlar. İstesem şimdi hesaplarını görürüm ama bunu başkalarının yapmasını tercih ediyorum. Çapulcular. Dert etme." Yaşamımın büyük bölümünü aynı cinsten çapulcularla ticaret yaparak kaybettiğim için hissettiğim, keder değil, sürekli tekrarlanan ahmak hikâyenin aynı bölümlerinden birinin yaklaştığını görmenin verdiği bezginlikti. Hayatta kendilerine bir yol bulmaya çalışanların, kurnazların, her şeyi bildiklerini sananların ve yüzlerinde gecikmiş bir şaşkınlık ifadesiyle ölenlerin hikâyesi: Son anda başlarına gelenden hiçbir şey anlamadıklarından, hiçbir şeyin ellerinde olmadığından emin olurlar. Eski hikâye. Eski ve sıkıcı.

12 Nisan

Öğle vakti bir motor vızıltısı duyduk. Birkaç dakika sonra mavnanın çevresinde bir Junker su uçağı uçmaya başladı. Bu bölgelerde havacılığın destansı olduğu döneme ait bir modeldi. Hâlâ kullanıldıklarını bilmiyordum. Altı kişilikti, mal ve yolcuların taşındığı bölme oluklu metal levhalardandı. Motor birkaç kez öksürdü ve uçak sanki bir arızası varmış gibi suya indi. On beş dakika sonra, uçak çevremizde döndüğü sürece gergin bir biçimde onu gözetleyen miço ve arkadaşının rahatlayan bakışları arasında havalandı. Her zamanki

öğünümüzü yiyerek öğle uykusuna yatmıştık ki, su uçağı Junker önümüzde belirerek mavnaya yaklaştı. Haki renkli üniformasında rütbesini gösterir hiçbir işaret bulunmayan, başına kepini de takmamış bir asker yüzer ayaklardan birinin üzerine inerek gösterdiği yere yanaşmamızı isteyen işaretler yapmaya başladı. Otoriter ses tonu pek iyiye işaret değildi. Peşimizde yarım yolla ilerleyen Junker'in istediğini yaptık. Kıyıya yanaşır yanaşmaz uçaktan inen iki asker mavnaya atladılar. Bellerinde tabancaları vardı, üzerlerinde rütbelerini gösterir işaretler olmasa da, duruşlarından ve seslerinin tonundan subay olduklarını çıkarmak zor değildi. Pilotun parmaksız eldivenleri hâlâ ellerindeydi, gömleğinde de hava kuvvetlerinin gümüş kanatları vardı. O uçağın kumanda aletlerinin başında durmaya devam ederken, iki subay bizden belgelerimizi getirmemizi isteyerek pupadaki tentenin altında dikildiler. Asker hemen üslerinin yanına gitti, içlerinden biri ölmüş olan askerin tüfeğini aldı. Bize kıyıya yanaşmamızı söyleyen, elinde belgelerimiz, yüzümüze bakmaya bile tenezzül etmeden bizi sorguya çekmeye başladı. Kaptan ve çarkçıbaşını tanıdıkları belliydi. Kaptana nereye gittiğini sormakla yetindiler. Bıçkıhaneye yanıtını verdikten sonra matarasından bir yudum alarak şemsiyesinin altına çekildi. Çarkçıbaşı da motoruna döndü. Ivar ve miçonun sorgulanması çok daha ayrıntılıydı, giderek verdikleri yanıtlar daha tutarsızlaştı, korkuları kendini belli etmeye başladı. Öbür subay ve asker yavaşça koşarak şüphelilerin arkasına geçtiler, amaçlarının suya atlamalarını önlemek olduğu besbelliydi. Onlarla işlerini bitiren subay yanıma gelerek adımı ve yolculuğumun amacını sordu. Adımı söyledim, kaptan devam etmeme izin vermeyerek, "Benimle bıçkıhaneye geliyor, güvenilirdir," diye araya girdi. Subay gözlerini üzerimden çekmedi, kaptanın sözlerini duymamış gibiydi. "Silahınız var mı?" diye sordu emir vermeye alışmış birinin kuru sesiyle. "Hayır," yanıtını verdim alçak sesle. "Hayır efendim diyeceksiniz, biraz daha uzun sürse de," dedi dudaklarını büzerek,

"Paranız var mı?" diye ekledi. "Evet... efendim, biraz." "Ne kadar?" "İki bin peso." Gerçeği söylemediğimin farkına vararak bana sırtını döndü ve emir verdi: "Şu ikisini uçağa bindirin." Miço ve Slav karşı koyar gibi hafif bir hareket yaptılarsa da, sırtlarında tüfeklerin namlularını hissedince boyun eğdiler. Kabine gireceklerdi ki subay, "Ellerini arkalarından bağlayın! Salaklar!" diye haykırdı. "Bağlayacak bir şey yok ki binbaşım," diye özür diledi öbür subay. "Kemerleriyle, kahrolası!" Asker tüfeğini üzerlerine doğrultmuş dururken, subay kendininkini yere bırakarak tutukluların ellerini kendi kemerleriyle bağladı. İkilinin pantolonları düşmesin diye gülünç bir biçimde iki büklüm durmaları orada bulunanlarda hiçbir tepkiye yol açmadı. Onları uçağa bindirdiler. Pilot kumanda panelinin önüne oturdu. Binbaşı bize baktı, sonra kaptana dönerek kayıtsız ve daha az askeri bir sesle, "Sorun istemiyorum kapti. Burada başınızı belaya sokmadan dolaştığınızı biliyorum, böyle devam ederseniz her zamanki gibi anlaşırız ve siz," dedi, bir ermişim gibi parmağıyla beni işaret ederek, "işinizi görün ve bir an önce buradan çekip gidin. Yabancılara karşı değiliz ama ne kadar seyrek gelirlerse, o kadar iyi. Paranıza dikkat edin, o iki bin peso hikâyesini de ananıza anlatın, bana değil. Kaç paranız olduğu umurumda bile değil, ama buralarda *aguardiente* almak için on sente adam öldürdüklerini bilmenizde yarar var. Bıçkıcıya saygı duyarım. Neyse kendiniz görürsünüz. En kısa zamanda Xurandó'dan aşağı indiğinizi görmek istiyorum, hepsi bu!" diye ekledi. Bize sırtını dönerek veda etmeden pilotun yanına çıktı, birbirini tam karşılamayan metallerin çıkardığı, her iki kıyıda da yankılanan hatırı sayılır bir gürültüyle kapıyı kapattı. Junker yükselene kadar zorlanarak yavaş yavaş ilerledi ve uzakta, neredeyse ağaçların tepelerine sürünerek gözden yitti.

Kaptan binbaşının sözlerini duymamışa benziyordu. Tek kelime etmeden hamakta oturuyordu. Sonra yüzünü bana doğru uzatarak şunları söyledi: "Yırttık arkadaş, son anda yırttık. Daha sonra anlatırım. Neden bu garnizonun komuta-

sını yine bu herife vermişler bilmiyorum. Buralarda dolanan herkesin hayat hikâyesini bilir. Genelkurmaydan çağırmışlardı, bir daha dönmeyecek sandım. Bu nedenle o ikisini mavnaya alma riskine girdim. Neden bize de bulaşmadı anlayamadım. Bakalım oralarda bir miço bulabilecek miyim? Ben artık bu işlere gelemem. Erzağın nerede olduğunu biliyorsunuz. Ben zaten çok az yiyorum, sizin de kendi yemeğinizi hazırlamanız gerekecek. Çarkçıbaşı da başının çaresine bakmasını bilir. Zaten motorla ilgilenmesi gerekli, yemek pişiremez. O kendi erzağını getirir, aşağıda bildiği gibi pişirir. Neyse." Çarkçıbaşı pruvaya giderek miçonun yerine oturdu. Motoru tornistan yaptı ve mavna ırmağın ortasına kadar akıntı yukarı ilerledi. Akşamüzeri olurken gerilimin yok olduğunun farkına vardım. Miço ve Ivar'ın bakışmalarıyla, fısıldaşmalarıyla, rahatsız edici ve kötücül varlıklarıyla yarattıkları huzursuz, tuhaf ortamdan kurtulmuştuk. Çarkçıbaşının kaptana körü körüne bağlılığı, yıllar önce hizmetini tamamlayıp hurdaya çıkmış olması gereken motoru ayakta tutma işine kendini adamasıyla, çileci bir kahramanlığın dokunuşları seziliyordu.

13 Nisan

Ormanın bizi içine gömdüğü yabancılaşma duygusu ve sürekli uyuklama hali nedeniyle belleğimizden silinmiş olan bir dünyayla yeniden ilişkide olmak, binbaşının sözlerinin ve son derece kesin uyarılarının barındırdığı tehlike işaretlerine karşın rahatlatıcıydı. Ayrıca tehlikenin varlığının ta kendisi beni geçmişteki gündelik yaşantıma döndürerek savunma mekanizmalarımı harekete geçirdi, öngörmesi kolay olan zorluklara karşı koyabilecek şekilde dikkatimi biledi; beni kaygı uyandıracak bir uyumla içine gömüldüğüm ruhsuzluktan ve kişiliksiz, felç edici bir askıda olma, her şeyi askıya alma halinden kurtaracak başka uyaranlar da vardı.

Bitki örtüsü daha ince, uzun ve seyrekti. Günün büyük bölümünde gökyüzü görülebiliyordu; geceleri yıldızlar Ekvator bölgesine özgü o aşina yakınlıklarıyla, gelip geçici olsa da iyileştirici gece sürdüğü sürece var olan, her şeyin zamanın çocuklarına, kadere boyun eğmek zorunda olan varlıklara, bizlere, yani insanlara destek olacak biçimde yolunda gittiği konusunda güvence vererek içimizi huzurla dolduran, esirgeyen ve koruyan o haleyi yayıyorlardı. Teknenin içinde bulduğum ve bu bıkkınlık verici yolculuğun beni rahatlatan biricik eylemi olan bu günlüğü tutmak için kaptandan istediğim bir alay fatura ve gümrük belgesi bitmek üzere. Kalemimin mürekkebi de suyunu çekiyor. Kaptan yarın varacağımız garnizonda yeni kâğıtlar ve bir kalem bulabileceğimi söyledi. Kendimi otoriter sesi hâlâ kulaklarımda olan binbaşıdan bu kadar yalın, bu kadar içten bir dilekte bulunurken hayal edemiyorum. Katlanamadığım, sözleri değil, sesinin tabanca atışını andıran metalik, kuru, çıplak; bizi çaresiz, korumasız bırakan, körlemesine ve sessizce her dediğini yapmaya hazır hale getiren tınısı. Bunun benim için yeni olduğunu söyemeliyim, daha önce ne denizciyken ne de toprak üzerindeki çeşitli işlerimde ve serüvenlerimde benzer bir deneyim yaşadım. Şimdi zırhlı askerlerin o insanı alt etmesi gereken yükü nasıl taşıdıklarını anlıyorum. Cesaret diye adlandırageldiğimiz şey bu tonda verilen bir emrin dizginsiz, nötr, yıkıcı enerjisine koşulsuz bir teslimiyetten mi ibaret diye düşünürdüm. Daha fazla düşünmeliymişim.

14 Nisan

Bu sabah erkenden garnizona vardık. Ahşaptan yapılmış bir iskeleye yanaşmış olan Junker akıntıya uyarak sallanıyordu. Başka zamanlara ait bu uçak, oluklu metalden kaportası, siyaha boyalı burnu, radyal motoru, yarı paslı kanatlarıyla çağa aykırı bir varlık, daha sonra anılarımda nereye yerleşti-

receğimi bilemeyeceğim normalin dışında bir görünümdü. Karakol ırmağın kıyısı boyunca uzanan, çinko çatılı, ahşap çerçevelerin desteklediği metal levhalardan duvarları olan bir yapıydı. Ortasında küçük kumandanlık, önünde bir nedenle cezaya çarptırılan askerlerin tüm gün temizleyip durduğu, tam ortasında bayrak direği olan düzlük vardı. Binanın iki kanadında da bölüğün hamakları asılıydı, subayların bölümü içinde birer hamak asılı küçük bölmelerle kendini belli ediyordu. Bir çavuş bizi karşılayarak kumandanlığa götürdü. Binbaşı sanki daha önce hiç birbirimizi görmemişiz gibi bizi selamladı. Kibar değildi, askeri tavırlarında da bir değişiklik yoktu; nefretini uyandırma korkumuzu yok etmeyen, gözetiminin zayıfladığı izlenimini de vermeyen; sadece garnizonun diğer gündelik işleriyle ilgilenmek için biraz uzaklaştığı duygusunu uyandıran bir mesafeyi ve kayıtsızlığı koruyordu.

Bizi sağ kanadın ucuna yerleştirdiler. Çarkçıbaşı mavnaya giderek motorun yanında, hamağında uyumayı yeğledi. Binanın arkasında, açık havada kurulu masada askerlerle birlikte yemek yedik. Biraz ırmak balığı ve ona eşlik edecek bira ikramı kendimi oracıkta donatılıveren bir şölen masasındaymışım gibi hissetmeme yol açtı. Yemekten sonra bizimle birlikte yolculuk yapan asker bizi selamlamaya geldi. Bize ikram ettiği puroları, fazlasıyla sert tütünün tadını çıkarmaktan çok sivrisinekleri korkutmak için içtik. Junker'e binen tutukluları sorduk. Hiç yanıt vermeden göğe doğru baktıktan sonra bakışlarını öyle bir çağrışımla yere indirdi ki, daha fazla açıklamaya gerek yoktu. Kısa bir sessizliğin ardından doğal çıkmasına çalıştığı bir ses tonuyla şöyle dedi: "İnfazlar patırtılı oluyor ve çok formalite gerektiriyor. Oysa ormanın içinde toprak öylesine batak ki, yüksekten düşen darbenin etkisiyle kendi mezarını da kazmış oluyor. Kimse soru sormuyor ve mesele de kapanıyor. Burada yapacak çok iş var." Kaptan purosunu emiyor ve sanki uğursuzlukları uzak tutmak için tüm muskalarını yanına aldığından emin olmak istermiş

gibi matarasını yokluyordu. Onun için istenmeyenlerin bu biçimde yok edilmesi bir yenilik değildi belli ki. Bana gelince; itiraf etmeliyim ki önce tüylerim ürperdi, ama bu meseleyi çabuk unuttum. Şimdi yeniden düşününce farkına varıyorum ki, bir yandan hayat beni zorlarken ilk ortaya çıkan duygu merhametti. Bu oradan oraya sürüklenip duran insani dayanışmanın benim için hiçbir zaman somut bir anlamı olmamıştır. Geçici panik anlarında sözü edilir. Sonra da destek verebileceklerimizi değil, bize destek olabilecekleri düşünmeyi yeğleriz. Yol arkadaşımız veda ettikten sonra bir süre daha kalarak yıldızlı gökyüzüne baktık, dolunayın tedirgin edici yakınlığından rahatsız olarak yatakhaneyi ve hamaklarımızda dinlenmeyi yeğledik. Dostumuzdan bana biraz kâğıt ve yeni bir kalem bulmaya çalışmasını rica etmiştim. Bir süre sonra hem kâğıt hem de kalemle çıkageldi. Bana çözümleyemediğim bir gülümsemenin eşliğinde şöyle dedi: "Bunları binbaşım gönderdi ve istediğinizi değil de, yazmanız gerekenleri yazmanızı temenni ettiğini iletmemi emretti." Kendisine söyleneni kişisel olmayan bir sadakatle yinelediği belliydi ve bu ağzından çıkanı daha da gizemli ve karanlık kılıyordu. Gecenin sessizliği ve gürültüsüne alıştığım motorun yokluğu uzun süre uykumu kaçırdı. Uykumun gelmesi için yazıyorum. Ne zaman yola çıkacağımızı bilmiyorum. Ne kadar çabuk olursa o kadar iyi. Burası bana göre bir yer değil. Bu dünyada sayısını unutacağım kadar fazla ve farklı mekân beni konuk etmiştir, ama bu garnizon kadar her şeyin bana düşman ve uzak olduğu, başa çıkmak için ne tür bir pazarlık yapmam gerektiğini bilemediğim bir tehlikeyle burun buruna olduğum bir yerde bulunmadım. Ne tür bir talihsizlik nedeniyle bunu yaşadığımı bilmiyorum ama kendi kendime bir daha yaşamamaya söz verdim.

15 Nisan

Bu sabah biz gitmeye hazırlanırken, hava aydınlandığı sırada binbaşı ve pilotla havalanmış olan deniz uçağı geri döndü. Çarkçıbaşı dizel motoru ısıtmaya başlamıştı, kaptan da karakoldan yanına kattıkları yeni miçosuyla birlikte erzakları tekneye yerleştiriyordu. Bir asker kıyıdan bana seslendi. Binbaşı benimle konuşmak istiyormuş. Kaptan çekinceli ve biraz da korkulu bakışlarla yüzüme baktı. O anda benden çok kendisini düşündüğü belliydi. Kumandanlığa girince, binbaşı ofisinden çıktı. Eliyle kolumu tutup beni onunla birlikte açık alanda gezintiye davet edecekmiş gibi bir hareket yaptı. Peşinden gittim. Siyah, özenle düzeltilmiş ama hiçbir şekilde züppece görünmeyen bir bıyığın süslediği esmer ve sıradan yüzünde alayla korumacılık arası bir ifade geziniyordu, hiçbir şekilde içtenlik olmasa da belli bir güven de yok değildi.

Bir sigara yakarken, "Bıçkıhanelere kadar çıkmaya kararlısınız galiba?" diye sordu.

"Bıçkıhaneler mi? Bana tek bir bıçkıhaneden söz edildi."

"Hayır, birkaç tane," yanıtını verdi, dikkatsiz bakışlarla mavnayı gözlerken.

"Neyse, bunun bir değişiklik yapacağını sanmam. Benim için önemli olan ahşabı satın alıp ırmaktan aşağı indirmek," derken, midemden yukarı doğru artık aşina olduğum bir kaygı yükseldi: Her şeyin benim istediğim gibi gideceğini sanarak kendimi kandırdığımda, sandığımdan çok farklı bir gerçekliğe takılarak ne zaman tökezleyeceğimi haber verir.

Düzlüğün sonuna varmıştık. Binbaşı sanki yaşamının son sigarasıymış gibi, ağırdan alarak içiyordu sigarasını. Yolun sonunda durdu ve bana dönerek şöyle dedi:

"Canınız ne isterse onu yaparsınız. Benim meselem değil. Bir konuda sizi uyarmak isterim. Buralarda uzun süre dayanacak birine benzemiyorsunuz. Başka ülkelerden, başka iklimlerden, başka insanlardan geliyorsunuz. Ormanda herkesin inandığı türden bir gizem yoktur. En tehlikeli yanı da bu-

dur. Sizin gördüğünüzden ne fazlası var ne de eksiği. İşte bu, her zaman zor, aynı ve kötücül. Burada insanın aklı işe yaramaz olur, zaman karışır, kurallar unutulur, neşe diye bir şey bilinmez, keder katlanır." Burada duraklayarak konuştukça yavaş yavaş çıkan ağız dolusu dumanı dışarı üfledi. "Size tutuklulardan söz ettiklerini biliyorum. Her birinin hiçbir zaman yapılmayacak bir soruşturmanın sayfalarını dolduracak kadar hikâyesi vardı. Slav öteki kıyıda yerlileri satardı. Satamadıklarını da zehirler, sonra da ırmağa atardı. Sonra koka ve haşhaş yetiştirenlere silah satmaya başladı, bize tarlaların nerede olduğunu, nerede konakladıklarını ispiyonlardı. Öldürmek için ne bir nedene ihtiyacı vardı ne de öfkelenmeye. Sadece kötülük olsun diye öldürürdü. Miçonun da ondan aşağı kalır yanı yoktu, ama daha geri plandaydı, onun rolünü ancak birkaç ay önce anlayabildik; hükümetin verdiği toprakları satabilmek için yerlilerin öldürüldüğü bir kıyımda ortaya çıktı. Neyse, size bu ikisi hakkında daha fazla bir şey anlatmanın gereği yok. Suçların da pek öyle bir çeşitliliği yoktur ve sıkıcıdırlar. Benim açıklamak istediğim asıl şu: Onları muhafız birliğiyle en yakın adliyeye yollamam on gün sürecek bir yolculuk demektir. Bu, rüşvet tuzağına düştükten sonra yaptıklarını hayatlarıyla ödeyecek ya da o ikisinin çevre çiftliklerdeki suç ortaklarının tuzağına düşürülerek katledilecek altı askerin yaşamını tehlikeye atmam anlamına gelir. Benim için altı asker çok değerlidir. Onlardan vazgeçemem. Zamanı gelince ölmek ya da hayatta kalmak arasındaki farkı belirleyebilirler. Ayrıca yargıçlar da... Neyse, bunu siz de hayal edebilirsiniz. Söylememe gerek yok. Bunları size kendimi bağışlatmak için değil, burada işlerin nasıl yürüdüğü hakkında bir fikir sahibi olasınız diye anlatıyorum." Bir duraklama daha. "Kaptanla dostluk kurduğunuzu görüyorum, doğru mu?" Başımla onayladım. "İyi adamdır ama içmesi gerekir. İçkisi yoksa başka birine dönüşüverir. Böyle bir şey olmamasına özen gösterin. Aklını yitirir ve en korkunç barbarlıkları yapabilir. Sonra da hiçbir şey hatırlamaz. Ayrıca kışla haya-

tından hoşlanmadığınızı fark ettim, üniformalılarla aranız iyi değil. Haksız sayılmazsınız. Sizi çok iyi anlıyorum. Ancak bazı işleri birilerinin yapması gerek, işte biz askerler bunun için varız. Kuzeyde, Genelkurmayda kurslara katıldım. Birlikte yürüttüğümüz bir askeri görev nedeniyle, iki yıl Fransa'da kaldım. Her yerde aynı terane. Ne tür bir yaşantınız olduğunu bildiğimi sanıyorum, meslektaşlarımla karşı karşıya kalmış olmanız kuvvetle muhtemel. Hizmette değilken daha çekilir olabiliriz. Bizi işimizi yaparken... gördüğünüz gibi olmamız için eğitirler." İskelenin yanma gelmiştik. "Sizi daha fazla tutmayacağım. Yolculuğunuz sırasında dikkatli olun. Size verdiğim miço güvenilir biridir. Dönüşte buraya bırakırsınız. Kimseye güvenmeyin ve taburdan da çok şey ummayın, başka işlerimiz var. Hayalperest yabancılarla uğraşamayız. Umarım beni anladınız." Elini uzattı, sıkarken bunu ilk kez yaptığımızı fark ettim. İskelenin ucuna varmıştık. Mavnaya binince omzuma vurarak alçak sesle, "Aguardiente'yi iyi kollayın da içkisiz kalmasın," dedi. Bir el hareketiyle kaptana veda etti. Esnek ve yavaş adımlarla ofisine doğru yürüdü, dik bedenini gururla taşıdığını söyleyebilirim. Irmağın ortasına gelince akıntıya karşı tırmanmaya başladık. Garnizon ormanın kıyısıyla karışana dek uzaklaştı. Arada bir Junker'in kaportası üzerinde yansıyan güneş, geleceğe ilişkin yorumlarla dolu bir uyarı gibi bize garnizonun yerini gösteriyordu.

17 Nisan

Adı Ignacio olan yeni miçonun yüzü ona bir mumya görüntüsü veren solgun kırışıklıklarla dolu. Hiç durmadan konuşurken ağzında kalan az sayıda dişinin arasından salyası akıyor. Başkalarından çok kendisiyle konuşuyor. Uzun zamandır tanıdığı kaptana saygılı. Çarkçıbaşıyla da çene çalmaya çalışıyor, ama beriki tüm çabasını ve yeteneğini ne ya-

pacağı belli olmayan ve bizi her an bozulmakla tehdit eden motorla özdeşleşmek konusunda seferber etmiş durumda.

Buradan ileride iklimin ve manzaranın giderek sıcak topraklarınkine benzeyeceği konusunda yanılmışım. Öğleden sonra tekrar ormana girdik. Ağaçların kubbelerinin ve bir kıyıdan ötekine birbirlerine dolanarak uzanan tropik sarmaşıkların gölgesi sardı her yanı. Motorun sesi katedrallerdeki yankıyı andırıyor. Kuşlar, maymunlar ve sinekler huzursuz bir şamataya ara vermiyorlar. Nasıl uyuyacağımı bilemiyorum. Mavnanın pruvasına çarpan suyun ritmiyle kendi kendime "bıçkıhaneler, bıçkıhaneler" diye yineliyorum. Başıma bunun geleceğini bilmeliydim. Benden başkasının başına gelemezdi zaten. Hiçbir zaman dersimi almam. Yaşam ilerledikçe bunlar birikir, ahmaklar da buna kader adını verir. Zavallı bir teselli.

Bugün öğle uykusunda farklı yerlerin düşlerini gördüm. Boş saatler geçirdiğim, kuşkusuz gizli bir anlamı olan yerler. Oralardan benim bir şeyi fark etmemi sağlamaya çalışan bir sinyal yayılıyor. Bu tür yerleri düşümde görmüş olmamda bile bir kehanet var, ama bana ulaştırmak istedikleri mesajı çözemedim. Belki sıralarsam bana ne demek istediklerini bulmayı başarabilirim:

Küçük bir Bourbonne kentinin istasyonunda bir bekleme odası. Tren gece yarısından sonra gelecek. Gaz sobasından yetersiz bir sıcaklık yayılıyor, iğrenç kokusu insanın giysilerine yapışıyor rutubetle lekelenmiş duvarlarda kalıyor. Üç afiş Nice'in harikalarını, Britanya kıyılarının güzelliklerini ve Chamonix'deki kış sporlarını duyuruyor. Renkleri kaçmış bu afişler ortama müthiş bir hüzün katıyorlar. Salon boş. Tütün satılan ve üzerindeki kuşku uyandıran yağ lekelerine havada uçuşan tozun yapıştığı, çan biçiminde bir camın ardında sineklerden korunan çöreklerle birlikte kahve servisi yapılan bölme budak delikleriyle dolu ahşap levhalarla kapatılmış. Oturduğum bank o kadar sert ki, biraz kestirebileceğim bir konum bulamıyorum. Arada bir konumumu değiştirerek tü-

tün tezgâhına ve bir rafın üzerinde sergilenen, tarihi geçmiş dergilerin kapaklarına bakıyorum. Orada birisi var, içeride hareket ediyor. Bunun olanaksız olduğunu biliyorum çünkü tezgâh hiçbir kapının olmadığı bir köşede. Ancak her geçen anla birlikte orada birinin kapalı kaldığı daha da kesinlik kazanıyor. Bana işaretler yapıyor ve kadın mı, erkek mi olduğunu kestiremediğim o belirsiz yüzde bir gülümseme seçiyorum. Soğuktan ve saatlerdir oturduğum rahatsız konumumdan uyuşmuş bacaklarla oraya doğru ilerliyorum. Birisi içeriden anlayamadığım sözcükler fısıldıyor. Yüzümü parmaklıklara yaklaştırıyorum ve bir mırıltı duyuyorum: "Daha uzakta, belki de." Elimi dikenli tellerin arasına sokarak parmaklığı yerinden oynatmaya çalışıyorum, tam bu sırada bekleme salonuna biri giriyor. Dönüp bakıyorum. Resmi şapkasıyla bir bekçi. Çolak, savaştan kalma ceketinin boş kolunu bir çengelli iğneyle göğsüne tutturmuş. Bana kınayarak bakıyor, selam vermeden ısınmak için sobanın yanına gidiyor, istasyon kurallarına karşı gelinmesine izin vermeyeceği her halinden belli. Çok huzursuz bir halde yerime dönüyorum, yüreğim ağzımda, ağzım kurumuş, yinelenmeyecek ve kesin bir mesajı duyamamış olduğuma eminim.

Sivrisinek bulutlarının başdöndürücü sarmallar çizerek bir yaklaşıp bir uzaklaştığı bir bataklıkta, yolcu taşıyan büyük bir deniz uçağının kalıntılarını görüyorum. Bir Latecoére 32. Kabini olduğu gibi duruyor. İçeri giriyorum ve söğütten yapılma, önünde katlanan masası bulunan bir sıraya oturuyorum. İçeriyi bitkiler ele geçirmiş, duvarları kaplamış, çatıdan sarkıyorlar. Yoğun, neredeyse ışıklı bir sarısı olan, *guayacán* ağacının çiçeklerini andıran çiçekler zarafetle asılı duruyorlar. İşe yarar ne varsa çoktan sökülüp alınmış. İçeride insanı bir süre dinlenmeye davet eden, dingin ve ılık bir atmosfer var. Camını yıllar önce yitirmiş pencerelerden birinden göğsü yanardöner bakır renginde, gagasında turuncu leke olan bir kuş giriyor. Benim üç sıra önümdeki sıranın arkalığına konarak, yine bakır rengi yansımaları olan küçük gözleriyle bana bakıyor.

Sanki varlığım o kadar hevesle başladığı cümlesini bitirmesine engel oluyormuş gibi, şakıması önce yükseliyor ama birden duraklıyor. Laté'nin tavanında çıkışı arayarak uçuyor ve gittiği zaman, içerinin bitkisel ortamında şarkısının yankısını bırakıyor. Kendisine yasak bölgelere girmişlerin maruz kaldığı türden kötü büyüler çörekleniyor üzerime. Orada içeride, ruhumun en gizli yerinde, ben hiç müdahale edemeden, hatta farkına bile varmadan bir dümen kırışı.

Bir savaş alanı. Savaş bir gün önce bitmiş. Türbanlı yağmacılar cesetleri soyuyorlar. İnsanın uzuvlarına yapışan nemli bir sıcak var. Yere düşenlerin arasında kırmızı ceketliler de var. Rütbeleri çoktan kaybolmuş. Üzerinde fıstık renkli ipekliden bol pantolon, altın ve gümüş renkli işlemeli kısa ceketi olan bir cesede yaklaşıyorum. Giysilerini çalamamışlar çünkü bedenini delip geçen bir mızrak onu üzerindekilerle birlikte toprağa mıhlamış. Belli ki yüksek rütbeli bir subay, genç bir yüzü, ince, narin bir bedeni var. Türbanından bir *maharatta* olduğunu anlıyorum. Yağmacılar ortadan yok oldu. Uzaklardan kırmızı ceketli bir atlı geliyor. Atıyla tam önümde durarak soruyor: "Burada kimi arıyorsunuz?" "Mareşal Turenne'in cesedini," yanıtını verince, şaşkınlıkla yüzüme bakıyor. Savaşta, yüzyılda, taraflarda yanıldığını biliyorum ama kendimi düzeltemiyorum. Adam atından inerek bana büyük bir kibarlıkla açıklıyor: "Burası Assaye Savaşı meydanı. Bir zamanlar Peşvah olan topraklardayız. Sir Arthur Wellesley ile konuşmak isterseniz, sizi şimdi ona götürebilirim." Ne yanıt vereceğimi bilemiyorum. İnsanların arasında yönünü bulmaya çalışan bir kör gibi duruyorum. Atlı omuz silkiyor: "Sizin için yapabileceğim bir şey yok." Ve geldiği yönde uzaklaşıyor. Hava kararmaya başladı. Kendime Turenne'in cesedinin nerede olduğunu sorarken, her şeyin bir yanılgı olduğunu ve yapacak hiçbir şey olmadığını düşünüyorum. Baharat kokuyor, paçuli kokuyor, günlerdir değişmeyen sargı kokuyor, ölülerin üzerindeki güneş ve yeni yağlanmış süvari kılıcı kokuyor. Nihayet kaygıma çare olacak bir düzenin beni beklediği yolu ka-

rıştırdığımdan emin olmanın verdiği iç sıkıntısıyla uyandım.

Bir hastanedeyim. Yatağımın çevresinde onu salondaki öbür yataklardan gizleyen kumaş perde var. Hasta değilim ve beni neden buraya getirdiklerini bilmiyorum. Perdeyi parmaklarımla aralıyorum ve öbür yatakta da benim gibi birisi olduğunu görüyorum. Bir kadın kolu perdeyi çekiyor ve Flor Estévez'i fark ediyorum, ameliyat edilen hastaların giydiği o tuhaf önlüklerden biri var üzerinde. Bana gülümserken memeleri, baldırları ve yarı gizli cinsel organı gerçek hayatta ona ait olmayan bir masumiyet sunuyor. Saçları her zamanki gibi karmakarışık, mitolojik bir havyanın yelesini andırıyor. Onun yatağına geçiyorum. Çok kısa zamanları olduğunu, yakında birinin geleceğini bilen insanların o kırılgan aceleciliğiyle birbirimizi okşamaya başlıyoruz. Tam onun içine girecekken perdeler sertçe açılıyor. Birkaç rahibe perdeleri tutarken, rahibin biri bana şaraba bandığı ekmeği yedirmekte ısrar ediyor. Perdeyi çekmeye uğraşıyorum. Rahip mayasız ekmeği bir çanağa koymuş, rahibelerden biri ona içinde kutsal yağlar bulunan gümüş bir kutu veriyor. Rahip ölmek üzere olan Hıristiyanlara yapıldığı üzere, beni kutsal yağlarla ovmaya çalışıyor. Gözlerini utançla benden kaçıran Flor Estévez'e bakıyorum, sanki tüm bunlar anlayamadığım bir nedenle onun tarafından hazırlanmış. Flor parmaklarını kutsal yağa banarak cinsel organımı ovalıyor, söylediği şarkının hüznü korkunç bir yanılsama olarak yaşadıklarının çaresizliğinde beni ele geçiriyor. Tüm erotizm yok oluyor. Boğulan birinin umutsuzluğuyla bağırmak istiyorum. Gülünç bir ulumaya dönüşerek sönen kendi sesimle uyanıyorum.

Tüm bu hayallerin içerdikleri işareti düşünmeye dalıyorum. Gece indi, mavna yavaşça ilerliyor. Miço ve kaptan insana aşina ve zararsız gelen baygın bir kızgınlıkla tartışıyorlar. Kaptan sarhoşluğunun kritik noktasında, anlamsız emirlerini yağdırmaya başladı bile: "Rüzgârı kokla, beceriksiz moruk, iyi kokla ki kaybolmayalım!" "Ya kapti, bana takma, ilerleyebilsek ilerleriz herhalde!" diyor miço bir çocukla konuşan bi-

rinin sabrıyla. "Kafasız bir pezevenk gibi tekne kullanıyorsun Ignacio, seni garnizonda tutmamalarının nedeni bu. Dümeni sıkı tut salak! O çorba kaşığı değil!" Gecenin büyük kısmında böyleler. Aslında bununla eğlendikleri ortada. Bu onların iletişim kurma yöntemi. İlişkileri o kadar eski ki, söylenecek her şey çoktan söylenmiş. Öğle uykusunu fazla kaçırdığım için ancak şafak vakti uyuyabileceğim. Sırayla okuyor ve yazıyorum. Korkusuz Jean'ın geçerli bir bahanesi yok. Fransa kralının kardeşinin öldürülmesini emrederek, kendi soyunu da kaçınılmaz olarak tükenmeye mahkûm etti. Ne yazık. Bir Burgonya krallığı sonradan önüne geçilemez bir lanetler dizisi halinde Avrupa'nın üzerine yağacak birçok şeye yeterli bir yanıt olabilirdi belki de.

18 Nisan

Her zaman olduğu gibi, dünkü öğle uykusu sırasında gördüğüm düşlere ilişkin bazı ihtimaller kendilerini ortaya koymaya başladı. Benim eski iblislerim; başka giysiler giymiş, başka diller konuşan, yeni kötülükler tasarlayan modası geçmiş hayaletlerim belli ki kaderimi ören değişmezleri hatırlatmak için geçit töreni yapmaktalar: İlgi alanlarıma da, zevklerime de tümüyle aykırı zamanlar yaşamak; her geçen günün esas eylemi olan biraz daha ölmek duygusuna aşinalık; bu eylemin içinde erotiğin evreninin benim için her zaman örtük olması; sürekli geçmişe doğru gitmem; yaşamımın anlam kazandığı anı ve yeri bulup çıkarmaya çalışmam; çok bana özgü olan, sürekli doğaya, doğanın varlıklarına, dönüşümlerine, tuzaklarına ve zihin karışıklıklarım hakkındaki kararları da, dayanaksız gibi görünen ama her zaman bu çağrıların sesine kulak veren eylemlerim hakkındaki hükmü de bana söylemelerini ümit ettiğim gizli seslerine danışmak alışkanlığım.

Tüm bunların üzerine düşünmek bile, bana son derece karışık ve meselelerime uzak görünen şimdiyi uysallıkla kabullenmemi sağladı. Anlaşılır bir bakış açısı hatası nedeniyle, içinde bulunduğum zamanı, dünkü düşlerimin ortaya koyduğu ve aslında çok iyi bildiğim bazı öğeleri dikkate almadan inceliyormuşum. Aslında oradaydılar da, ben bulup çıkarmayı bilememiştim. Düşlerimin bu kâhince anahtarına o kadar alışkındım ki, mesajın ne olduğunu daha çözmeden bana iyi gelen ve yatıştıran etkisini hissetmeye başlamıştım. Anlamam gereken Flor Estévez'in davranışıydı, beni yatağına davet etmesi ve inisiyatif alması, benzeri durumlardaki davranışından çok farklıydı. Aslında bedeninin vahşi görünüşüne, bacaklarının yuvarlak hatlarına, karmakarışık saçına, görünmez bir kadifedenmişçesine, elin dokunuşuna hafifçe direnen nemli ve esmer tenine, tüm gün boyunca sergilediği, kadın kâhinlere yakıştırdığım memelerine; tüm bu işaretlere karşın Flor cilve yapmaktan da, aşk oyunlarının muzipliğinden de bihaberdi. Ciddi, sonuca odaklanmış, hemen hemen hüzünlü olur; çığırından çıkmış bir gücün ele geçirdiği biri gibi, ağzını bıçak açmadan sever ve haz alırdı. Belki de Flor'un düşümdeki kışkırtıcı tavrı, yerli kadınla yaşanan ve minnettarlıktan çok kaygı uyandıran olayı bir kenara bırakırsak, bu yolculuk süresince cinsel pehrize mahkûm olmamdandır. Hatta düşlerde farklı insanların özelliklerinin ve davranışlarının klasik olarak yan yana gelişiyle açıklanması daha da muhtemeldir. Bu nedenle düşümüzde gördüğümüz kişinin kimliğinden asla emin olamayız. Gördüğümüz hiçbir zaman bir kişi değildir, her zaman bir toplam, anlık ve kalabalık bir geçit törenidir, asla belirli, tek bir varlık değildir.

Flor Estévez. Kimse bana onun kadar yakın olmadı, kimseye ona duyduğum kadar ihtiyaç duymadım, kimse sessizlikten, tek hecelerden, ne reddeden ne de onaylayan seyrek homurtulardan ibaret varlığının o kaba saba ve huysuz mesafesine rağmen gizemli dokunuşuyla onun benimle ilgilendiği gibi ilgilenmedi. Ona bu ahşap işinden söz ettiğimde, "Ağaç-

la para kazanıldığını bilmiyordum. Evler, çitler, sandıklar, temeller yapılır da, para kazanmak? Bu bir masal. İnanma," dedi. Biriktirdiği paraları gizlediği köşeciğine giderek elindeki avucundakini bir kelime daha etmeden, yüzüme bile bakmadan bana verdi. Flor Estévez, sadık, öfkesi cömert, okşamaları apansız. Aklı başka yerde, ağaçların kubbeleri arasından geçen sisi izleyen, alçak toprakların şarkılarını söyleyen kadın ve meyve dolu, haz dolu, masum, keskin bir özlemle boyanmış; şeffaf bir içtenliğin ezgisi ve sözleriyle insanın aklının bir köşeciğinde kalan şarkılar. Şimdi burada, yarı Comanche yerlisi yarı gringo bir ayyaşla, dizel motoruna âşık kaçık bir yerliyle, adsız, işe yaramaz dev ağaçların birinin şiş gövdesinden doğmuşa benzeyen bir doksanlıkla ırmak yukarı gidiyorum. Şaşkın, tabiata aykırı, zararlı, gerçekten yapmam gerekenin çok uzağındaki bu avareliklerimin çaresi yok.

20 Nisan

Yeniden bol ağaçlı kümelerden ve ırmağın taşmalarıyla meydana gelmiş geniş bataklıklardan oluşan bir çarşafa girdik. Balıkçıllar öncü uçuş yapan filotilları andıran düzenli gruplar halinde göğü yarıyorlar. Mavnanın çevresinde dönerek kusursuz bir zarafetle gidip kıyıya konuyorlar. Yavaş ve dikkatli hareketlerle besin peşindeler. Bir balık yakaladıklarında, hayvan bir an balıkçılın uzun gagasının ucunda çırpınıyor, sonra kuşun başını sallamasıyla, neredeyse sihirli bir şekilde ortadan yok oluyor. Güneş kurşun gibi sazların ve sarmaşıkların arasında parlayarak yoluna devam eden usandırıcı su uzantısının üzerine düşüyor. Arada bir kısa süre sonra geri döneceğini hatırlatmak ister gibi, ormana ilişkin bir işaret; maymunların, küçük papağanların ve başka kuşların çığlıklarının, dev cırcırböceklerinin tekdüze ve uyku getirici şarkısının duyulduğu sık bir ağaçlık ortaya çıkıyor. Bu

mekânın yalnızlığı insanı çaresiz bırakıyor, neden insanı yok eden yakınlığını hatırlatmak için her daim üzerimizde olan ölümcül buğusuna karşın ormanın ortasında sahip olmadığımız bu duygunun içimizde uyandığını bilemiyoruz. Hamağıma uzanmış, iradesiz bir kayıtsızlıkla tek algılanabilir değişikliğin akşam yaklaştıkça yavaşça farklılaşan ışık olduğu bu tekdüze manzarayı izliyorum. Irmağın akıntısı mavnanın ilerlemesine pek karşı koymuyor. Motor giderek artan, çınlamalı bir ritim tutturdu, müthiş eskimişliğine ve bunak dengesizliğine bakınca epeyce kuşku uyandıran bir durum bu. Tüm bunlar zihnimin neredeyse kişiliksiz yüzeyine ancak kaydoluyor. Düşlerimin ardından her zaman olduğu gibi, sağır bir panik duygusunun eşiğindeki sıra dışı kayıtsızlığın içindeyim. Bunu kendi varlığıma, varlığımın kıt ve boş umuduna, yine de günün birinde her şeyin daha iyi gideceğine ve iyi sonuçlanacağına olan umudu destekleyen güçlere yönelik kaçınılmaz bir saldırı gibi algılıyorum. Bu kısa ve tehlikeli tarafsızlık anlarına öyle alışkınım ki, sınamaya kalkışmamak gerektiğini iyi biliyorum. Bunu yaparsam sanki farkında olmadan yanlış dozda bir ilaç almışım da, bedenim ancak toksik maddeden kendiliğinden arınınca iyi olacakmışım benzeri duygunun etkisini uzatacağımı biliyorum.

Kaptan geceyi yakıt ve erzak ikmali yapacağımız bir çiftlikte geçireceğimizi haber vermek için yanıma geldi. Binbaşının tavsiyesini hatırlayarak ona matarasının durumunu sordum. Beni bu konuda uyardıklarını sezerek hafifçe tedirgin bir sesle, "Kaygılanma arkadaşım, oradan yolculuğun geri kalanında bizi idare edecek kadarını alacağım," dedi. Yabancıların ele geçirmeye çalıştığı mahrem bir bölgeyi korumak isteyen birinin rahatsız olmuş tavırlarıyla piposunun dumanını içine çekerek uzaklaştı.

25 Mayıs

Çiftlikte mavnadan indiğimiz zaman, orada haftalarca ölüm kalım savaşı vereceğim konusunda en küçük fikrim yoktu. Tüm yolculuk birden anlam değiştirecek ve tam bir umutsuzlukla, çılgınlığa çok benzer bir şeyin saldırıları arasında insanı yiyip bitiren bir mücadeleye dönüşecekti.

Çiftlik, küçük bir meydan işlevi gören haranın çevresindeki altı evden oluşuyordu. Ölçüsüz derecede gür iki devasa ağaç, akşamüzerleri doğru dürüst budanmamış kütüklerden yapılma ilkel banklara oturarak tütün içen ve başkentten gelen belirsiz ve her zaman kaygı verici haberleri tartışan az sayıda insana gölgelik alan oluşturuyordu. Çinko kaplı damı ve tuğla duvarları olan tek yapı misyonerler gelince kilise olarak da kullanılan okuldu. Sınıfların olduğu bir salon, öğretmen odası, uzun süredir kullanılmadığı için küf içinde ve ne olduğunu tahmin edemediğim öteberiyle dolu leş gibi bir dispanserden oluşuyordu. Öğretmen bir yıl kadar önce yerliler tarafından kaçırılmış, bir haber alınamamış, sonunda biri kabile şeflerinden biriyle yaşadığı ve asla geri dönmeye niyeti olmadığı haberini getirmişti. Askeri birlik bir zamanlar sınıf olan salonda asılı hamaklarda uyuyordu. Birlikteki askerler tüm günü silahlarını temizleyerek ve usanç verici bir tekdüzelikle kışla yaşamını oluşturan önemsiz sefilliklerden söz ederek geçiriyorlardı.

Kaptan matarasını doldurdu, biz de mavnanın deposunu doldurmak için dizel yakıt bidonlarını taşımaya başladık. Nemli iklim, dayanılmaz sıcak ve yardım eden olmaması yüzünden çok yorucu bir işti. Kimsenin de bize yardım etmeye niyeti yoktu. Kaptan en kötü günlerinden birini geçiriyordu, ihtiyar miçonun kımıldayacak hali yoktu, sıtmanın yerlerine mıhladığı çiftlik sakinlerinin buradan kaçma umudunu çoktandır yitirmiş, cam gibi, kayıp bakışlarının kayıtsızlığı karşısında işi yapmak çarkçıbaşıyla bana kalmıştı. İlk günün akşamüzeri midem bulanmaya başladı, korkunç baş ağrımı insa-

na umutsuzluk veren bir yavaşlıkla taşıdığımız varillerden buharlaşan yakıta bağladım. Ertesi gün işe devam ettik. Uyku ve dinlenme görünüşe göre bana iyi gelmişti. Öğlen tüm eklemlerimde korkunç bir ağrı hissetmeye başladım, kafatasımın alt bölümlerine saplanan sancılar kısa süreli felç geçirmeme neden oluyordu diyebilirim. Bana ne olduğunu öğrenmek için kaptanın yanına gittim, öylece bakakaldı, yüzünün ifadesinden durumumun ciddi olduğunu kavradım. Kolumdan tutarak beni okuldaki hamaklardan birine götürdü. Uzanmama yardım etti ve amber renkli, koyu bir sıvı damlattığı büyük bir bardak suyu içmemde ısrar etti. Alçak sesle askerlerle konuştu. Benim durumumla ilgili olduğu açıktı. Bana aşina oldukları korkunç bir sınavdan geçecek birine bakar gibi baktılar. Bir süre sonra kaptan mavnadaki hamağımla geldi. Hamağı askerlerin kümelendiği yerin tam zıt ucuna asarak, koluma girip beni hamağıma taşıdı. Ayaklarımın hissizleştiğini fark ettim, onları sürüklüyor muydum, yoksa yürümeye mi çalışıyordum, emin değilim. Karanlık bastırmaya başlamıştı. Sıcaklığın birazcık azalması ve nehirden gelen neredeyse hissedilmeyecek kadar hafif esintiyle titremeye başladım, sonu gelmeyen bir ürpertiye tutulmuş gibiydim. Askerlerden biri neredeyse bilinçsizliğe yakın bir uyuşukluk nedeniyle tadını ayırt edemediğim sıcak bir şey içirdi.

Zamanın mefhumunu yitirdim. Gündüz ve gece bazen baş döndürücü bir şekilde birbirlerine karışıyorlardı. Bazen biri ya da öteki, anlamaya niyetlenmediğim bir şekilde sonsuzluğa uzuyordu. Bana bakmak için yaklaşan yüzler uzağımda kalıyor, onlara başka dünyalardan yaratıklar görünümü veren opal renkli bir ışıkla yıkanıyorlardı. Çatının köşeleri, kurşun levhaların birleşme yerleriyle ilgili korkunç kâbuslardan kendimi kurtaramıyordum. Bir köşeyi ötekine uydurmaya uğraşıyor, levhaları hiçbir seviye farklılığı ya da biçimsizlik olmayacak biçimde tutturan perçinleri bir araya getirerek eşleştirmeye çalışıyordum. Bu alıştırmaları ateş ve manik bir takıntının verdiği güçle, birbiri ardına yapıp duruyor-

dum. Zihnim bizi kuşatan uzamla ilgili en ilkel düzeyde bir tanıma sürecinde birden takılıp kalmış gibiydi. Bu, gündelik yaşamda bilincimizin kaydetmediği bir süreçti, ama şimdi tek amacım, varlığımın zorunlu, önüne geçilemez, olmazsa olmaz zihinsel işleviydi. Demek istediğim şu ki, bu alıştırmalar olmasa yaşayamazdım ve sadece onları yapmak için yaşıyordum. Bu tür takıntılarım artıp daha düzenli ve hatta daha ilkel hale geldikçe, ben de geri dönüşü olmayan bir deliliğin, devinimsiz bir bunaklığın pençesine düştüm, öyle ki varlığım ya da bir zamanlar varlığım olan şey, kontrolsüz bir hızda çözünüyordu. Şimdi o zaman başıma gelenleri anlatmak isterken, sözcüklerin onlara vermek istediğim anlamı tam olarak kapsayamadıklarını görüyorum. Örneğin, tüm yetilerimin korkunç biçimde yalınlaşmasıyla kapıldığım buz gibi panik duygusunu ya da öyle ölü gibiyken yaşanan zamanın ölçüsüzce genişlemesini nasıl anlatabilirim? Betimlemek gerçekten olanaksız. Bunun en basit nedeni, bir anlamda, bu durumun kendi bilincimiz ya da benzerlerimizin bilinci olduğuna inandığımız şeyin tam zıddı olması. Başka bir varlığa değil, başka bir şeye, damarları sonsuz çoğalan bir minerale dönüşüyoruz ve bu damarları kaydetmesi ve hesaplaması zamanın akışı içinde varoluşumuzun nedenine dönüşüyor.

İlk duyduğum anlaşılması güç kelimeler şunlar oldu: "En kötü kısmını atlattı. Mucize eseri kurtuldu." Haki renkli gömlek giymiş, üzerinde rütbesini gösterir işaret bulunmayan, sıradan, esmer yüzlü, düz siyah bıyıklı biri bu kelimeleri kestiremediğim bir uzaklıktan söyledi, ama sanırım yüzümün birkaç santim ötesinden sabit bakışlarla beni süzüyordu. Sonradan binbaşının Junker'le geldiğini öğrendim. Yanından ayırmadığı çantasından bana her on iki saatte şırınga ettikleri bir ilaç çıkarmıştı, görünüşe göre hayatımı kurtaran da bu. Kendimi kaybettiğim zamanlarda sık sık Flor Estévez'in adını sayıklamışım, ayrıca Aziz Yuhanna'nın gücüne sahip olmak için bir ırmağı boydan boya geçmek gerektiğini, Kaptan Horacio Nelson'un Nikaragua Gölü'nden sadece birkaç

kilometre uzakta kuşatıldığını da sayıklamışım. Kimsenin anlayamadığı dillerde de zırvalayıp durmuşum; daha sonra kaptan, "*Godverdomme*!" diye bağırdığımı duyunca, kurtulduğumu anladığını söyledi.

Hâlâ zayıfım, uzuvlarım beni sinir eden bir beceriksizlikle tepki veriyorlar. İştahsızca yemek yiyorum ve hiçbir şey susuzluğumu gideremiyor. Bu suya duyulan bir susuzluk değil, acı bir bitki tadı ve nane gibi aurası olan bir içeceğe susuyorum, öyle bir şey olmadığını biliyorum, ama içimde ona duyduğum özel bir iştah var, son derece açıkça tanımlayabiliyorum, hatta bir gün gece gündüz rüyasını gördüğüm bu bitki çayını bulmaya uğraştım. Çok büyük zorluklarla yazıyorum, ama hastalığımın böyle kaydını tutmak bana en çok zarar veren yanı olan bunaklığından yavaş yavaş kurtulmamı sağlıyor. Hızla iyileşiyorum, öyle ki tüm bunların benim değil de, başka birinin başına geldiğini düşünebilirim, bu hastalık olmasa var olmayacak ve hastalığın ortadan kalkmasıyla onunla birlikte yok olan biri. Açıklamak hiç de kolay değil, farkındayım, bu konuda fazla ısrar edersem, şu anda müthiş korktuğum o takıntılı alıştırmalardan birine kaptırabilirim kendimi.

Akşamüzeri çarkçıbaşı yanıma yaklaşarak tutuk bir İspanyolca-Portekizce karışımının orman bölgesine ait, bir türlü çıkartamadığım bir lehçeyle konuşmaya başladı. İlk kez ve kendi inisiyatifiyle mavna ahalisinden kaptanın dışında biriyle iletişim kuruyordu; kaptanla bile çok seyrek ve tek heceli sözcüklerle konuşurlar. Yüzünün hatları öylesine yerliydi ki, büyük bir hata yapmamak için her türlü hareketine son derece özen gösteriyordu, öylesine bir merakın çok ötesinde bir huzursuzluk içindeydi. Bana başımdan geçen hastalığın ne olduğunu bilip bilmediğimi sordu. Bilmediğim yanıtını verdim. Bağışlanamaz ve kesinlikle çok tehlikeli saydığı bilgisizliğimi duyunca şöyle açıkladı: "Kuyu ateşi geçirdiniz. Bizim dişilerimizle yatan beyazların başına gelir. Ölümcüldür." Ona kurtulduğum izlenimine sahip olduğumu söyledi-

ğimde kuşkuyla, biraz da gizemli ve karanlık bir tavırla, "O kadar emin olmayın, geri gelebilir," dedi. Sözlerindeki bir şey bana kabilelerin hasedini, yabancıya karşı verilen karanlık savaşı düşündürdü, ormanın yazılmamış yasalarını çiğnediğim konusunda sıkıntılı bir kuşkuya kapıldım. Bu kötücüllüğü karşısında iğneli bir söz etmiş olmak sevdasıyla, bu korkunç ateşe yakalanmamak için yerli kadınlarla sürekli ilişkiye giren beyazların ne yaptıklarını sordum. "Hep dışarı boşalıyorlar, bayım, bu bir sır değil," dedi yeni edindiği tepeden bakar tavrıyla, sanki fazla ayrıntı anlatmaya değmeyecek biriyle konuşurmuş gibi. "Ayrıca sonra içine bal katılmış suyla yıkanmak ve cildi çok yakıp su toplamasına neden olsa da, bacakların arasına *borrachero*[8] yaprağı koymak gerekir," diye beni aydınlattıktan sonra, sırtını dönerek, ona hiç yarar sağlamayacak bir nedenle çok önemli işinin başından ayrılmak zorunda kalmış biri edasıyla motorunun yanına gitti. Gece yarısı kaptan nasıl olduğumu sormaya geldiğinde kitap okuyordum. Çarkçıbaşının bana söylediklerini aktarınca gülümseyerek içimi rahatlattı: "Onların her sözüne kulak asarsanız kafayı yersiniz arkadaşım. Unutun gitsin. İyileştiniz ya, daha ne istiyorsunuz?" Abuk sabuk emirlerini yağdırarak pruvaya doğru uzaklaşırken hamağımın ayakucunda ucuz içki buğusu asılı kaldı: "Yarım yol! Kimseye uyku yok! O boktan ren geyiği yağıyla manyetolarımı yakmayın! Eşek herifler!" Engin gecenin içinde, yakınlıklarıyla insanın çok hoşuna giden yatıştırıcı bir güce sahip yıldızlara kadar ulaştı sesi.

---

8 Ekvator çevresinde, Güney Amerika'da yetişen, Solanáceas ailesinden, dört metre yüksekliğinde, çok dallı, büyük, tüylü yaprakları olan, elips biçiminde beyaz çiçek açan, gündüzleri kötü bir koku yayan, geceleriyse hoş ve uyuşturucu etkisi olan bir kokuya sahip, meyvesi yenirse halüsinasyonlara neden olan bitki. (ç.n.)

27 Mayıs

Kaptan içki içmeyi bıraktı. Bunu bu sabah bir kupa kahve eşliğinde kızarmış muz dilimleri yemek için yanımıza geldiğinde ancak fark ettim. Bu bizim kahvaltımız. Kahvesini bitirince içkisinden büyük bir yudum alma alışkanlığı vardı. Bugün yapmadı, hatta yanında matarası bile yoktu. Çarkçıbaşının genelde ifadesiz ve mesafeli yüzünde şaşkın bir bakış fark ettim. Çiftlikten bol bol nevale aldığını bildiğim için bu değişikliğin nedeninin içkisi kalmaması olduğunu sanmam. Gün boyunca kaptanı izledim, benim için genel olarak yolculuğun iyi gittiğine, mavnanın düzgün ilerlediğine ilişkin gerekli bir dua, bir niyet niteliği kazanan abuk sabuk emirlerinin de kesilmesi dışında bir farklılık göremedim. Gündüz bir kere bile matarasına elini sürmedi. Gece gelip boş hamaklardan birine uzandıktan sonra, hava durumu ve bu kez sert olan girdaplar hakkında biriki söz edip yaşamının belli bölümleri üzerine uzun bir söyleve girişti: "Siz hayal bile edemezsiniz," diyerek söze başladı, "Çinli kızı Hamburg'da, o kabarede bırakmak benim için ne anlama geliyor. Hiçbir zaman etek düşkünü olmadım. Sanırım annemden bana kalan imge de en az beyaz dişilerinki kadar sıra dışıdır, öteki cinsle olan bu ilk ilişkim tüm kadınlarla olan ilişkilerimi koşullandırmıştır. Annem vahşi biriydi, kabilesinin atalarından kalma inançlar ve gündelik ritüelleri dilini bağlamış, gözünü kör etmişti. Beyazlar onun için kötülüğün gerekli ve kaçınılmaz somutlanışı anlamına geliyordu. Sanırım babamı çok severdi, ama bunu asla gösterrnemesi gerekirdi. Annemle babam arada bir misyona uğrarlardı. Birkaç hafta kaldıktan sonra yeniden yola dizilirlerdi. Bu ziyaretler sırasında annem bana hatırı sayılır bir zalimlikle, bir hayvan gibi davranırdı. Kwakiutl kabilesindendir. Diline ait tek bir sözcük bile öğrenmedim. Sanırım beni sonsuza dek lanetledi, çünkü Çinliye rastlayana kadar tüm kadınlar tarafından terk edildim. Bendeki bir şeyi onları inkâr gibi algılıyorlar. Guayana'daki genelevde ömrümün geri kalanı-

m geçirebilirdim. Duygulardan çok çıkar ilişkisiydi. Huylarımız o kadar benzerdi ve o kadar iyi yürekliydi ki, hiçbir zaman yakınacağım bir şey olmazdı. Yatakta yavaş ve mesafeli bir duyarlılığı vardı. Bitirirken her zaman bir çocuk gülüşüyle gülerdi; neredeyse masum. Çinliyi tanıyınca her şey değişti. O mahremiyetimin benim bile bihaber olduğum bir köşesine sızmayı başardı. Hareketleri, teninin kokusu, bana kısacık ama yoğun bakışı içimi beni mahveden bir şefkatle doldururdu; düşünülmemiş ve mutlak bağımlılığında beni kendi bocalamalarımdan, takıntılarımdan, mutsuzluklarımdan ve düşüşlerimden, en basit gündelik uğraşlarımdan kurtaran bir özellik vardı; gölgesiz mutluluğu sağlamaya muktedir, bilinmeyen bir uyuşturucunun etkisini andıran, yürek gibi atan enerjiden oluşan, güçlü bir kendinden eminlik veren, ışık saçan bir haleyle sarmalardı beni. Nasıl olup da onu günlük işlerden kaynaklanan, hiçbir aşkınlığı olmayan, saçma sapan nedenlerle terk ettiğimi kendime sormadan, tüm bunları düşünemiyorum; daha önceleri bulaştığım benzer işler gayet yolunda, asla tuzağa düşmeden yürümüştü. Bazen beni kahreden bir öfkeyle ona bu kadar geç rastlamış olmasaydım diye düşünüyorum; bu şapka çıkartılası mutluluk kaynağını çekip çevirmeye artık hazır değildim, öylesi bir mutluluğu uzatmak için gerekli tepkiyi verecek yanım çoktan ölmüştü. Nereye varacağımı anlıyorsunuzdur. Bize fazlasıyla erken ya da çok geç gelen şeyler vardır, ama bunu ancak çareleri tükettiğimizde anlarız; bahsi kendimize karşı çoktan oynamışızdır. Sanırım sizi yeterince tanıyorum ve sizin başınıza da aynısının geldiğini, neden söz ettiğimi bildiğinizi varsayabilirim. Hamburg'u bıraktığım andan beri benim için her şey bir. Aslında içimde bir şey sonsuza dek öldü. Her sabah yeniden başlama gücünü alkolde ve tehlikenin iç bayıcı aşinalığında buluyorum. Bilmediğimse bu çarelerin de giderek tükendiğiydi. Alkol geçici bir yaşama nedeni olabiliyor, tehlike de ona yaklaştıkça ortadan kalkıyor. Biz onu içimizde yaşattığımız sürece var tehlike. Bizi terk ettiği, dibe vurduğumuz ve kaybedecek hiçbir şey ol-

madığını bildiğimizde, hiçbir zaman kaybedecek bir şey olmamış olduğunu bildiğimizde, tehlike de başkalarının sorunu olup çıkıyor. Onu nasıl idare edecekleri, onunla ne halt edecekleri de onların sorunu. Binbaşı neden buraya geri döndü biliyor musunuz? Bu nedenle. Onunla tutup da bunları konuşmadık ama onu yeterince tanıyorum. Siz okulun salonunda hezeyanlar içinde sayıklarken biz de yeniden birbirimizi anlamaya başladık. Neden geri döndüğünü sorduğumda bana şu yanıtı vermekle yetindi: 'Orası da burası da bir kapti, tek fark buranın daha hızlı olması. Bilirsiniz.' İşte bu. Orman sadece çıkışı çabuklaştırmaya yarar, o kadar. Ormanda beklenmedik, egzotik, şaşırtıcı hiçbir şey yoktur. Bunlar sanki varmış gibi yaşayanların ahmaklıkları. Burada hiçbir şey yok, hiçbir zaman olmayacak. Bir gün iz bile bırakmadan yok olup gidecek bu orman. Yerini yollar, fabrikalar, ilerleme diye adlandırdıkları şaşaalı ıvır zıvıra hizmet etmeye kendini adamış budalalar dolduracak. Nihayetin de bir anlamı yok, benim kalemim değil bunlar. Hatta neden bundan söz ettiğimi bile bilmiyorum. Demek istediğim, kaygılanmayın. Ben *aguardiente*'yi bırakmadım, o beni bıraktı. Irmaktan yukarı tırmanmaya devam edeceğiz. Zaten yaptığımız gibi. Nereye kadar gidebilirsek. Sonrasına bakarız." Elini omzuma koydu ve gözlerini akıntıya dikti. Hemen çekti elini. Uyumuyordu ama yenilmişlerin dinginliğiyle sessiz, sakindi. Ben bir okuyup bir yazarak uykumun gelmesini bekliyorum. Her zaman şafağın hafif melteminde geliyor uykum. Kaptanın sözcüklerinin bir mesajı gizlediğinden eminim, gizli bir işaret, bana tuhaf bir huzur verdiler, kendi kendime zarların çoktan atıldığını söylüyorum. Doğrusu, bırakmalı her şey olacağına varsın. Böylesi iyi. Burada söz konusu olan tevekkül değil. Çok daha farklı. Başka bir şey. Bizi her şeyden ve herkesten ayıran mesafeyle bir ilgisi var. Bir gün ne olduğunu öğreneceğiz.

30 Mayıs

Tuhaftır ki her şey yoluna giriyor, sakinleşiyor. Yolculuğun başından beri süregiden tekinsiz gölgeler şimdiki yalın manzaraya ulaşana dek giderek ortadan kalktılar. Yerliler mavnadan indikten sonra unutuldular. Ivar ve işbirlikçisi ormanın batak toprağında kendi mezarlarını kazdılar. Binbaşı açıkça olmasa, hatta ima bile edilmese de, kendini bizden sorumlu tutuyor ve bu durum günbegün kesinlik kazanıyor. Kaptan içkiyi bırakarak huzurlu bir uyuşukluk, engin özlem ve zararsız bir yabancılaşma dönemine girdi. Ignacio gözüme her geçen günle daha az ihtiyar, ormanın kudretli koruyucu cinlerine karışmış görünüyor. Çarkçıbaşı motorla iyi iş çıkartıyor doğrusu. İyileşme sürecinde ölümden kıl payı kurtulmuş olduğumu bilmem bana huzurlu bir güvenlik duygusu sağlıyor, sanki seçilmişlerin bıçak işlemez, kurşun geçirmez sağlığına sahibim. Bu tür güvencelerin ne kadar eğreti, değişken olduğunu kendimden saklıyor değilim, ama şimdilik bu iyicil güçlere teslim edildiğime göre, şeylerin kimliğime saldırmak için üzerime atlamadan, uzamda kendilerine ayrılmış yeri işgal ederek önümden akıp gitmelerini izleyebilirim. Bu nedenle, kendimi kurtarmayı başarabildiğim, ölümcül neticesiyle yerli kadınla ilişkim de dahil, tüm olanları bu doymak bilmez, vahşi bitki evreninin güçlerine teslim olmamak için geçirmem gereken sınavlar olarak düşünüyorum, bugün bu evren gözüme, dünya üzerinden gelip geçerken ne yapıp edeceğini bilmeden yaşamış olmanın azabından, yaşayanların kibirli bakışlarından korunmak için, insanın aşması gereken yerlerden biri gibi görünüyor.

Öğleden sonrasının ışığında, hatta Coleman'ı yakma vakti gelene kadar, Raymond'un Orleans dükünün cinayete kurban gitmesi hakkında yazdığı kitabında epey ilerledim. Bu konuda söyleyecek çok şey var. Ama bu tür laf ebeliklerini ne canım istiyor ne de bunların yeri ve zamanı. Yine de cinayetten sonra Paris emniyet amirinin yaptığı araştırmanın nesnel-

likten bu kadar uzak olması, aynı şekilde bu araştırmanın parçalarını bir araya getirerek onu yorumlayan yazarın hiçbir art niyetinin bulunmaması ilginç. Siyasi bir cinayetin dinamikleri her zaman öylesine karmaşıktır ki, öyle karmaşık, gizli ya da maskelenmiş nedenler iç içe geçerler ki, ne olup bitenin enine boyuna incelenmesi ne de ilgili kişilerin kesinmiş gibi görünen sonuçlara varacak şekilde yürüttükleri fikirlerin yazılı kaydı cinayeti aydınlatmaya yeter. Belli ki Burgonya dükünün çarpık ruhu azap dolu uçurumları ve labirentleri gizliyormuş, ne iyi niyetli emniyet amiri bunları sezebilmiş ne de Raymond aydınlatabilmiş. Ancak hem bu olayda hem de önemli bir mevki sahibi insanların yaşamına mal olan her olayda benim en çok ilgimi çeken, aslında cinayetin son derece gereksiz olmasıdır, belli bir amacı da niyeti de olmadan körlemesine akıp giden, adına tarih dediğimiz o dev soruşturmada önemli hiçbir sonucunun bulunmamasıdır. Sadece insanların iflah olmaz kibri ve onları sürükleyen o baş edilmesi imkânsız akıntının suladığı ucu bucağı olmayan narsisizmleri, bir kişinin gücü ya da konumu nedeniyle cinayete kurban gitmesinin, bu engin evrende tasarlanmış bir kaderi değiştirmeyi başarabildiğini düşündürtür. Ben kendi payıma, Orleans dükünü ölüme götüren nedenlerden kurtulabilirdim diye düşünüyorum. Kendisine imrenilmesini ve cinayete neden olan iğrenç nefretin izini sürmesi yeterliymiş. Belki de bu nedenle kitapta ilerledikçe konuya ilgim azalıyor, tüm bunlar nerede olurlarsa olsunlar insanların sunduğu gündelik seyirlikte var zaten. Arkamızda bıraktığımız tüm o sefil yerleşimlerde bir Korkusuz Jean, bir de Louis de Orléans yaşıyor, onu ölümle randevulaşacağı, Rue-Vieille-du-Temple'a benzeyen karanlık bir köşe bekliyor. Cinayetlerde öyle bir tekdüzelik var ki, ister kitaplarda olsun ister gerçek yaşamda, el sürülmesi pek tavsiye edilmez. İnsanların yapabilecekleri kötülüğün de türdeşlerini şaşırttığını ya da kafalarını karıştırdığını sanmam. Bunu zaten biliyordum. Hiç de yeni değil. Kitabı kapatıyorum. Suyun üzerinde ateşböcekleri

sürüleri dans ediyor, bir süre teknemizi izleyip ayın bulutların arasına bir gizlenip bir çıkarak parladığı bataklık sularda gözden yitiyorlar. Yaklaşan sağanak öncü olarak serin meltemini gönderiyor, beni yavaşça uykuya götürüyor.

2 Haziran

Bu sabah bizimkine çok benzeyen bir mavnayla karşılaştık. Irmağın sürüklediği dalların ve kütüklerin biriktiği bir yerde oluşan kum tepeciği nedeniyle akıntının ortasında duruyordu. Aşağı iniyormuş ve gece yarısı karaya oturmuş. Miço uyuyakalmış. Yanında uzun bir sırıkla mavnanın yönünü değiştirmeye çalışan arkadaşına içerleme ve kayıtsızlıkla bakan bir çarkçıbaşı vardı. Kaptan bizim mavnamızla onlarınkini yandan iterek yardım etmeye çalışırken, ben de onları kurtarma çabalarımızı kuşku dolu gözlerle süzen çarkçıbaşıyla sohbet ettim. Ona bıçkıhaneleri sordum, bana gerçekten da var olduklarını, yukarıdaki çağlayanlarla başımız derde girmezse bir haftalık yolumuz kaldığını söyledi. Benim bu mekâna olan ilgime şaşırmış görünüyordu. Büyük ırmağın limanlarında satmak için ahşap almak niyetinde olduğumu söyledim. Bana şaşkınlık ve hoşnutsuzluk karışımı bir ifadeyle baktı. Tam ağaçlar hakkında bir şey açıklamaya başlamıştı ki, karaya oturmuş mavnayı kurtarabilmek için birden hızlanan motorumuzun gürültüsünden duyamadım. Bağırarak tekrar açıklamasını istedim ama küstahça omuzlarını silkerek motorunu çalıştırmaya, aşağıya indi, o sırada akıntı bizi hızla sürüklemeye başladı. Diğer mavna rotası üzerindeki bir dönemeçte gözden yitti.

Yolumuza devam ettik. Çarkçıbaşının bana söylemeye başladığı şey hakkında kaptanın ağzından laf almaya çalıştım ama bana, "Ona aldırmayın," dedi, "bu konuda abuk sabuk konuşur. Gidin, görün ve kendi fikrinizi edinin. Ben bu konu-

yu pek bilmem. Bıçkıhaneler orada, onları defalarca gördüm, orada çalışan insanları da taşıdım. Olan biten şu ki, onlar kendi dillerinde konuşurlar, orada ne dolaplar döndüğüyle, neyin ticaretinin yapıldığıyla ilgilenmem. Finlandiyalılar sanırım, Almanca konuşunca bir şeyler anlıyorlar. Tekrarlıyorum, ne dedikodulara kulak verin ne de şakalara. Buranın insanları hikâyeler uydurmaya bayılır. Bununla yaşarlar; yerleşimlerde ve garnizonlarda olup bitenleri anlatarak. Süslerler, şişirirler, değiştirirler, can sıkıntısıyla böyle başa çıkarlar. Kaygılanmayın. Buraya kadar geldiniz zaten. Gidin kendi gözlerinizle görün, bakın bakalım neler oluyormuş." Kaptanın söylediklerini düşünmeye daldım ve bu ahşap ticaretine olan ilgimi iyiden iyiye yitirdiğimin farkına vardım. Şu anda dönüp geri gitsek umurumda olmayacak. Sırf edilgenlikten bunu yapmıyorum. Sanki gerçek sadece bu yolculuğu yapmaktan, bu duraklardan geçmekten, burada tanıştıklarımla orman deneyimini paylaşmaktan ve bana eşlik eden gölgelere eklenecek, zamanın yavan çilesini neşelendirmekten başka amacı yokmuş gibi görünen imgelerden, seslerden, yaşamlardan, kokulardan ve hezeyanlardan oluşma bir katıkla geriye dönmek demek.

4 Haziran

Irmağın akıntısı aniden görünüm değiştirmeye başladı. Hızlı ve kayalık bir bölgesine geldik gibi. Kum birikintileri yok oldu. Irmak birden daraldı, kıyıda kimi yerlerinde kuru kan rengi, kimi yerlerinde de pembemsi görünen tepeler yükselmeye başladılar. Ağaçların yeni cilalanmış kemikler gibi görünen kökleri ortada, tepelerinde de açık lila rengiyle koyu turuncu arasında değişen, sanki belli bir niyetle böyle renkten renge giriyormuş gibi görünen yaprakları var. Sıcaklık arttı ama insanın canına okuyan rutubet, bizde hareket etme arzusu bırakmayan o yoğunluk yok. Şimdi bizi saran kuru ve ya-

kıcı bir sıcak; her şeyin üzerine düşen, onlara inkâr edilmesi olanaksız bir buradalık kazandıran bir ışıktan yayılan sıcaklık. Her şey susmuş, her şeyi tümden değiştirecek bir olayın gerçekleşmesini bekler gibi. Manzaranın insanı sarıp sarmalayan, içine çeken sukûnetinde motorun vızıltısı bir leke sanki. Kaptan beni uyarmak için yanıma yanaştı: "Kısa bir süre sonra çağlayanlara varacağız. Meleğin Geçidi adını vermişler, nedendir bilmem. Belki de ırmaktan inerken yolcuları bekleyen ve tehlikenin geçtiğine dair bir işaret olarak algılanarak rahatlatan bu sessizlik nedeniyledir. Ama tırmanırken aldatıcıdır ve acemiler için öldürücü derecede tehlikeli olabilir. Buradan geçerken ölüm tehlikesi içinde olan yolcuların etmesi gereken bir duayı yüksek sesle yinelerim. Ben yazdım, işte burada. Okuyun. İnanmasanız da, en azından korkunuzu dağıtmaya yarar." Bana plastik bir dosya içindeki kâğıdı uzattı, iki tarafı da doluydu. Zamanın ve sayısız elin bıraktığı yağ, çamur ve kir lekeleri yüzünden hatları değişken, dişil, insana meydan okuyan bir açıklıkla yazılmış harfler zar zor okunabiliyordu. Çağlayanlara ulaşmayı beklerken kaptanın duasını çözdüm. Şöyle:

"Azizlerimin, atalarımın, rehberlerimin ve her daim koruyucularımın gönülden çağrısı,

bu tehlike anında burada bulun, cesaret ver, niyet ve düşüncelerinin yasasına sıkı sıkıya sarıl,

kuşların ve kehanetlerde bulunan yaratıkların karmaşasını dağıt,

masumların bekleştiği odayı temizle, ki orada reddedilenlerin kusmuğu uğursuz bir işaret gibi akar, yakaranların giysileri pusulalarımızın yönünü şaşırtır, hesaplarımızı karıştırır ve öngörülerimizi yanıltır.

Sana niyaz ediyorum ve tüm kalbimle görevimde doğruluktan ayrıldığım her an için pişmanlığımı dile getiriyorum:

Yemliklerde semirmiş leoparlarla yaptığım anlaşmalardan pişmanım,

yoldan çıkmış avcıların bir çığlığıyla deri değiştiren yılanlara olan zaafımdan ve hoşgörümden pişmanım,

ırmak geçitlerinden geçmeye yardım eden sırık gibi elden ele dolaşan, teninin üzerinde alçakların tükürüğünün kristalleştiği bedenlerle ortaklığımdan pişmanım,

kardeşlerimi yoldan çıkaran güçlerin ve hünerin yalanının çözgüsünü hazırlamaktaki becerimden pişmanım,

gümrük bürolarında ve jandarma karakollarında senin güçlerini ayan beyan ilan etmediğim için pişmanım,

acının evinde, şenliklerde, sınırı gözleyen kulelerde ve güçlülerin yollarında da bunu yapmadığım için pişmanım.

Bu kadar uğursuzluğu ve laneti bir çırpıda sil ve

senin acı yasalarına, küfürlü azametine, uzaklardaki meşguliyetlerine ve umutsuz savlarına boyun eğeceğimden emin olarak beni esirge.

Kendimi tümüyle senin tartışılmaz merhametine teslim ediyorum,

sana ölüm tehlikesi içinde bir yolcu olduğumu ve gölgemin beş para etmediğini hatırlatıyorum,

senin uzağında kalanlar pazarın kıyısındaki köşeşindeki çöp yığınlarına benzer,

senin hizmetçinim ve hiçbir şeye kadir değilim ve bu sözlerimde solgun sonsuzluk için sana şimdi ve ebediyen borçlu olduğum saygıyı sunarım. Amin."

Bu kadar vahşi bir yakarının bir işe yarayacağı konusundaki kuşkularım hiç de temelsiz değil, ama önleyici ve koruyucu erdemlerine son derece güvenerek, neredeyse kutsal yağlarla ovarak bana veren kaptana bu düşüncemi açmaya cesaret edemedim. Mavnayı sarsmaya başlayan girdapları izlediği pruvaya giderek kâğıdı uzattım, tüm pipo temizleme araç gerecini sakladığı, pantolonunun arka cebine yerleştirdi.

7 Haziran

Çavlanları büyük bir talihsizlik olmadan geçiyoruz, yine de tehlike ve ölümün gerçek varlığı hakkında düne kadar sahip olduğum imgenin pek çok yönünü açıklayan, epey öğretici bir sınav yaşadım. Ölümün gerçek varlığı derken, hayal gücümüzle yarattığımız, çok farklı koşullarda ölürken gördüğümüz kimselere ilişkin anılarımızdan öğelerle tamamladığımız o hayaletten söz etmediğimi belirtmek istiyorum. Hayır. Kendi mahvoluşumuzun, varlığın geri dönüşsüz bir biçimde iptalinin hemen ve yadsınamaz yakınlığını tüm bilincimiz ve duyularımızla algılamak söz konusu. Orada, elin uzanacağı kadar yakın ve kaçınılmaz. İyi bir sınav, uzun bir ders. Bizi doğrudan ve derinden etkileyen tüm dersler gibi uzun.

Kaptanın bana şu ünlü duasını verdiği gün çarkçıbaşı motoru gözden geçirmek için durmamız gerektiğine karar verdi. Çavlanın akıntısını tırmanırken motorda bir arıza çıkması kesin ölüm demekti. Kıyıya yanaştık. Adam motoru sökmeye, temizlemeye, her parçasını denemeye başladı. Balta girmemiş ormanın en derinlerinden çıkıp gelmiş bir yerlinin, sabırlı bir bilgelikle, ileri uygarlıkları hemen hemen yalnızca teknolojiyle desteklenen ülkelerde icat edilmiş ve kusursuzluğa ulaştırılmış bir makineyle kendini böyle özdeşleştirmeyi başarması büyüleyici. Çarkçıbaşımızın elleri beceriyle hareket ediyor; sanki makinelerden çok iyi anlayan ancak mongol ifadeli, yılan derili, köse tenli bu yerliye uygun olmayan bir cin içine girmiş de, bu elleri idare ediyor. Motorun işleyişinin her aşamasını en ince ayrıntısına kadar denemeden içi rahat etmedi. Sonra başının beceriksiz bir hareketiyle kaptana Melek Geçidi'ni tırmanmaya hazır olduğunu bildirdi. Hava kararmakta olduğu için bağlandığımız yerde sabaha kadar konaklama kararı aldık. Karanlıkta tırmanışa başlamak söz konusu bile değildi. Ertesi gün şafağın ilk ışıklarıyla yola çıktık. Benim sandığımın tersine, çağlayanlar akıntının içinde yükselen ve suyun

akışını engelleyerek şiddetini artıran kayalar nedeniyle oluşmuyor. Her şey derinlerde, çukurlardan, tepelerden ve yarlardan, mağaralardan, girdaplardan ve faylardan oluşan dipte olup bitiyor, eğim arttıkça da su önüne çıkan her şeyi sürükleyecek güçte gürültülü bir çavlana dönüşüyor, şiddeti ve yönü her an değişiyor.

"Hamağa uzanmayın. Ayakta durun ve sıkı sıkı tentenin demirlerine tutunun. Akıntıya bakmayın ve başka bir şey düşünmeye çalışın." Kaptanın talimatları böyleydi, eğreti bir pasarellaya tutunduğu pruvadan ayrılmıyor, suyun darbelerinden ve akıl almaz bir hayvanın sırtı gibi aniden yükseliveren köpüklerden kaçmak için sert hareketlerle dümen tutan miçonun yanında duruyordu. Motor ikide bir sudan çıkıyor, pervane zincirinden boşanmış, kontrol edilemez bir dönmesiyle boşlukta deviniyordu. Akıntının milyonlarca yılda kazdığı geçide girdiğimiz andan itibaren ışık giderek grileşti, savrularak dönen ve cilalı kaya yatağına çarpan suların oluşturduğu bir köpük ve sisin içinde kaldık. Uzun saatler boyunca havanın kararmakta olduğu düşünülebilirdi. Mavna baş atıyor, portakal sandığından yapılmışçasına sarsılıyordu. Metal gövde uzaklardan yaklaşan bir gökgürültüsünün sağır edici gürültüsüyle çatırdıyordu. Metal levhaları birleştiren perçinler titreşiyor ve yerlerinden fırlıyor, demir omurgaya bir felaketin habercisi olan bu dengesizliği ulaştırıyorlardı. Saatler geçiyor ama ilerlediğimizden emin olamıyorduk. Sanki sonsuza dek suların devinimine ve çığlığına çakılmış, her an bir girdabın bizi sürüklemesini bekliyorduk. Anlatılması olanaksız bir yorgunluk kollarımı felç etmeye başladı, bacaklarım duyarsız yumuşak bir maddeden yapılmış gibiydi. Artık dayanamayacağımı düşünürken kaptanın benim bulunduğum yöne doğru bir şeyler haykırdığını fark ettim. Başıyla gökyüzünü işaret ediyordu, yüzünde şekilsiz, gizemli bir gülümseme belirdi. Bakışlarını izledim ve ışığın renginin giderek açıldığını gördüm. Köpük ve sis bulutunu aşan birkaç ışın huzmesi gökkuşağının renkleriyle parlıyordu.

Akıntının kükreyişi ve teknenin gövdesinin suya çarpışı da yumuşamıştı. Mavna ritmik sarsıntılarla ilerliyordu, ama artık pervanenin düzenli ve güçlü dönüşlerinin kontrolündeydi. Teknenin sarsıntısı daha da azaldığında kaptan olduğu yere diz çökerek bana hamağıma uzanmam için işaret etti. Ünlü rengârenk şemsiyesi ortalarda görünmüyordu. Hareket etmeye yeltendiğimde esaslı bir dayak yemişim gibi tüm bedenimin ağrıdığını fark ettim. Hamağıma kadar tökezleye sendeleye ilerledikten sonra, tüm eklemlerimi, tüm kaslarımı, suların uyuşturup dövdüğü tenimin her santimetrekaresini gevşeten bir merhem gibi bedenime yayılan bir rahatlamayla yattım. Hayatta olmanın tadını çıkarırken hafif bir sersemlikle yavaşça uykuya teslim oldum. Irmak balıkçıl sürülerinin havalanarak çiçekler içindeki ağaç tepelerine konduğu *junco*[9] kaplı araziler arasında yeniden genişliyordu. Kuru, kımıltısız sıcak geri dönerek insana iyi gelen ve sınırsız bir sükûnetle sonlanan buna benzer başka akşamüzerlerinin de yaşandığını anımsattı.

Miço bir kupa sıcak kahve ve kalaysız teneke tabakta kızarmış muz dilimleriyle yanıma geldiğinde derin bir uykuya dalmışım. "Yemek gerek beyim, yoksa gücünüzü toplayamazsınız, açlık sizi ele geçirir ve düşünüzde ölüleri görürsünüz." Sesinin babacan tonuyla karşılıksız, çocuksu bir özleme kapıldım. Teşekkür ederek kahvemi bir yudumda içtim. Muz dilimlerini yerken yaşama, her zaman yinelenen şaşkınlıkları ve sürprizleri içinde barındıran dünyaya, zamanın ve vazgeçemediğim yolculuklarımın ötesinden sesleri bana kadar ulaşan iki üç varlığa olan eski sadakatlerimin birer birer geri döndüğünü hissettim.

---

9 Juncáceas ailesinden, 6-8 cm boyunda, silindir biçimli dışı koyu yeşil, içi süngerimsi ve beyaz çiçekleri olan, dikenli, ince, uzun yapraklı, meyvesi bol çekirdekli tropik bitki. (ç.n.)

8 Haziran

Manzara değişmeye başladı. Başlarda farklılıklar az ve dağınıktı ve pek göze çarpmıyordu. Sıcaklık aynı kalsa da, ara sıra serin bir esinti çıkıyor; kendi yoluna gitmeyi reddeden inatçı bir hayvan gibi buraya çöreklenmiş fırın sıcağına tümüyle aykırı bir durum. Başka bir iklime ait bu parçalar bana mermerdeki, asıl malzemenin tonuna, rengine ve dokusuna aykırı kimi damarları anımsatır. Bataklıklar artık kayboldu, yerlerinde cüce, sık bitkiler var, rayihalarının karışımı bir kavanozun içinde saklanmış polen kokusuna benziyor. Balı hatırlatsa da hâlâ çok baskın bir bitki kokusu alıyorum. Irmağın yatağı genişledi ve derinleşti. Yol aldıkça kıyılar aynı çamurlu görünüme bürünüyorlar, dokununca killi toprakların uzakta olmadığını anlıyorum. Su taze bir saflığa ve demir tuzlarının varlığını anımsatan bir tona büründü. Bu değişiklikler hepimizin ruh halini etkiliyor. Gerilim boşaldı, içimizde sohbet etme arzusu var, bakışlarımız parlamaya başladı; sanki uzun zamandır beklediğimiz bir şey artık çok yakınımızda. Akşamüzerinin son ışıklarında, ufukta kurşuni mavi bir çizgi belirdi, ne kadar uzakta toplandığı tahmin edilemeyecek fırtına bulutlarıyla kolayca karıştırılabilirdi. Kaptan zaten büyük bir ilgiyle baktığım yeri göstermek için yanıma geldi. Sıradağların profilini çizmek ister gibi eliyle havada dalga hareketi yaparken, ağzından tek sözcük çıkmadan başını onaylarmış gibi salladı ve yüzünde beni kaygılandıran hüzünlü bir gülümseme belirdi. "Bıçkıhaneler mi?" diye sordum, yanıttan kaçınmak istermişçesine. Tekrar başıyla onayladı, kaşlarını kaldırdı ve dudaklarını "Hiçbir şey yapamam, ama tüm sevgim sizinle," demek istermiş gibi bir hareketle büzdü.

Pruvanın küpeştesine oturdum, bacaklarıma sıçrayan su başka bir zaman çok daha fazla keyfini çıkartacağım şekilde serinletiyordu beni. Kötü bir sürpriz yapacaklarını hissettiğim ve kimsenin hakkında pek fazla ayrıntıya girmek isteme-

diği fabrikaları düşündüm. Flor Estévez'i ve önsezilerle dolu bir serüvende riske attığım parasını; bu tür işlerden paçamı sıyırmaktaki beceriksizliğimi düşündüm ve birden bu işe olan tüm ilgimi çoktan yitirdiğimi fark ettim. Bunları düşününce, bir işi yapmanın eşiğine gelen, ama aslında yaşamının her geçen dakikasına zarar veren bu girişimden yakasını kurtarmanın yolunu aradığını bilen birinin, insanı felç eden suçluluğuna karışan bir hoşnutsuzluk içimi doldurdu. Bu o kadar iyi bildiğim bir ruh hali ki. Yaşamın yanında olmadaki beceriksizliğime eğreti telafiler olarak sunduklarının tadını çıkarmamı engelleyen kaygıdan ve hatalı bir şey yapmanın verdiği rahatsızlıktan kaçmaya alışık olduğum çıkışları çok iyi tanırım.

10 Haziran

Kaptanla ilginç bir konuşma. Satır araları gizem dolu, bu nedenle ne kadar anlamını çözmeye çalışsam da yararsız. Sesinin tonu, el hareketleri, uzun sessizliklere gömülüşü, yaptığı ve söylediği her şey konuşmamızın sözcüklerin, söylemek istediklerimizi karşımızdakine aktarmaktan çok engel olduğu, insanın aklını dağıttığı o sohbetlerden biri halini almasına neden oldu. Sözcükler sohbetin asıl amacını gizlediler. Benimkinin önündeki hamaktan gelen sesiyle irkildim. Uyuduğunu sanıyordum.

"Neyse, her şey yakında bitecek Gaviero. Bu serüvenin fazlaca anlamı yok."

"Evet, bıçkıhanelere yaklaşıyoruz gibi görünüyor. Bugün sıradağlar apaçık görünüyordu," yanıtını verdim, onun gözlemlerinin çok daha ileriye gittiğini bilerek.

"Bu sıralarda bıçkıhanelerin pek de umurunuzda olduğunu sanmam. Bu yolculuğu bizim için kesin olarak sona erdiren şey çoktan gerçekleşti. Sizce de öyle değil mi?"

"Evet, doğru, bunda bir keramet var," yanıtını verdim düşüncesini söylemeye devam etmesi için.

"Bakın, iyi düşünürseniz, yerlilerle karşılaşmamızdan Melek Geçidi'ne kadar her şey su gibi aktı, dişliler birbirine tam oturdu. Bu tür şeyler hep bir sıra izler ve belirli bir amacı vardır. Önemli olan anlamını çözebilmeyi bilmek."

"Benim hakkımda söylediğinizde haksız değilsiniz, kapti, ama ya siz? Bana kendiniz hakkında ne söyleyeceksiniz?"

"Benim başıma bu ırmaklarda ve büyük ırmakta gelmeyen kalmadı. Aslında daha önce başımıza gelenlerin aynıları ya da çok benzerleri olurlar. Benim kafamı karıştıran bu yolculukta ortaya çıkışlarındaki sıra."

"Sizi anlamıyorum kapti. Sıra, düzen benim için bir şeydir, sizin için başka bir şey doğal olarak. Siz yerli kadınla yatmadınız, garnizonda hastalanmadınız, hatta Melek Geçidi'nde ölebileceğinizi bile düşünmediniz."

"İnsan sizin yaşadığınızı yaşamış biriyle karşılaşınca, sizin şu anda geçmekte olduğunuz sınavları düşündükçe, tüm bunların tanığı ve sizin dostunuz olmak, tüm bunların benim başıma gelmesinden de önemli. Garnizonda, hamağınızın yanı başında, içinizden canınızın nasıl çekilip gittiğini izlemek, benim için sizin için olduğundan daha kesin, sonlandırıcı bir deneyimdi."

"Bu nedenle mi mataranızı bir kenara bıraktınız?" diye tepeden inme soruverdim, ağzından somut bir şeyler çekip alabilmek için.

"Evet, bu nedenle ve bunun bana düşündürdükleri nedeniyle. Sanki birdenbire bana hiç de uymayan bir oyunu oynadığını fark ediverdim. İnsanın yaşamının bir bölümünü onun için yazılmamış bir rolü oynayarak geçirmesi çok fena, hele ki bunu geçmişi düzeltecek ya da kaybettiklerini geri alacak gücü kalmadığında keşfetmesi daha da kötü. Beni anlıyor musunuz?"

"Evet, sanırım anlıyorum. Benim başıma da defalarca gelmiştir, ama uzun sürmez, neyse ki her seferinde kendimi top-

layıp ayağa kalkabildim." Eşzamanlı olarak hem konuşmanın gidişatını değiştirmeye hem de mesajını aldığımı ifade etmeye çalışmıştım.

"Siz ölümsüzsünüz Gaviero. Bir gün hepimiz gibi ölecek olmanızın bir önemi yok. Bu bir şeyi değiştirmez. Siz yaşarken ölümsüzsünüz. Oysa ben öleli çok oldu. Yaşamım bir takım ortaya çıkarmak için kumaşı kesip biçtikten sonra, artık kumaş kırpıklarını ısrarla birbirine dikmeye benziyor. Bunun farkına varınca bıraktım içkiyi. İnsan kendini daha ne kadar kandırabilir ki. Sizin okulun salonunda yaşama dönüşünüzü, musibeti yenişinizi görünce kendimi de çok iyi gördüm. Hatamın nerede olduğunu ve hangi noktada başladığını fark ettim."

"Belki Hamburg'dan ayrılıncadır," dedim, alan yoklaması yaparak.

"Fark etmez. Biliyor musunuz? Hiç fark etmez. Çinliyle kaçınca da olabilir. Antiller'i terk edince de. Bilmiyorum. Fazlaca önemi de yok. Fark etmez." Sesinin tonunda bir huzursuzluk, benden çok kendisine yönelen bir rahatsızlık vardı. Sanki sohbetimiz başladığında bu kadar açılmayı beklemiyordu.

"Evet," diye ekledim, "haklısınız. Fark etmez. İnsan bazı sonuçlara ulaşınca, başlangıcın ne önemi vardır ne de fazlaca bir şey aydınlatır."

Uzun sessizlik uyuyakaldığını düşünmeme neden oldu. Sesi beni bir kez daha yerimden sıçrattı.

"Bunları en az bizim kadar bilen başka kim var biliyor musunuz?" diye sordu, kibirli diye nitelenebilecek bir tonda.

"Hayır. Kim?"

"Binbaşı be adam, binbaşı. İşte bu nedenle garnizona döndü. Hiçbir hastayla sizin kadar ilgilendiğini, kendini işin içinde hissettiğini, kafasının karıştığını görmemiştim. Bakın bu asker çok ıstırap görmüştür. Öyle kolayca duygulanacak biri değildir. Artık değildir. Ama buna tanık oldum. Anlatmama gerek bile yok. Saatlerce benimle birlikte yanı başınızda bek-

lediğini bilin, hezeyanlarınızı dinledi, o hamakta verilen mücadeleyi izledi, tıpkı henüz yakalanmış vahşi bir hayvan gibi."

"Evet, ona veda ederken bana söylediklerinden ben de bu tür şeylerden kuşkulandım. Neden beni kurtardığını anlayamıyordu ve bu durum kafasını karıştırıyordu."

"Yanılıyorsunuz. Benim kadar iyi anladı. Sizdeki o ölümsüz niteliği o da keşfetti, bu onu öyle bir altüst etti ki, mizacını tamamen değiştirdi. İlk kez onda bir çatlak gördüm. Yıkılmaz olduğunu sanırdım."

"Onu tekrar görebilmek hoşuma giderdi," dedim, yüksek sesle düşünerek.

"Onu yine göreceksiniz. Kaygılanmayın. Onun da merakı uyandı bir kere. Onunla tekrar karşılaştığınızda size bu dediklerimi anımsayın." Şimdi mesafeli, alçak, kadifemsi bir sesle konuşuyordu.

Sohbetimizin sona erdiğini anladım. Uzun süre uyanık kalarak kaptanın sözlerinin satır aralarına anlam vermeye çalıştım, çok derinlerime işleyen, bilincimin unutulmuş bölgelerini zorlayan ve her yana uyarı işaretleri gönderen bir şeyler vardı, sanki biri ruhuma vantuzlarla yapışıyordu.

12 Haziran

Sıradağlar tam karşımızda, ufukta, şaşkınlık verici bir netlikte uzanıyorlardı. Birden onlar karşısında neler hissettiğimi unutmuş olduğumun farkına vardım, onlar koruyucu bir çevre; bana çekidüzen veren yaşam deneyimlerinin, duygularımı keskinleştiren meydan okumaların, sınırını belirlemek için şansımı zorlama ihtiyacımın tükenmez kaynağıydılar. Havanın mavimtrak tonunun matlaştırdığı bu dağ sıralarının karşısında, ne dereceye kadar yaşamımın her saatini açıkladığını ve ona anlam kazandırdığını bildiğim, bana büyük keyif

veren sessiz bir itirafın içimden yükseldiğini hissettim: "Ben oraya aitim. Oradan çıktığım zaman ölmeye başlıyorum." Belki de kaptan benim ölümsüzlüğümden söz ederken bunu demek istiyordu. Evet, tam da bu. Şimdi tümüyle anlıyorum. Flor Estévez ve hale yola sokma olanağı bulunmayan koyu kestane renkli yelesi, sert ama insanı rahatlatan sözleri, derbeder bedeni, hayatı omuzlarından kavrayıp istediğini vermeye mecbur edene kadar sarsan kısır kadın bilgeliğiyle, kimsesiz masumiyetlerini sadece onun anladığı serserilere ve türlü türlü yaratığa söylediği yatıştırıcı ninniler.

Sıradağlar. Bu orman deneyimine varana dek olması gereken ve olmuş olan her şey, ormanın çürüme halindeki o yumuşak cehenneminden geçmenin bedenimde bıraktığı hâlâ taze izler, hepsi şu anda gerçek yurdumun orada, yukarıda olduğunu keşfetmemi sağlamak içinmiş; orada, dev eğreltiotlarının birbirine karıştığı derin yarların arasında; madenlerin terk edilmiş tünellerinde; çiçeklerinin insanı şaşırtan kar beyazı ve meyvelerinin şenlik kırmızısıyla nemli kahve plantasyonlarında; muz ağaçlarının gövdesinin söze gelmez yumuşaklığında, insanda saygı uyandıran, koyu yeşil, parlak cilalı yapraklarında; sürüngenlerin keyif çatması, erotik deneyimler yaşaması ve sessiz toplantılar yapması için güneşin ısıttığı iri taşlara çarpa çarpa dökülen ırmaklarında; ağaçların tepelerine doluşmak için gürültücü bir tabur gibi göğü yaran papağan sürülerinde. Ben oradanım, bu hayatta nereden gelip nereye gittiğini, nereyi mesken tuttuğunu sonunda keşfeden birinin bütünlüğüyle söylüyorum bunu. Kim bilir kaç kez yine oradan yola çıkacağım, ama bu içinden çıkıp da geldiğim ormana dönmek için olmayacak. Ve sıradağlardan uzak olduğumda yokluğu yüreğime oturacak, geri dönmek ve yeni yağmur yağmış toprak, cenderede sıkılmış şekerkamışı kokulu yollarında gezinmek için içimi yakan bir kaygı duyacağım.

Gece indi ve hamağıma uzandım. Verilmiş bir söz, bir onama gibi taze bir esinti çıktı, burnuma varlıkları belleğimden silinmiş olan meyvelerin kokusunu getirdi. Sanki bir kez daha

gençliğiini yaşamaya gidiyormuşum gibi uykuya daldım, şimdi bir gecenin kısacık süresinde, ama hiç değişmeden, ne benim kendi ahmaklığım ne de herhangi bir hesap kitap ağır basmadan.

13 Haziran

Bugün Burgonya Dükü Korkusuz Jean'ın emriyle Louis de Orléans'ın katledilmesi hakkındaki kitabı bitirdim. Kitabı az sayıdaki öteberimin arasında saklıyorum çünkü bazı ayrıntılara yeniden göz atmak isteyebilirim. Hem kurbanın hem de baldızı ve âşığı olduğu su götürmez Isabeau de Baviera'nın katili epeyce kışkırttıkları kuşku götürmez. Ne Paris emniyet amirinin safdilliği ne de yazarın yapmacıklıkları benim çok önemli gördüğüm bu ayrıntının üzerini örtebilmiş. Armagnaglar ve Burgonyonlar arasındaki çekişme çok şaşırtıcı açılardan incelenebilir, özellikle de olayların kökenine ve gerçek nedenlerine inilirse. Bir başka fırsatta izi sürülecek bir konu bu. Amberes ve Lieja arşivlerinde günün birinde sayfalarını karıştırmak isteyeceğim aydınlatıcı belgeler olabilir. Sevgili Abdül Beşir'im ve ortaklarına bir hizmetim olabilecekse, bunu yapmaya hazırım. Abdül, ne adam ama. Bizi bir beladan kurtarmak için her şeyi yapmaya hazır sıcak ve koşulsuz bir dostla, karmakarışık intikam meselelerine zamanının ve servetinin çoğunu harcayabilecek kurnaz ve kusursuz tüccar aynı bedende yaşıyor. Onu Pord Said kafelerinden birinde tanıdım. Komşu masadaydı, Abdül'ün lehçesinin ve zırvalıklarınm hiçbirini anlamayan Tetuanlı bir Yahudi'ye opal koleksiyonu satmaya çalışıyordu, belki de Abdül'ün dilini anlamak Yahudinin işine gelmiyordu ki bizimkinin söyleyecek sözü tükensin, o da taşları ucuza kapatsın. Abdül bana baktı ve bir yabancıyla hangi dili konuşması gerektiğine ilişkin Doğu Akdenizlilere özgü sezgisiyle, Flemenkçe ona

yardım etmemi rica ederek bana ilginç bir komisyon önerdi. Masasına geçtim ve Yahudi'yle İspanyolca konuştum. Abdül bana Flemenkçe talimatlarını veriyor, ben de İspanyolcaya çeviriyordum. Ticaret Abdül'ün istediği gibi sonuçlandı. Yahudi taşlarını elleyerek ve benim yedi sülaleme sövüp sayarak uzaklaşırken, biz masada kaldık. Kısa süre içinde Abdül'le iyi arkadaş olmuştuk. Kuzenleriyle birlikte kereste ticareti yaptıklarını ancak kötü bir dönem yaşadıklarını anlattı. Amberes'e geri dönmek ve şirketi daha iyi duruma getirebilmek için para arayışındaymış. Akdeniz'in pek çok yerini birlikte dolaştık, Marsilya'da kimsenin bulaşmak istemediği belalı ama son derece kârlı bir kargo işine girdik. Bu işin getirdiği parayla Abdül şirketine çekidüzen verirken, ben kendi payımın büyük bölümünü Cocora madenlerinin rayından çıkmış işletmeciliğine gömdüm, orada her şeyimi kaybettiğim gibi, neredeyse yaşamımı da bırakıyordum. Tüm bunları bir başka fırsatta anlatırım.

Abdül Beşir daha sonra bana yazarak Tunus bayraklı bir geminin kargo taşımacılığını önerdi, ama ben şansımı bu bıçkıhane işinde denemeye karar verdim ki, öğrenebildiğim kadarıyla pek bir şey vaat etmiyor. Şimdi, geçmişte yaşananlar ve projeler aklıma geldikçe üzerime feci bir yorgunluk çöktüğünü hissediyorum; yavaşlık, akıl, duyu ve irade yitimi de cabası. Yaşantımın on yılını bu lanet ve yıkıntı duraklarında harcamışım gibi.

16 Haziran

Dün şafakta gözüme girmesine alıştığım güneş ışığını engelleyen bir gölge beni uyandırdı. Işık beni tamamen uyanmadan hamakta dönmeye mecbur ediyor, ben de gecenin irkiltili uykusunu tamamlayan, dinlendirme ve onarma gücü yüksek o bir saatlik uykuya devam ediyorum. Tentenin di-

rekleri arasından süzülen bir şey ışığa engel oldu. Aniden uyandım: Kaptanın yatay direğe asılı bedeni yavaşça sallanıyordu. Sırtı bana dönüktü, başı kendini asmakta kullandığı kaba halatın üzerine düşmüştü. Miguel'i, çarkçıbaşıyı çağırdım, hemen gelerek cesedi indirmeme yardım etti.

Kaptanın morarmış yüzünde onu tanınmaz kılan ürkütücü, grotesk bir ifade vardı. Ancak o zaman, en kötü sarhoşluğunda bile, merhumun en akılda kalıcı özelliklerinden birinin, yüz hatlarının Yunan ya da Elizabeth dönemi tiyatrosunun önemli trajik rollerini üstlenen bir oyuncununkileri düşündürten ağırbaşlılığı olduğunu fark ettim. Ceplerini karıştırarak bir not bırakıp bırakmadığına baktık ama bulamadık. Çarkçıbaşı her zamankinden daha fazla içine kapanmıştı, yüzü ifadesizdi. Miço yaklaşmış bizi izliyor, başını yaşlılara özgü bir anlayışla sallıyordu. Mavnayı cesedi gömecek kadar toprak bulabildiğimiz bir kıyıya yanaştırdık. En sık kullandığı hamağı kefen yaptık. Killi özellikler gösteren, çukur derinleştikçe koyulaşan bir kızıla dönen toprağı kazdık. Bu iş saatler sürdü. Tere batmış, tüm eklemlerimiz ağrı içinde bitirdik. Cesedi çukura indirdik ve üzerini toprakla doldurduk. Biz küreklerle çalışırken, miço iki *guayacán* dalından bir haç yaptı, toprağa ayak basar basmaz gidip kesmiş, sabırlı bir sevecenlikle yontmuştu. Bıçağıyla yatay dala kusursuz bir tasarımla sadece şunu yazmış: "Kapti". Mezarın çevresinde bir süre sessizce durduk. Bir şey söylemeyi düşündüysem de, bunun bütünlüğümüzü bozmasından çekindim. Herkes kendi anılar yığınının arasından, bana pek çok kez söylemiş olduğu gibi kendisine uygun bir hayat yaşamayan ve sonunda ölüme kavuşan yoldaşına ait, kendince bir şeyler çekip çıkartıyordu. Yolculuğa devam etmek için mavnaya dönerken, orada sevgisi sağlam ve dolambaçsız, ketum yardımseverliği örnek bir dost bıraktığımı biliyordum.

Mavna yola çıkınca yolculuğa nasıl devam edeceğimizi konuşmak için çarkçıbaşının yanına gittim. "Kaygılanmayın," dedi türlü dillerin barbar ama anlaşılır karışımıyla, "bıçkıha-

nelere gidiyoruz. İki yıldır mavnanın sahibi benim. Kapti büyük ırmaktaki garnizondan bu mavnayı aldığı zaman, ben bir süredir bu motora bakıyor ve böyle bir fırsatın çıkmasını bekliyordum. Bir süre sonra ondan mavnayı satın aldım, ama asla işini bırakmasını istemedim. Nereye gidileceğine, kimin taşınacağına karar verme biçimim buydu. Bağıra çağıra o emirleri yağdırmasının nedeni sanırım hâlâ mavnanın kaptanı olduğunu düşünmek istemesindendi. İyi bir adamdı, çok acı çekmişti, onu kim benden daha iyi anlayabilir ki. Bana Miguel derdi. Asıl adım Xendú, ama hoşlanmazdı. Size çok saygı duyardı, farklı bir zamanda tanımadığına pişmandı. Birlikte büyük şeyler yapmış olabileceğinizi söylerdi." Miguel motoruna döndü, ben de kerevetlerden birine uzanıp akıntıyı izlemeye başladım. Tekrar ölüm hakkında hiçbir şey bilmediğimizi düşündüm, hakkında söylediğimiz, uydurduğumuz, açıkladığımız her şey sefil fantezilerden fazlası değil, hiçbirinin o kesin, gerekli, kaçınılmaz; varsa da bir gizemi, ölürken yanımızda götürdüğümüz olayla ilgisi yok. Belli ki kaptan kendini öldürme kararını günler önce vermiş. İçkiyi bırakması içinde bir şeyin bittiğinin işaretiydi, onu hâlâ ayakta tutan bir şey belli ki sonsuza dek kırılmıştı. Geçen geceki sohbetimiz müthiş bir açıklıkla aklıma geldi. Beni karara bağladığı konu hakkında bilgilendiriyordu. Öyle aniden "kendimi öldüreceğim" diyecek adam değildi. Mağlupların edep duygusuna sahipti. Ben mesajı çözmek istememiş ya da ruhumuzun geri dönüşü olmayan haberleri, kader gereği meydana gelmek için artık bizden onay beklemeyen olayları gizlediği köşeye itmiştim. Bu davranışıma minnet borçlu olduğumu düşündüm. Bana anlattıkları, ölümünden sonra hatırlanmak, her zaman bana eşlik edeceğini bildiği anısıyla anımsanmasını sağlamak içindi. Yaşamını alırken böylesine ketumluk. Tan vaktinden kısa süre önce olmuş olmalı. Onun için tentenin direklerinden birini kullanmak kolay olmamıştır. Başka ne yöntem tutsa birimiz fark edecektik. Bu edep duygusu karak-

terini uyumla tamamlıyor, kendimi ona daha yakın hissetmemi sağlıyor, başkalarının kavga gürültüsü, dalgınlığı, eğretiliğiyle kıyaslayınca bu dünyada yaşamasını bilen insanlar hakkındaki düşüncemi pekiştiriyor. Onu düşündükçe aslında tüm yaşamını bildiğimi fark ediyorum; varoluşunu, düşüşlerini ve hayallerini. Ana babasını tanıyormuşum gibi geliyor: Toprak kırmızısı teniyle erkeğine sadık annesi, altın ve ulaşılmaz bir mutluluk hayalinde kaybolmuş babası. Paramaribo genelevinin şişko madamını, şen kahkahasını ve tabanının tüm ayasıyla yere bastığı duyarlı yürüyüşünü görüyorum. Ve Çinli. Tüm varlıklarının bana en yakın olanı. O ve büyük Sankt-Pauli lağımında terk edilişi hakkında söylenecek ne çok şey olabilirdi. Bu, kaptanın ölümünü başlatan olaydı, bir parçasının kesilip atılması, ölümün onun içinde geri dönüşsüz biçimde yavaş yavaş kendini inşa etmeye başlaması anlamına geliyordu. Uyuyamadım. Tüm geceyi hatırlayarak, düşünerek, gelecekteki günlerime sonsuza kadar damgasını vuracak iki-üç ders öğrendiğim yakın geçmişi yeniden kurgulayarak geçirmiştim. Belki benim ölümüm de burada başladı. Bunu pek fazla düşünmeye cesaret edemedim. Her şeyin kendini yeniden düzenlemeye çalışmasını yeğliyorum. Şimdi önemli olan yaylaya dönmek, Flor Estévez'in haşin, esenleştirici korumasına kavuşmak. O kaptiyi çok iyi anlardı. Kim bilir, belki de kendi cinsinden olmayan mağlupları bulup çıkarmada çok iyi koku almaktadır. Her şey ne kadar karmaşık. Çıkışını yok saymak için elimizden geleni yaptığımız bu labirentte ne çok bocalıyoruz, ne çok şaşırıyoruz ve sonra işlerin hiç de istediğimiz gibi gitmediğini görmenin, başımıza her gelenin benzer, birebir aynı kökene sahip olduğunu anlamanın tekdüzeliği. Uykum henüz gelmedi. Miguel ile kahve içmeye gideceğim. Çaresi olmayana ilişkin bu temelsiz düşüncelerin nereye vardığını biliyorum. Öyle bir çoraklık, kısırlık var ki, yaklaşmamak daha iyi. Bizim içimizde, en iyisi de ruhumuzda ne denli yer işgal ettiğini yok saymak.

18 Haziran

Şimdi kaptanın mavnayla ve gümrük işlemleriyle ilgili belgelerle birlikte bir kutuda sakladığı, resmi damgalı kâğıt destesini kullanmaya başladım. Bu günlüğe devam etmenin beni zorladığını fark ettim. Düşüncelerimi düzene sokmak zor geliyor ve yazdıklarımın çoğu onun varlığıyla ilgili. Bir an bile onun yazdıklarımı okuyacağını düşünmedim elbette. Böyle bir niyetim kesinlikle yoktu. Onun varlığı, figürü, geçmişi, yaşamın kıyısında bir yer işgal edişi bana referans, araç, esin sağlıyormuş; budalaların elinde bu kelimenin sürüklemek zorunda kaldığı tüm saçmalığa rağmen söylüyorum bunu. Şimdi bu sayfalara kaydettiğim her şey tümüyle bana, gördüklerime ve yaptıklarıma, yanı başımda olan olaylara ilişkin ve bir boşluktan, ağırlık yoksunluğundan mustarip, kendimi yeni deneyimler ve umulmadık heyecanlar arayan sıradan bir gezgin gibi hissediyorum; ya da en radikal, neredeyse fizyolojik inkârımı harekete geçiren bir şey var. Öte yandan kaptanın kimi cümlelerini, hareketlerini, saçmasapan emirlerini hatırlamak bana yeniden kâğıtları dolduracak güç veriyor, bu da doğru. Dün ayrıntıları, kapsamı, bağlantıları öylesine zengin, öyle aydınlatıcı bir düş gördüm ki, eminim o düşümden bu günlüğe devam etmemi sağlayacak o yeraltı enerjisi çıktı.

Abdül Beşir ile Amberes –ya da onun her zaman Flemenkçe söylediği gibi– Antwerpen'in bir limanındaydık, sorumluluğunu bana verecekleri kargo gemisini görmeye gidiyorduk. Tüm iskeleleri, boruları ışıl ışıl ve tertemiz, yeni boyanmış geminin önünde durduk. Merdiveni çıktık. Güvertede ahşap döşemeyi insanı kaygılandıran bir enerjiyle kendini vererek temizleyen bir kadın vardı. Israrcı bir lekeyi fırçasıyla yok etmek için her eğilişinde yuvarlak hatları meydana çıkıyordu. Hemen tanıdım: Flor Estévez'di. Gülümseyerek doğruldu ve bizi o her zamanki dolayımsız sıcaklığıyla selamladı. Abdül'e söylediği

bir şeyden tanıştıklarını anladım. Sonra bana dönerek şöyle dedi: "Neredeyse bitirdik. Bu gemi limandan çıktığı zaman herkes imrenecek. Kamarada kahve var. Biri sizi bekliyor." Bluzunun düğmeleri açık, bereketli, esmer memeleri olduğu gibi ortadaydı. Onu zorlukla güvertede bırakarak Beşir'in peşinden kamaraya gittim. İçeriye girince, üzerinde kâğıt ve haritalardan karmaşık bir yığın olan masasının başında ayakta duran kaptanı gördüm. Piposu elindeydi, hararetle kısa bir el sıkışmanın ardından "İyi," dedi bir yandan da pipoyu tutan eliyle sakalını kaşırken, "Yine buradayım işte. Mavnada olan bir prova bile sayılmazdı. Bir sonuca varmadı. Burada çok çalışıyoruz, ister satalım, ister biz işletelim, bu gemiyi alarak çok iyi bir iş yaptık. Hanımefendi bizim işletmemizden yana. Ben de ona sizin fikirlerinizin önemli olduğunu söyledim. Özellikle de heyecanla beklediği Gaviero'nunki. Yaylada bıraktığınız eşyalarınızı da getirdi, eksik bir şey olup olmadığından emin değil." Flor'u zaten gördüğümüzü açıkladım. "O zaman gidelim," diye önerdi, "her şeye bir göz atmanızı istiyorum." Çıktık. Hava çok hızlı kararmaya başladı. Kaptan bize yolu göstermek için önden gidiyordu. Her arkasına dönüşünde yüzünün değiştiğini hissediyordum, hüzün, umutsuzluk ve kimsesizlik, ifadesine yerleşerek hızla yüz hatlarını ele geçiriyordu. Makine dairesine geldiğimiz zaman hafifçe topalladığını fark ettim. O zaman izlediğimizin kaptan değil, başka biri olduğundan emin oldum. Bize kazanı göstermek için durduğunda karşımızda mağlup, hantal, uyuşuk, sözcükleri ağzının içinde geveleyerek titrek ve kirli elinin gösterdiğiyle hiçbir ilgisi bulunmayan, tutarsız açıklamalarda bulunan bir ihtiyar vardı. Abdül artık yanımda değildi. Ambar kapağından giren buz gibi rüzgâr, gücü ve dayanıklılığı çoktan kaybolmuş olan tekneyi salladı. İhtiyar geminin derinliklerine inen bir merdivende gözden yitti. Ben paslı çarklardan, çevirme kollarından, vanalardan oluşan bir yığının önünde kaldım, uzun süredir kullanım dışı kalmış olmalıydılar. Flor Estévez'i düşündüm. Nerede olmalıydı? Beni çevreleyen bu iğrenç yığınla kadın arasında bir bağlantı kuramazdım. Onu bulabil-

me umuduyla güverteye doğru koşarken, ağırlığımı çekemeyen bir merdivenden boşluğa uçtum.

Ter içinde uyandım. Ağzımda sanki çürük meyve çiğnemişim gibi acı bir tat vardı. Irmağın akıntısı daha güçlü ve düzensizdi. Dağdan gelen bir rüzgâr şimdiye kadar katettiğimizden tümüyle farklı bir bölgeye girdiğimizin habercisiydi. Gözünü sıradağlara dikmiş olan miço yavan kokulu fasulye-yuca karışımını pişirmekteydi. Bana anında ormanı, ıstırap ve balçık iklimini hatırlattı.

19 Haziran

Bugün miçoyla yaptığımız konuşma kısmen de olsa bıçkıhaneler bilmecesini aydınlatmama yaradı. Sabah bana kahvemi ve kurtuluş olmayan kızarmış muz dilimlerini getirdi. Başımda dikilerek kahvaltımı bitirmemi bekledi, bana bir şeyler söylemek istediği açıktı.

"Neyse, artık varıyoruz değil mi?" dedim, dilinin ucunda olan, ama yaşlıların ciddiye alınmamaktan ya da duyulmamaktan kaçınmak için ardına sığındıkları mesafe nedeniyle, bir türlü söylemeye cesaret edemediği baklayı ağzından çıkarmasına ortam hazırlamak maksadıyla.

"Evet bayım, çok az günümüz kaldı. Oraya hiç gitmediniz değil mi?" Soruda bir merak vardı.

"Hiç. Ama söyleyin, bu fabrikalarda aslında ne var?"

"Makineler. Onları Finlandiya'dan gelen beyler kurdu. Üç tane bıçkıhane var, birbirlerinden uzaktalar. Onlarla ordu ilgileniyor, mühendisler gitti. Epey yıl geçti."

"Peki ne tür ağaçla çalışıyorlar? Buradan bana anlattığınız gibi üç bıçkıhaneyi beslemeye yetecek kadar ağaç göremiyorum."

"Sanırım sıradağların eteğinde iyi cins ahşap var. Bunun söylendiğini duydum ama sanırım bıçkıhanelere kadar taşınamıyor."

"Neden?"

"Bilmem bayım. Gerçekten bunu size söyleyemem." Bir şey gizliyordu. Yüzünden korku gölgesi geçtiğini gördüm. Sözcükler ağzından artık gelişigüzel, kolayca çıkmıyordu. Konuşma arzusunu yitirmişti ve kendini yeterince konuşmuş sayıyordu.

"Ama bu konu hakkında bir şey bilen var mı? Belki oraya varınca bölük beni bilgilendirir. Siz ne dersiniz?" Ağzından daha fazla laf alabilme umudum pek kalmamıştı.

"Hayır bayım, bölük değil. Onlar bu konu hakkında soru sorulmasından hoşlanmazlar ve bizden daha fazlasını bildiklerini de sanmam." Boş kahve kupasını ve tabağı alarak eliyle "çekiliyorum" anlamına gelen bir işaret yaptı.

"Ya binbaşıyla konuşsam?" Hassas bir konuya değinmiştim. İhtiyar sesini çıkarmadı ve bakışlarını bana doğru çevirmeye cesaret edemedi. "Durum buysa onunla konuşacağım. Eminim ki bana öğrenmek istediklerimi anlatacaktır. Siz de öyle düşünmüyor musunuz?"

Teknenin kıçına doğru ilerlerken gözlerini uzaklara dikerek şöyle mırıldandı:

"Belki size söyleyeceği bir şey vardır. Bizlere, burada yaşayanlara hiçbir şey söylemez ve bu konunun açılmasından da hoşlanmaz. Sorun bakalım." Bunları söylerken çaresiz bir durum ve karşısındakinin ahmaklığı karşısında yaşlıların yaptığı gibi omuzlarını silkti. Kaptanın cesedini indirdiğimiz sıradaki ve sonra mezarın başındaki davranışını düşündüm. İnsanların zararlı oyunlarına katılmak istemiyordu. O kadar uzun yaşamıştı ki, başkalarının sağduyusuzluğu onun için sadece katlanılmaz değil, bir o kadar da uzak olmalıydı.

Miçonun bana anlattıklarında büyük bir yenilik yoktu. Uçları birbirine bağlayınca, kamyoncunun yaylada bana betimlediği iş ve sonrasında ormana varınca soruşturduğum insanlardan öğrendiğim her şeyin kalın bir söylenti perdesinin ardında olduğu sonucuna varıyordum: İnsanın elini uzatıp da alabileceği yerde zenginlik ve harikalar, kimsenin kar-

şılaşamayacağı kadar talihli tesadüfler. Ve bu tür bir tuzağa düşecek ideal insan da benim, çünkü tüm yaşamımı hepsinin sonunda hüsrana uğradığım bu tür serüvenlerle geçirdim. Her zaman serüvenin ödülünün kendisi olduğunu söyleyerek övünürüm; dünyanın üç aşağı beş yukarı hepsi birbirine benzeyen yollarını kat etmekten başka ne gibi bir tatmin olabilir ki? Sıkıntıdan ve kendi ölümümüzden kaçmak için bu yollarda koşturmaya değermiş gibi gelir; oysa gerçekten bize ait olan kendi ölümümüzdür, onu tanımayı ve kabullenmeyi öğrenmemizi bekler.

21 Haziran

Giderek cesaretim kırılıyordu ve ilgimi yitirdim, sadece bıçkıhanelere ilişkin hikâyeye değil, aynı zamanda tüm olayları, talihsizlikleri ve ortaya çıkarttıklarıyla bu yolculuğa. Manzara da bu ruh halimle uyumlu görünüyor: hemen hemen cüce bitki örtüsü, koyu yeşil ve neredeyse insanın tenine yapışan polen kokusu; hafif bir sisin içinden süzülerek nesnelerin uzaklığını ve hacmini karıştırmamıza neden olan ışık. Tüm gece boyunca inceden inceye, ısrarla yağan yağmur tenteyi ıslatarak ılık damlalar halinde bedenime süzüldü, öyle ki yağmurdan çok özsuya benzediğini söyleyebilirim. Miguel, çarkçıbaşı durmadan motorun çıkardığı güçlüklere sövüp saymakta. Daha önce hiç yakındığını duymamıştım, hatta çağlayanlarla mücadele ederken bile çıtı çıkmamıştı. Ormanı özlediği ortada, burası onun ruh halini etkileyerek motorla kurduğu bağı zayıflatıyor. Sanki bir anda motor ona mesafeli ve rakipmişçesine tavır alacak, onu yüzüstü bırakacak. Miço bakışlarını sıradağlara dikmeye devam ediyor. Arada bir onu rahatsız eden bir düşünceden kurtulmak istermiş gibi başını sallıyor.

Gerçekten bu notları tutmaya devam edecek halde değ-

lim. Kendimi yeterince tanıyorum ve bu ruh halinde olduğumda bir bahane bile bulmadan çekip gidebilirim. Buraların ıssızlığında, yanımda ormanda zorlu çalışmanın iki hurda haline getirdiği bu insanlardan başkası da olmayınca, canlılar arasında kalmaya devam etmek için eften püften bir neden bile bulamamak tehlikesiyle karşı karşıyayım. Çisenti akşamüzerinin ışığında başladı. Sis kalktı ve ortam kısa süreliğine sanki dünya yeni yaratılmışçasma şeffaflık kazandı. Miço pruvadan işaretler yaparak bana uzakta, tam önümüzdeki dimdik, yekpare dağ sıralarının eteğindeki metalik yansımaları gösterdi, güneşin ışıklarında Dalmaçya kıyılarındaki küçük Ortodoks kiliselerinin kubbelerini anımsatan altın bir tonda parlıyorlardı. "İşte oradalar. Onlar. Her şey iyi giderse, yarın akşama varmış oluruz." Bunu yorgun ve sanki vantriloğun kuklasından geliyormuş gibi her türlü tonlamadan yoksun bir sesle söyledi. İçimden bu yolculuğun olabildiğince uzamasını dilediğimi fark ederek şaşırdım, belki böylece cırcırböceklerinin ve tepelerin arasında geceleyecek bir yer arayan papağan sürülerinin şamatası eşliğinde adım adım yaklaşan gecede, parlaklıklarını giderek yitiren o yerini şaşırmış yapıların can sıkıcı gerçeğiyle karşılaşmanın yaratacağı ıstırap anını uzaklaştırabilirim. Flor Estévez'e bir mektup yazmaya koyuldum, onu yakınımda, bu yolculuğun yoldan çıkmış öyküsüne tanıklık ederken hissetmekten başka bir amacım yok. Bir gün mektubumu verebileceğime inanıyorum. Şu anda bu satırları kaleme almak giderek beni teslim almakta olan hiçliğe karşı direnmenin bir yolu, ne yazık ki bu hiçliği fazlaca bir iz bırakmadan çoktan geçip gitmiş bir şey olarak tasavvur ettiğimde, bana hayal ettiğimden çok daha aşina geliyor.

"Flor hanım; nasıl Tanrının yollarına akıl ermezse, benim bu dünyada kat ettiklerim de onunkilerden aşağı kalmaz. İşte buradayım, ovadan satın aldığı sürüsüyle geçen kamyon sürücüsünün söz ettiği ünlü bıçkıhanelere varmama çok az kaldı ve ben haklarında, o gece, yukarıda, 'La Nieve del Al-

mirante'de' –belirtmem gerek ki şu anda olmak istediğim yer burası değil, orası– rom buğusu içinde anlatılanlardan daha fazlasını öğrenemedim. Aslında bu işin hiçbir yere varmayacağını düşünmek için yeterince nedenim var, bunu Xurandö'yu tırmanırken edindiğim birbirinden tutarsız ve belirsiz açıklamalardan çıkarıyorum; yayla yolu kapanıp da gece gündüz yağmur yağdığı ve insana battaniyeler bile ıslak geldiği zamanlardan sizin iyi bileceğiniz gibi kaprisli, nahoş mizaçlı bir ırmak. Geçen gece düşümde sizi gördüm, neyle ilgili olduğunu anlatmam söz konusu değil çünkü daha önce yine düşümde gördüğüm, sizin tanımadığınız diğer kişiler hakkında bilgi vermem gerekir, bu da sayfalar tutar. Burada ne zaman fırsat bulabilirsem o zaman, kaynağı ve özellikleri çok farklı kâğıtlara yazıyorum, rüyalarımdan yoldaki talihsizliklere, benimle birlikte yolculuk edenlerin tiplerine ve karakterlerine, biz tırmandıkça gözümüzün önünden akıp giden manzaraya dek her şeyi kaydettiğim bir günlük bu. Düşüme dönecek olursak, bu düşün içinde, daha doğrusu bu düş sayesinde, bedeniniz ve zihniniz gibi her zaman munis olmayan, kaza belaya gebe yaşamımda tuttuğunuz yerin; yaşamım dediğim harabeden, sürpizlerinden ve dolanmalarından usandığımda yanınıza sığınmanın benim için her yeni gün artan öneminin farkına vardım. Bu duyduklarınızın sizin için yeni olmadığından eminim. Kehânet yeteneğinizi, gaipten haber veren büyücü kadın özelliğinizi biliyorum. Bu nedenle, bu hamakta uzanırken sizi, bedeninizin derbederliğini, bir girdabı yutmuş gibi aşk içinde kükreyişinizi duymayı ne denli özlediğimden söz ederek oyalanmayacağım. Bunlar yazılacak şeyler değil, bu anı bir şeye öncülük etmek şöyle dursun, nereden çıktığını bilemediğim öyle bir sertliğe neden oluyor ve o kadar çarpıcı değişimlerin ıstırabını taşıyor ki, sözcüklere dökmeye değmez. Burada işlerin nasıl gelişeceğini bilemiyorum. Tek emin olduğum sıradağların önümde uzandığı, kokularının ve mırıltılarının bana kadar ulaştığı. Şimdi tüm açıklığıyla görebildiğim bu yerin bu dünyadaki

mekânım olduğundan kesinlikle eminim. Paranız yanımda, sanırım hiç dokunmadan geri getireceğim, gerçek arzum da bu aslında. Size ormanın nasıl olduğunu, oralarda kimlerin yaşadığını anlatmayı düşündüm, ama günlüğümden öğrenmeniz daha iyi; o ve sahibi tek parça halinde geri dönebilirlerse elbette. İki kez ölümü gördüm, ikisinde de yüzü farklıydı, bana o kadar yakınımdan büyülü sözlerini söylüyordu ki, geri döneceğime inanmadım. Tuhaf olan şu ki, bu deneyim bendeki hiçbir şeyi değiştirmedi, sadece o hanımefendinin beni sürekli izlediğini ve adımlarımı saydığını fark etmemi sağladı. Hakkında uzun uzun konuşacağımız kaptan bana herkesin de bildiği gibi bir gün ölecek olmamın hiç önemli olmadığını, yaşadığım sürece ölümsüz olduğumu söyledi. Yani tam da böyle değil. O çok daha iyi söyledi ama temeldeki fikir bu. En çok dikkatimi çeken bunun hakkında düşünürken bu sözleri aslında size uygun görmem. Ben sizi saran tüm manzarayı 'La Nieve del Almirante'den sizin dokuduğunuzu, inşa ettiğinizi, ortaya çıkardığınızı düşünüyorum. Sizin sisi çağırdığınıza ya da onu kovaladığınıza; yarlardan sarkan dev likenleri sizin ördüğünüze; kayaların dibinden fışkırarak yoğun bakır kırmızısından sanki kendi içindeki ışığı yansıtan yumuşak bir yeşile kadar değişen, son derece şaşırtıcı renklerdeki eğreltiotlarının ve yosunların arasından akan şelalelerin yönünü sizin belirlediğinize tanık oldum. Birlikte geçirdiğimiz süreye karşın ne kadar az konuştuk, belki bu söylediklerim sizin için yeniliktir, ama benim açımdan, bacağımı iyileştireceğim bahanesiyle dükkânınızda onca süre kalmama neden olan gerçeklerdir. Bacağımın bir bölümü hissiz kaldı ama rahatça yürümeme engel olmuyor. Sizin kadar içine kapalı, bu Gaviero'nun en gizli kapaklı köşelerine kadar girmiş ve üzerinde büyük güce sahip birine yazmaya alışık değilim, sizi yaşamımda çok daha önce tanımış olsaydım, bu kadar çok yola gitmez, bu kadar az yarar sağlayıp böylesine az şey öğrenerek bunca toprak görmezdim. Uzun yollar kat ederek ya da yapılan alışverişlerden geriye sadece

iç karmaşalarının hüzünlü neticesi, hırslarının ufak tefek sefillikleri ve gülünesi açgözlülükleri kalan insanlarla ilişkide bulunarak öğrenileceğinden çok daha fazlası, sizin özelliklerinize sahip bir kadının yanında öğrenilir. Bu satırların biricik amacı sizinle biraz konuşarak kaygımı yatıştırmak, umudumu beslemek; umarım yakında 'La Nieve del Almirante'de bir araya geliriz, ön odada kahvelerimizi içerken sis basmasını izler, zorlanarak yokuşu çıkan kamyonların gürültüsünü dinler, vites değiştirişinden kimin hangi kamyonun sürücüsü olduğunu tahmin edebiliriz yeniden. Tüm söylemek istediklerim bunlar değil. Hatta daha başlamadım bile. Aslında önemi de yok. Size sözler söylemek gereksiz çünkü hepsini önceden, ezelden beri bilirsiniz. Yokluğunuzu ta derinden hisseden birinin tüm özlemi ve öpücükleriyle."

23 Haziran

Bugün hava kararırken ilk bıçkıhaneye ulaştık. Uzaktan kuş uçuşu gördüğümüz yer o kadar da yakın değilmiş. Xurandó bu rota üzerinde bir dizi geniş dönemeçlerle, aliminyum ve camdan parlak yapıyı bir seraba dönüştürene dek bir uzaklaştırıp bir yakınlaştırıyor. Bu iklimde ve yerde böyle beklenmedik bir mimariyle karşılaşmak da bu etkiyi artırıyor. Küçük bir yüzer iskeleye bağlandık, açık renk ahşap levhalardan yapılmış ve sarı halatlarla sağlama alınmış tertemizdi. Bana Baltık Denizi'nde bir yeri anımsattı. İndik ve iki metreden fazla yüksekliği olan, birbirlerinden on metre arayla dikilmiş metal direkleri denizci mavisine boyanmış, dikenli telden bir duvarla çevrili yapıya doğru ilerledik. Bir süre giriş kapısının önünde bekledik, sonunda ana binadan çıkan ve yeni uyanmış gibi üstünü başını düzelterek bize doğru seğirten bir asker belirdi. Herkesin ava gittiğini, ertesi gün şafakta döneceklerini söyledi. Beklenmedik bir merakın pençesine

düşerek burada ne avladıklarını sordum, asker şaşkın bir ifadeyle bana baktı, askerlerin sivillerden bir şeyler saklamaları gerektiğinde hep olduğu gibi eli ayağı dolaştı, sonra çareyi yalan söylemekte buldu; üstlerinin asla yapmayacağı bir şey: "Bilmem. Ben hiç gitmedim, sarig sanırım ya da öyle bir şey," yanıtını verip bize sırtını dönerek binaya doğru uzaklaştı. Bir şeyler atıştırıp uyumak üzere mavnaya gittik. Ertesi gün yine deneyecektik. Akşamüzerinin ışıklarında, dev yapı bir kez daha ona havada asılı duruyormuş gibi gerçekdışı bir görünüm kazandıran altın haleyle çevrelendi. Dev bir hangarı vardı, zeplin hangarlarına benziyordu, mahzen işlevi gördüğü açık olan küçük bir bina ve orada çalışanları barındırması gereken, sıra halinde her biri dört katlı üç bina daha vardı.

Hangar alüminyumdan yapılmıştı, önünde ve yanlarında geniş pencereleri ve birbirini izleyen geniş sundurmaların üzerini örten, güneşin içeriye girmesini önlemek için füme camdan yapılma kubbeli bir tavanı vardı. Benzer yapıları sadece Constanza Gölü'nün kıyısında ve Kuzey Denizi'nde değil, British Columbia ve Louisiana'nın kimi limanlarında da gördüğümü hatırladım, kerestelerin dünyanın en uzak köşelerine taşınmak için gemilere yüklendiği yerlerdi. Böyle bir yapının Xurandó'nun kıyısında, ormanın dibinde olmasının tuhaflığı kusursuz bir şekilde korunmasıyla artıyordu. Metal ve camın her bir santimetrekaresi parlıyordu, sanki inşaat biteli bir iki saat ya olmuş ya da olmamıştı. Aniden güçlü bir çatırtı bir türbinin harekete geçtiğini haber verdi. Tüm yapı floresan lambalarınkine benzer ama daha zayıf ve dağınık bir ışıkla aydınlandı. Işık yapıyı çevreleyen atmosfere ulaşamadığı için uzaktan görememiştik. Bu gerçekdışı görüntü, böyle bir yapının Ekvator gecesinin orta yerinde yer alabilmesi bende pek uyku bırakmadığı gibi, kesik kesik düşlerime de girerek, her keresinde ter içinde, yüreğim ağzımda uyanmama neden oldu. Bu akıl almaz binanın sakinleriyle hiçbir zaman ilişkiye geçemeyeceğimi sezdim. Kendimi pek iyi hissetmiyorum, alüminyum ve camdan yapılma, jeneratörünün ninnisiyle o morg ışığının içinde havada asılı duran gotik şaha-

sere bakmamak için günlük yazmaya koyuldum. Kaptanın, binbaşının ve konuştuğum herkesin çekincesini, bu bıçkıhanelerin gerçekte ne olduklarını öğrenme ısrarım karşısında verdikleri kaçamak yanıtları şimdi anlıyorum. Açıklamaya çalışmak boşuna olurmuş. Gerçeği aktarmak olanaksızmış. Hepsi ayrıntılara girmekten kaçınarak bana "göreceksiniz" demişlerdi. Haklıymışlar. İşte böylece Gaviero, burada da ağzı şaşkınlıktan açık kalarak, alışılmadık ve meyve vermeyecek bir dehşeti daha yaşıyor. Bunun çaresi yok. Her zaman böyle olacak.

24 Haziran

Bu sabah yeniden kapıya gittim. Bir nöbetçi biriyle konuşmak için yardım istediğimi duydu ve bana yanıt bile vermeden kapının üzerindeki küçük pencereyi kapattı. Telefonla konuştuğunu duydum. Pencereyi yeniden açarak bana "Bu tesise yabancıları alamayız, iyi günler," dedi. Yeniden kapatacaktı ki, atılarak, "Ya mühendis? Ben askerle konuşmak istemiyorum, bekçiyle de değil, mühendisle konuşmam gerek. Bu ahşap satışıyla ilgili, telefonla mühendise ne istediğimi anlatabilirim. Buraya kadar kereste almaya geldim," dedim. Beni bir an ifadesiz bir bakışla süzdü, sesimi uzaktaki bir ses yükselticiden geliyormuş gibi dinledi. Hiçbir tonu olmayan, enerjisi tükenmiş bir sesle bana açıkladı: "Burada uzun süreden beri mühendis falan yok. Sadece bölük ve iki subay var. Kimseyle konuşmama emri aldık. Israr etmeniz boşuna." Telefonun zili çılgın bir ısrarla çalıyordu. Adam pencereyi kapatarak yanıtlamaya gitti. Tüm dikkatini vererek dinledi ve sonra bir emir almış gibi başıyla onayladı. Sesini duyurmak için pencereyi aralayarak şöyle dedi: "Mavnayı yarın öğleden önce çekmeniz gerek. Birini görme ısrarından vazgeçeceksiniz. Kapıya da gelmeyin çünkü artık sizinle konuşamam." Pencereyi tok sesli bir darbeyle kapatarak yazı masasındaki

kâğıtları incelemeye koyuldu. Başka bir dünyaya gömüldüğünü hissettim; sanki bir okyanusun benim tanımadığım ve bana düşman sularının derinlerine dalmıştı.

Mavnaya dönerek miçoyla konuştum. "Beni korkutuyorlar," dedi, "ne onlarla konuşmayı denedim ne de girişe yaklaşırım. Bu bölük buralardaki bir garnizondan değil. Belli aralıklarla değişir. Dağın eteklerinden gelir ve yine oraya doğru giderler, giderken tepedeki ağaçların yarısını keserler. Şimdi bana ne yapmak istediğinizi söyleyin. Yarın öğleden önce buradan çıkmak gerekli. Bence ısrar etmenin hiçbir anlamı yok." Daha yukarıdaki öbür bıçkıhanelere gitmeyi önerdim. "Denemek bile söz konusu değil. Aynı terane. Ayrıca yeterince yakıtımız da yok. Yarım yol inecek, akıntıdan yardım alacağız. Bir yerleşimden yakıt sağlayamazsak, umarım garnizona kadar idare edebiliriz." Daha fazla konuşmadan hamağıma yattım. Üzerime hayal kırıklığı çöktü, kendime içerledim, beni buraya getiren geçmişteki olaylara, dikkatsizliğime, aymazlığıma kızdım, başka bir mizacım olsaydı, bunu yapmamış olmak öylesine kolaydı ki. Yeniden aşağı inecektik. O kadar kolum kanadım kırıktı ki, öylece yatarak herkese ve her şeye uzanan öfkemi hazmetmeye çalıştım, bir işe yaramayacağını bilmekse sadece öfkemin artmasına yaradı. Şimdi gece, daha yatışmış ve sakinim, biraz yazmak için lambayı yaktım. Binayı yıkayan ameliyathane ışığı, alüminyum ve cam iskeleti, jeneratörün vızıltısı bana o kadar dayanılmaz gelmeye başladı ki, yarın gitmeye ve bu ezici, insanda dayanma gücü bırakmayan varlıktan uzaklaşmaya karar verdim.

25 Haziran

Sabahleyin şafakta yola çıktık. Mavnayı çözüp akıntının bizi ırmağın ortasına doğru sürüklemesine izin verdiğimizde, binadan hafif bir ulumayı andıran siren sesinin yükseldi-

ğini duyduk. Uzaklardan başka bir ses, sonra daha da uzaktan bir benzeri geldi. Tesisler kendi aralarında ileşitim kurarak yabancıların uzaklaştığını haber veriyorlardı. Bizi günün büyük bölümünde sessiz ve somurtkan olmaya iten bu siren seslerinde küstah bir uyarı, kederli bir sıkıntı vardı. Başlarda bana çok yeni ve lütuf gibi gelen bir hızla ilerledik. Aniden Melek Geçidi'ni düşündüm. Tüylerim ürperdi. Belki inmek daha kolaydır. Bir kez daha suların girdaplarına, kükreyişine, tiz çığlıklarına, köpürüp delirmesine ve çılgın enerjisiyle her şeyi önüne katıp sürüklemesine dayanacak gücüm yok. Günün yarısını devirdikten sonra, Xurandó'nun ne yana baksak kıyısını göremediğimiz bir göl kadar genişlediği bölgesine vardık. Uyuklamaya başladım, insanı yenileyen, bıçkıhanelerin düşman ortamında yaşadığımız deneyimi unutmakta yararlı olacak bir öğle uykusuna dalmayı umuyordum ki, uzaktan bize doğru yaklaşan bir vızıltı duyduk. Uykuyla merak arasında bir mücadele başladı. Tam ilki kazanıyordu ki, beni çağıran bir ses duydum: "Gaviero! Maqroll! Gaviero!" Uyandım. Garnizonun Junker'i yanımızda kayıyordu. Yüzen iniş takımının üzerinde ayakta duran binbaşı, miçonun kendisine attığı halatı yakalamak için uzandı. İkinci denemede yakaladı ve uçak mavnanın pruvasına yaklaştı. "Kıyıya gidiyoruz!" diye emretti eliyle selam verirken. Bana zayıflamış gibi geldi, bıyığı da eskisi kadar düz ve kusursuz değildi. Önce mavnayı, mavnanın pruvasına da Junker'i bağladık. Binbaşı kedi çevikliğiyle mavnaya atladı. El sıkıştıktan sonra hamaklara oturmaya gittik. Bana yolculuk hakkında soru sormadan dosdoğru konuya girdi: "Bir devriye kaptinin mezarını bulmuş. Geçen hafta oraya gittim. Hayvanın biri cesedi çıkarmaya çalışmış. Mezarı daha derin kazmalarını emrettim, çukurun yarısını çakıl taşlarıyla doldurttum. Ölüler ormana öyle gömülmez. Hayvanlar hemen kazıp çıkartırlar. Görüyorum ki inmeye başlamışsınız. Nasıl geçtiğini tahmin edebiliyorum. Uyarmak bir işe yaramazdı. Açıklamaya çalışınca kimse inanmıyor. Herkesin gidip kendi gözüyle görmesi daha iyi. Peki şim-

di ne yapacaksınız?" "Bilmiyorum," yanıtını verdim. "Pek planım yok. En kısa zamanda dağa tırmanmak istiyorum, bu yanda yol var mı bilmiyorum. Ama o tesislerdeki insanların başına ne geldiğini merak edip durmak istemiyorum doğrusu. Herkes makinelere el sürülmediğini söylüyor. Kusursuz durumdalarmış. Bir daha oraya dönecek değilim. Neden bana olup biteni anlatmıyorsunuz?" Ellerine bakarak halatı yakalamaya çalışırken bulaşan yaprakları ve çamuru silkeledi. "Tamam Gaviero," diye başladı belli belirsiz gülümserken, "size anlatacağım. Hiçbir gizem yok aslında. Bu tesisler üç yıl içinde hükümete devredilecek. Kodamanın biri onlarla ilgileniyor. Çok etkili, çok tepede biri olmalı çünkü tesise deniz piyadeleri göz kulak oluyor. Gerçekten de el değmemiş durumdalar. Hiç çalışmadılar çünkü ağaçların bulunduğu bölgede," eliyle sıradağların eteklerini işaret etti, "silahlı adamlar var. Peki kim onlara arka çıkıyor? Kafa patlatmayı gerektiren bir bilmece değil, değil mi? Zamanı gelip de bıçkıhaneler hükümete devredilince, gerillaların da bir anda ortadan yok olması çok akla yatkın. Beni anladınız mı? Aslında çok basit. Herkesten daha kurnaz biri her zaman vardır. Öyle değil mi?" Bir kez daha sesi o hem korumacı hem alaycı tona büründü. Ben sormadan atıldı: "Peki neden sizi uyarmadım? İkimiz de yetişkiniz değil mi? Kendime izin verebildiğim noktaya kadar anlatmaya çalıştım. Şimdi gidiyorsunuz, bir daha dönmeyeceğiniz de kesin olduğuna göre, her şeyi anlatabilirim. Neyse ki tam zamanında çıktınız. Oradakiler öyle tatlısu yaratıkları değil. Bir şeyi bir kez söyler, ardından da ateş açarlar." Ona beni uyardığını bildiğimi belirttim, elbette temkinli olmak zorundaydı, yola devam etmek benim ahmaklığımdı. "Dert etmeyin," dedi, "hep aynısı olur, iş çok kârlı görünür, tehlikesi de yokmuş gibidir. Ama size söylediğim gibi: Her zaman daha kurnaz biri vardır. Her zaman. Hep böyle olur. Neyse, size bir önerim var: Yaylaya gitmek istiyorsanız, belki de size yardım edebilirim. İsterseniz yarın Sordo Gölü'ne uçarız. Sıradağların ortasındadır. Kıyısında bir köy var, oradan da yaylaya kadar kamyonlar çı-

kar. Miguel'le ayarlayın, yarın şafakta gelirim. Bir saatlik uçuştan sonra oradasınız. Ne dersiniz?" "Size bu iyiliğin karşılığını nasıl verebilirim bilemiyorum," dedim ilgisinden duygulanarak. "Doğrusunu isterseniz, kendimde ne ormana dönecek ne de çağlayanlardan geçecek gücü bulabiliyorum. Miguel'e borcumu ödeyeceğim ve yarın sizi bekleyeceğim. Çok teşekkür ederim, umarım bu size zorluk çıkarmaz." "İlk konuştuğumuz gün söyledim size. Siz bu topraklara ait değilsiniz. Benim için sorun değil. Kim yönetirse yönetsin, önemli olan nereye kadar. Bunu daha teğmenken öğrendim. Apoletleri takınca, tek bilinmesi gereken budur. Neyse yarına. Gidiyorum çünkü ancak garnizona dönecek vaktimiz var." Bana elini uzattı, bir ıslıkla miçoyu çağırdı ve uçağa atladı. Pilota bir şey dedikten sonra bakışlarını üzerime dikti, gülümsemesi dostane değil, iğneleyiciydi.

Burada son gecemi geçirecektim. Gerçekten rahatladım, sanki bir şurup içtim de tüm gücümü geri kazandım, dünyaya, şeylerin bana ait olan düzenine yeniden kavuştum. Miguel'le konuştum. Hesabı şimdi kapatmamıza bir itirazı yoktu. Parasını ödedim, miçoya yüklü bir bahşiş verdim. Uyumayı denedim, ama içim kıpır kıpırdı, uyuyamadım. Sanki üzerimden bir yük kalkmış, yüklendiğim sıkıntılı, ıstıraplı bir işi omuzlarımdan almışlardı.

29 Haziran

Sabahın yedisinde, binbaşı Junker'le geldi. Eşyalarımı topladım, Miguel ile miçoya veda ettim. Miço, kendilerinin de yapmış olup unuttuğu hataları tekrarlayanların ahmakça ısrarı karşısında, ihtiyarların gülümsediği o tavırla gülümsüyordu. Miguel sıkmadan elini uzattı. Kendi elimin içinde ılık, nemli bir balık tutmak gibiydi. Gözlerinde gösterebileceği tüm dostluğu gösteren mesafeli, çekingen bir pırıltı vardı. O

anda ormana veda ettiğimin farkına vardım. Çarkçıbaşı sadece ormanı temsil etmekle kalmıyordu, onunla aynı maddeden yapılmıştı. O uğursuz, yüzü olmayan evrenin şekilsiz bir uzantısı gibiydi. Junker'e bindim, pilotla binbaşının arkasına oturdum ve kemerimi bağladım. Bir süre suyun üzerinde gittikten sonra kaportayı sarsan bir titreşimle yükseldik. Binbaşı dizime dokunup da bana aşağıdaki gölü gösterene kadar hipnotize edici bir uyuşukluğun içine yuvarlandım. Yavaşca indik. Bir çavuşla üç askerin bizi beklediği iskeleye yanaştık. Binbaşı da benimle birlikte indi. Pilota veda ederken tanıdığım pilot olmadığını fark ettim. Tek gözü yoktu ve alnında sedef rengi bir yara izi vardı. Binbaşı beni çavuşa emanet ederek yaylaya çıkacak bir kamyon bulana dek köyde bir yere yerleştirmesini emretti. Elimi uzatırken bir yandan da minnetimi belirtmekten geri kalmıyordum, biraz da zorlama bir ciddiyetle sözümü kesti: "Hadi ama, işlerinize dönün ve bir daha bu şekilde kendinizi riske atmayın. Değmez. Ne dediğimi biliyorum, ayrıca artık siz de biliyorsunuz. İyi şanslar. Elveda." Junker'e bindi, bir çarpışta kapattığı kapının sesi artık benim için tanıdıktı, havalanan uçak sıradağların eteklerindeki alçak bulutların arasında gözden yiterken, arkasında bıraktığı köpük de yavaş yavaş dağılmaya başladı.

Bir şey bitmişti. Bir şey başlıyordu. Ormanı tanımıştım. Hiçbir şeyin onunla ilgisi yoktu, hiçbir şey getirmemişti. Belki bu sayfalar yaşadığım ve en kısa zamanda unutmak istediğim bu tatsızlığın yetersiz tanıklığını yapabilirler. Bir haftadan daha kısa bir sürede "La Nieve del Almirante"de olacağım, Flor Estévez'e aslında olup bitenlerin gerçeğiyle çok az ilgisi olacak şeyler anlatacağım. Damağımda kahvenin kokusunu, insanı kendine getiren acı tadını hissedebiliyorum.

Dün köye birkaç deniz piyadesi geldi. Bıçkıhanelere yerleşen bölüktendiler. Mavna Melek Geçidi'nde batmış, Miguel'in ve miçonun cesetleri bulunamamış. Akıntının çok aşağılara sürüklediğini zannediyorlar, orman kıyısında bir yere

vurmuş olmalılar. Harap haldeki mavna da bir kum tepeciğine oturmuş. Kurtarmaya giden olmamış.

Maqroll'un günlüğünün sayfalarından oluşan defterin arasında kopuk, üzerinde bir otelin adı olan, yeşil mürekkeple yazılmış, tarihsiz bir sayfa vardı. Okuyunca bu günlükle ilgili olduğunu fark ettiğim için buraya aktarmayı doğru buldum. Günlüğün hikâyesini okuyanların ilgisini çekebilir.

HOTEL DE FLANDRE
Tisserands Limanı no: 9
Tel: 3223
Anvers

...çok uygundu. Üç gün boyunca, uçurumun kıyısındaki taşlı virajlı, tehlikeli derecede dar yolda ilerledik. Belli bir noktaya varınca kamyonu bırakarak Cuchilla [Bıçak] Hanı'ndan eşek kiraladım. İki gün boyunca yaylada kaybolarak La Nieve del Almirante'ye giden yolu aradım. Tüm umudumu yitirmiştim ki, buldum. Eşeği, bana kiralayan çocuğa teslim ederek, yolun kıyısında oturup en tepeye kadar tırmanacak bir kamyonun geçmesini beklemeye başladım. Gerçekten de iki saat sonra, yokuşu zorlanarak tırmanan sekiz tonluk bir Saurer geldi. Sürücü beni götürmeye razı oldu: "En tepeye kadar çıkıyorum," dedi, bir yandan da bir yerlerden çıkartabilmek için yüzümü incelerken. Tüm gece yolculuk ettik. Sabahleyin ilerlemeyi olanaksızlaştıracak kadar kalın bir sisin içinde, adam ben uyandırdı. "Burası olmalı. Buralarda ne arıyorsunuz?" "La Nieve del Almirante adında bir dükkân," yanıtını verdim, midemden yukarı doğru yükselmeye başlayan korkunun eşliğinde. "Tamam," dedi sürücü, "biraz duracağım. Arayın bakalım, ne bulabilecekseniz, bu siste..." Bir sigara yaktı. Neredeyse hiçbir şeyin görünmediği süt kıvamlı ortama daldım. Yolun kenarındaki hendek sayesinde yönümü belirleyerek ilerledim ve kısa süre sonra evi fark ettim.

Harflerinin çoğunu kaybetmiş olan tabelâ, bir ucundan asılı kaldığı paslı çivinin ucunda, rüzgârda sallanıyordu. Her şey içeriden demirlenmişti: kapılar, pencereler, kepenkler. Camların çoğu kırıktı ve yapı her an çökme tehditi altındaymış gibi duruyordu. Arka kapıya gittim. Daha önceden kalın ahşap kalaslarla bir uçurumun üzerinde asılı duran balkonun bir kısmı çökmüştü, yosun ve daha alçak topraklara doğru yola devam etmeden önce üzerlerinde mola veren papağanların pisliğiyle kaplı kalaslar boşluğun üzerinde sallanıyordu. Yağmur çiselemeye başladı ve sis bir anda dağıldı.

Kamyona döndüm. "Hiçbir şey kalmadı bayım, yeri biliyordum da adını bilmiyordum," dedi sürücü, beni çok fena yaralayan bir sevecenlikle. "İsterseniz benimle gelin La Osa [Dişi Ayı] adlı kafeteryaya gidiyorum. Orada sizi tanıdıklarını sanıyorum." Sessizce kabul ederek yanına bindim. Kamyon bu kez inişe geçti. Yanık asbest kokusu frenlerin hiç durmadan çalıştığını haber veriyordu. Flor Estévez'i düşündüm. Yokluğuna alışmak benim için çok güç olacaktı. İçimde bir yer acımaya başladı. İyileşmesi çok zaman alacak bir yaraydı bu.

Maqroll el Gaviero Hakkında Başka Haberler

Cocora

Burada, bu madenin bağrında kaldım ve artık bu yerde geçirdiğim yılların hesabını unuttum. Çok olmalılar çünkü tünellere kadar uzanan ve ırmak boyunca devam eden patika anızların ve muz ağaççıklarının arasında ortadan yok yoldu. Yolun ortasındaki guayaba ağaçları büyüdü ve çok ürün veriyorlar. Tüm bunları madenin sahipleri de çalışanları da unutmuş olmalı, böyle olmasında şaşılacak bir şey yok çünkü istedikleri kadar derin kazsınlar, ana damarlardan istedikleri kadar tünel açsmlar, burada hiçbir maden bulamadılar. Ben deniz insanıyım, limanlar bir gün süren aşkların ve randevuevi kavga dövüşünün geçici bahaneleriydi, ben en ucuna tırmanıp da fırtınaları haber vermek için ufuğa baktığım, karaları gördüğüm, balina fışkırtılarını ve çakırkeyf bir topluluk gibi yaklaşan balık sürülerini izlediğim gabya yelkeninin sallantısını hâlâ kemiklerimde hissediyorum; yine de ılık ve nemli bir hava akıntısının sesleri, tükenmez yakarışları, böcek vızıltılarını, karanlık kelebeklerin kanat hışırtılarını ve tünellerin dibinde yolunu şaşırmış bir kuşun çığlığını getirdiği bu labirentlerin serin karanlığında dolaşa dolaşa burada kaldım.

Nemi en az olan, ırmağın girdaplı sularına inen dimdik bir uçuruma açılan Alférez adlı tünelde uyuyorum. Yağmurlu gecelerde koku alma duyum bana suların kabardığını haber veriyor: İnsanın içine işleyen yoğun bitki ve taşlara takıla tökezleye aşağıya inen hayvanların kokusu; tropiklerin yakıcı ikliminde çalışan kimi kadınlardan gelir gibi belli belirsiz kan kokusu; korkunç, yıkıcı bir öfkeyle kabaran suların keyfi sarhoşluğuna göre kırılıp bükülen bir dünya.

Beni denizlerdeki ve ırmaklardaki gezgin günlerimdekinden çok farklı biri haline getiren bu uzun, boş günlerimde gördüklerimden birkaç tanıklık bırakmak isterim. Belki de

tünellerin keskin havası bu bedbaht oyuklardaki gizli, ele gelmez ancak son derece zengin yaşamı algılayacak biçimde duyularımı sağır etti ya da keskinleştirdi. Ana tünelle başlayalım. Rengi turuncuya çalan, son derece dayanıklı çiçeklerin kimi zaman tünelin derinlerine kadar halı oluşturduğu bir girişi vardır. İçeri girdikçe giderek solan ışık, havanın kokularını çok derinlere kadar taşıyan çiçeklerde açıklanması olanaksız bir yoğunlukta asılı kalır. Orada çok uzun süre yaşadım, ancak hemen şimdi açıklayacağım nedenlerle tüneli terk etmek zorunda kaldım. Yağmurların başlamasına doğruydu, sesler, bir ölünün başında nöbet tutan kadınların dualarına benzeyen tarifsiz fısıltılar duydum, araya hiçbir kasvet taşımayan gülüşmeler, zorlamalar ve karşı koymalar da karışıyordu. Bana mekânın oyuğunda sürüp giden rezil eylemleri düşündürdü. Sesleri çözmeye karar verdim ve gece gündüz ateşler içinde dinledikten sonra, Viana kelimesini anladım. Ateşli diyorum çünkü o sırada hastalanmıştım ve görünüşe göre malaryaydı, yatak olarak kullandığım ot şiltenin üzerinde yatıyordum. Uzun süre ateşli hezeyanlar içinde kıvrandım ve ateşin dıştaki düzensiz belirtilerinin altında keskinleşen duyularım sayesinde dişilerle diyalog kurabildim. Tatlı tavırları ve apaçık yapaylıkları beni utanç verici, oradan kaçmak istememe neden olacak bir korkunun tutsağı yaptı. Bir gece, hezeyanlarımın keskinleştirdiği kim bilir ne tür itkilerle madenin duvarlarında uzun süre yankılanan şu sözcükleri bağırarak yerimden doğruldum: "Susun, orospu çocukları! Ben Viyana Prensi'nin dostuydum, sefilliklerin en beterine, ruhunun kurtuluşu olmayanların hükümranlığına saygı gösterin!" Uzayıp giden, yoğunluğu benim çığlıklarımın yankısını susturan bir sessizlikte ateşler içinde yattım, sağaltıcı terlere battım. Öyle bir sessizlik vardı ki, yapraklar üzerinde çalışan, tükürükleriyle el sürmeye gelmeyecek ağlar ören en mütevazi yaratıkların en küçük gürültülerini bile boğuyordu. Sütümsü bir aydınlık bana günün doğduğunu haber verdi, artık nasıl yapabildimse o tünelden çıktım, bir daha da dönmedim.

Madencilerin Venado adını verdikleri başka bir tünel. Çok derin olmamasına karşın artık mühendislerin ne tür bir becerisi sayesindeyse, mutlak karanlığın hüküm sürdüğü bir yer. Sadece yoklayarak araç gereçle ve özenle yerleştirilmiş sandıklarla dolu bu yeri tanımaya çalıştım. Bu araç gereçten çıkan kokuyu betimlemek olanaksız. Varlığı mümkün olmayan bir metalden damıtılan bir maddeyle yapılmış jelatin gibi. Beni aklımı kaçırmanın eşiğine geldiğim bitmek bilmez günler boyunca o tünelde tutan şey tünelin sonunda, tam bittiği yerde, duvara dayanmış duruyordu. Onu oluşturan parçalardan herhangi birini oynatmanın olanaksızlığı olmasaydı, bir makine olduğu söylenebilirdi. Çok farklı şekillerde ve büyüklüklerde metalik parçalar, silindirler, küreler, müthiş bir sağlamlıkla perçinlenerek bu tarifi mümkün olmayan nesneyi meydana getiriyorlardı. Bu tuhaf şeyin ne sınırlarını bulabildim ne de büyüklüğünü ölçebildim, her yanından duvara sabitlenmişti, cilalı, çelik argaçlarıyla bu dünyada hiçliğin mutlak temsili gibiydi. Haftalar boyunca karmaşık bağlantı noktalarını, sert ve küçük dişlilerini, donmuş kürelerini yoklamaktan ellerim yoruldu, bir gün kendimi bu tarifsiz nesneye bana sırrını, varlık nedenini açıklaması için yalvarıp yakarırken bulunca korku içinde kaçtım. Madenin o bölümüne de bir daha adım atmadım, ama sıcak ve nemli geceler boyunca metallerin dilsiz varlığı rüyalarımı ziyaret etti, yüreğim ağzımda, korkudan ellerim titreyerek döşeğimde doğruldum. İstediği kadar devasa olsun hiçbir deprem, hiçbir yıkım o sonsuzluğa mahkûm edilmiş, kaçınılmaz makineyi yok edemez.

Üçüncü tünel başta da sözünü ettiğim Alférez adındaki. Şimdi burada yaşıyorum. Sakin bir loşluk tünelin en derinlerine kadar ulaşıyor ve aşağıdaki kaya duvarlara, kaynağındaki büyük taşlara çarpan ırmağın sularının çıkardığı ses, bu terk edilmiş madenlerinin başını beklemenin onulmaz bıkkınlığına eğreti de olsa biraz neşe katıyor.

Çok seyrek de olsa altın arayıcıların ırmağın kıyısındaki

kumları tahta eleklerinde yıkamak için buraya kadar tırmandıkları oluyor. Ucuz tütün kokusu bana adamların geldiğini haber veriyor. Onları çalışırken izlemek için aşağı iniyorum ve bir iki laf ettiğimiz oluyor. O kadar farklı bölgelerden geliyorlar ki, dillerini pek anlamıyorum. Bunca titizlik gerektiren ve sonuç açısından bu derece yoksul bir işi yaparken gösterdikleri ölçüsüz sabır beni hep şaşırtmıştır. Yılda bir kez karşı kıyıdaki şeker kamışı yetiştiricilerinin karıları gelir. Akıntıda giysilerini yıkar ve kumaşları taşlara vururlar. Zaten bu ses sayesinde valıklarından haberdar olurum. Bazen içlerinden bir ikisi benimle madene çıkar. Acele ve adsız ilişkilerdir bunlar, hazdan çok bir başka tenin tenime değdiğini duyma ve bu kaçamak temasla beni yiyip bitiren yalnızlığı kandırma ihtiyacım ön plandadır.

Bir gün buradan çıkacağım, ırmak boyunca aşağı ineceğim, yaylalara giden yola ulaşana kadar yürüyeceğim ve unutuşun burada geçirdiğim sefil zamanları silmesini umacağım.

La Nieve del Almirante

Sıradağların en tepesine ulaşınca, kamyonlar yol inşa edilirken mühendislerin ofis olarak kullandıkları yıkık dökük bir barakada dururlardı. Büyük kamyonların sürücüleri yaylanın soğuğunda içlerini ısıtsın diye bir fincan kahve içmek ya da bir bardak *aguardiente* yuvarlamak için mola verirlerdi. Soğuk direksiyondaki ellerini uyuşturur, onları deli gibi akan ırmağın bir dakikada araçtan arta kalanları da, yolcuların cesetlerini de silip süpürdüğü uçuruma çekerdi. Akıntının aşağılarında, sıcak topraklara varıldığında kazanın artıkları kıyıya vururdu. Barakanın duvarları ahşaptı, üzerinde gece gündüz kahve ibriği kaynayan ocağın isinden iç kısımları kararmıştı. Aç gelen sürücülere uyduruk bir yemek de verilirdi, ama yüksek dağın havası her türlü yemek düşüncesini uzaklaştıran bir bulantıya neden olduğundan, yemek isteyen pek olmazdı. Duvarlara çivilenmiş teneke levhalarda, bu huysuz, donmuş yaylayla hiç ilgisi olmayan palmiyeli, masmavi plajlarda, mayolarıyla bedenlerinin tazeliğini sergileyen kışkırtıcı kadınların yaptığı biraların ya da ağrı kesicilerin reklamları vardı.

Sis nemli asfaltın metal gibi parladığı yolu geçerek gövdeleri kaygan ve gri, yine gri renkli bir yosunla kaplı dalları gür ama yaprakları kıt, pütürlü taç yapraklarından yoğun ve şeffaf renkli bir özsu akan, koyu renkli çiçekler açan dev ağaçların arasında gözden yiterdi.

Girişte asılı bir tabelada, rengi solmuş kırmızı harflerle mekânın adı yazardı: "La Nieve del Almirante". Dükkân sahibi El Gaviero olarak tanınır, geçmişi ve nereden geldiği bilinmezdi. Aklar düşmüş sert sakalı yüzünün büyük bölümünü kaplardı. Sağlam, kuru bambu dallarından yapılma uyduruk bir koltuk değneğiyle yürürdü. Sağ bacağındaki iris

renkli, pis kokulu bir irin akıtan yaraya hiç aldırmazdı. Müşterilerin isteklerini yerine getirir, koltuk değneğinin çayırların yalnızlığında kaybolan ritmik, sert takırtısına uyarak gidip gelirdi. Sözü kıt bir adamdı. Arada bir gülümsediği de olurdu ama çevresinde duyduğu bir şeye değil de, kendi kendine gülümsermiş gibiydi; zamanlaması yolcuların söylediklerine denk gelmezdi. Ona yardım eden bir kadın vardı. Vahşi, işine odaklanmış, orada değilmiş gibiydi. Soğuktan korumasını sağlayan kumaş katlarının ve pelerinlerin altında hâlâ diri, haz veren eylemlere uzak olmayan bir bedenin varlığı sezilirdi. Alçakların sıcağında, kımıltısız, yeşil bir kubbenin altında denize doğru inen ırmakların aktığı toprakların özüyle, rayihasıyla, hatıralarıyla dolu bir haz. Bazen bir şarkı söylerdi kadın, sıcaktan alev alev yanan ovanın tembel kuşlarınınki gibi incecik çıkardı sesi. El Gaviero durur, bu tiz, dalgalı ve hayvani mırıltıyı dinleyerek ona bakardı. Bomboş uzakların, ölümcül umutsuzluğun dile geldiği bu şarkı araçlarına dönerek dağdan inişe geçen sürücülere eşlik eder, içlerini tarifsiz özlemlerle doldururdu.

Ancak Gaviero'nun dükkânını orada mola verenler ve mekâna alışık olanlar için unutulmaz kılan başka bir şey vardı: Dar bir koridorla evin arka bölümüne geçiliyordu, orada yarı yarıya eğreltiotlarıyla kaplı bir uçurumun üzerinde asılı, ahşap kalaslarla desteklenen bir balkon vardı. Yolcular balkona çıkar, titiz bir sabırla işer, bitkilerle kaplı sisli uçurumun başdöndürücü derinliğinde yiten sıvının yere çarpma sesini asla duyamazlardı. Koridorun duvarlarına cümleler, gözlemler, düşünceler yazılıydı. Çoğu bölgede hâlâ anımsanır ve alıntılanır, ama kimse anlamlarını ya da niyetlerini tam olarak anlayamamıştır. Onları El Gaviero yazmıştı ve çoğu o şaşırtıcı işeme yerine giden müşterilerin geçişleri sırasında silinmişti.

İnatla insanların belleğinde kalanlardan bazıları aşağıda yazılı olanlardır:

Ben en gizli saklı yolların, en gizli limanların derbeder yolcusuyum. Yararsızlıkları ve bilinmezlikleri günlerimi besler.

Bu cilalı çakıltaşını sakla. Ölüm saatin geldiğinde avucunun içinde ovalayarak toplamları boş varoluşunun tüm muhtemel anlamını yok eden pişmanlık verici hatalarını uzaklaştırabilirsin.

Her meyve en tatlı özünün uzağında kör bir gözdür. İnsanın kendi mutluluğuna hiç nedensiz ve çaresiz bir mutsuzluğun yollarını açtığı bölgeler vardır. Yelkenli gemileri izle. Bu eski püskü ve hüzünlü teknelerin rotalarından git. Hiç durma. En mütevazi yerde bile demir atma. Irmakları çık. Irmakları in. Ovaları ıslatan yağmurlara karış. Tüm kıyılardan uzak dur.

Bak buralarda ne çok özensizlik hüküm sürüyor. Yaşamımın günleri böyle. Artık değil. Olamaz.

Kadınlar asla yalan söylemez. Bedenlerinin en gizli kıvrımlarından her zaman gerçek fışkırır. Mesele bizim bunu çözmekteki akıl almaz beceriksizliğimizdir. Bunu hiç başaramayanların ve hislerinin çıkışı olmayan körlüğünde ölenlerin sayısı çoktur.

Kervanları izleyebirdim. Ölüp de kervancılar tarafından sürülerinin gübresinin içinde, düzlüklerin yüksek göğünün altında gömülebilirdim. İyi, çok daha iyi olurdu. Gerisi, aslında, işe yaramaz.

Söylediğimiz gibi, başka cümleler de vardı ama koridorun loşluğundan geçen ellerin ve bedenlerin dokunuşlarıyla silinmişti. Buraya alıntılananlar yaylanın insanları tarafından en sevilenleriydi muhtemelen. Belli ki Gaviero'nun daha önce yaşadığı zamanlara atıfta bulunuyorlardı ve sonsuza kadar sönmeden önce bocalayan bir bellekten rastlantı eseri çıkarak bu yerlere ulaşmışlardı.

Aracuriare Kanyonu

Aracuriare Kanyonu'nda geçirdiği günlerin Gaviero'nun yaşamındaki etkisini anlamak için bu yerin bazı özellikleri üzerinde durmak gerekir. Her türlü yoldan ya da Tierras Bajas ahalisinin [Alçak Topraklar] gelip geçerken mola verdikleri duraklardan uzaktadır, tam anlamıyla bedelsiz olmasa da etkileyici gölgeliğin tadını çıkarmak için pek uygun bir yer olduğu söylenemez.

Irmağın buz gibi suları sıradağlardan gümbürdeyerek iner, büyük kayalara çarparak patlar, köpükler ve burgaçlar havalara savrulur, delirmiş çağlayanın ahenksiz, öfkeli çığlıkları duyulur. Irmağın altın bakımından zengin kumlar sürüklediğine ilişkin bir inanç vardır, bu nedenle sık sık altın arayıcıların kurduğu eğreti kamplara rastlanır, kıyıda ırmağın toprağını yıkarlar ama bugüne dek kimsenin kayda değer bir şey bulmuşluğu yoktur. Kısa süre içinde bu yabancıların üzerine umutsuzluk çöker, bölgenin ateşleri ve hastalıkları da yaşamlarını kısaltır. Hiç azalmayan nemli sıcak, yeterince besin bulunmaması bu sert iklimin yıpratıcı etkilerine alışık olmayanları yiyip bitirir. Bu iş için gelenlerin son durağı genelde yaşamda dur durak bilmemiş, dinlenme nedir tatmamış olanların kemiklerinin dinlendiği mütevazi tümseklerden oluşan bir mezardır. Dar bir vadiye giren ırmağın akıntısı gevşer, suları artık hiçbir engelle karşılaşmayan akıntının deli enerjisini gizleyen dingin bir şeffaflık kazanır. Vadinin bitiminde kara bir çatlağın ikiye ayırdığı dev bir granit kütlesi vardır. Irmak bir ayine yaraşır ağırbaşlılık ve sessizlikle buradan kanyonun loşluğuna süzülür. Yüzeylerinde biraz ışık aramaya yeltenen liken ve eğreltiotlarından seyrek bir bitki örtüsü bulunan, gökyüzüne doğru yükselen granit duvarların oluşturduğu iç kısımdaki koyu gölgeliğin dinginliği, arada bir kaya-

nın az sayıdaki çatlaklarına gelen şahinler ya da çığlıklarıyla her yeri bir anda şamataya boğarak insanın sinirlerini alt üst eden ve en eski özlemlerini canlandıran papağan sürüleri tarafından bozulur.

Kanyonun içinde ırmağın oluşturduğu arduvaz renkli plajlar güneşin uçurumun dibine kadar varabildiği kısa aralıklarda parlar. Genelde ırmak yüzeyi o kadar dingindir ki, suyun akışı ancak fark edilir. Seyrek de olsa boş bir iç çekişe dönüşen bir fokurtu duyulur, akıntının dibinden yükselen derin yakınma suyun dingin akışının gizlediği müthiş, hain enerjiyi haber verir.

El Gaviero buraya kıyıdaki bir petrol limanında ticaret yaptığı birkaç altın arayıcısına araç-gereç, terazi ve bir civa kabı getirmek için geldi. Kanyona varınca müşterilerinin haftalar önce öldüklerini öğrendi. Merhametli biri onları kanyonun girişine gömmüştü. Kurt yeniği bir levhanın üzerine berbat bir yazıyla yazılmış adlarını Gaviero zar zor okuyabildi. Kanyona girdi ve parlak yüzeylerinde arada bir, bir kuşun iskeleti ya da yukarıdaki vadideki yerleşimlerden birinden süreklenip gelen bir sandalın kalıntıları görünen plajlarda duraklayarak ilerledi.

Mekânın kesif ve ılık sükûneti, insanların her türlü karmaşasından ve şamatasından uzak oluşu, ısrarlı, yoğun, sözcüklerle ve hatta düşüncelerle bile açıklaması mümkün olmayan bir çağrı, Gaviero'nun bir süre orada kalmayı istemesine yetti, limanların kargaşasından uzaklaşmak ve durmadan oradan oraya sürüklenmelerine ara vermekten başka nedeni ve bahanesi yoktu.

Kıyıdan topladığı birkaç tahta parçası ve akıntıdan kurtardığı palmiye yapraklarıyla, kalmak için seçtiği plajın dibine derme çatma bir kulübe yaptı. Sürekli ırmakla inen meyveler ve hiçbir zorluk çekmeden avladığı kuşların etleriyle beslendi.

Günler geçti, Gaviero özel bir nedeni olmadan yaşamını mercek altına aldı, hatalalarını ve kederlerini, seyrek mut-

luluklarını ve şaşırtıcı tutkularını sayıp döktü. Bu işe kendini o kadar kaptırdı ki, tüm yaşamı boyunca ona eşlik eden, onca zahmet ve sıkıntı çeken, onca işe girişen o varoluşu tam anlamıyla gün ışığına çıkarabildi, bu form açısından tastamam ama hüzün verici bir çalışmaydı. Kendi sınırlarını, gerçek limitlerini bulma işinde ısrarla ilerledi, o zamana kadar kendi yaşamı olarak bildiği başkahramanın uzaklaştığını ve kaybolduğunu gördüğünde, geriye sadece bu sayıp dökerek basitleştirme işini yapan kaldı. En gizli özünden doğan bu yeni kişiyi tanıma çabası içindeyken aniden bir şaşkınlık ve haz karışımıyla doldu içi: Onu bekleyen üçüncü bir kişi daha vardı, kendi varlığının tam merkezinde çizgileri ortaya çıkıyor, şekilleniyordu. Birden yaşamının hiçbir bölümünde yer almayan bu kişinin tüm gerçeğin farkında olan, tüm yolları tanıyan, kaderinin dokuduğu, şimdi çıplak kanıtlar olarak ortaya çıkan motifleri bilen, geriye kalanların topunun işe yaramaz olduğunu ve hemen baştan savılması gerektiğini kavrayan kişi olduğundan emin oldu. Kendi kendisinin bu mutlak tanığıyla karşı karşıya kalmak yıllardır kısır serüvenlerde aradığı o dingin kabullenişi de beraberinde getirdi.

El Gaviero, bu karşılaşmaya kadar, kanyonda, el yordamıyla ilerlediği ve yalan şaşkınlıklara düştüğü zorlu bir arayış dönemi geçirdi. Çevre, mabet yankısı ve hipnotize edici bir yavaşlıkla akan suyun aşıboyası örtüsü zihnindeki iç ilerlemeye karışarak onu varlığının bu üçüncü gözcüsüne ulaştırdı, ne bir övgü ne de yergi sözü sarf ediyor, onu başka bir dünyadan bakarmış gibi sabit olarak izlemekle yetiniyor ve bir ayna gibi yaşamının şaşkın ve karışık anlarını yansıtıyordu. Maqroll'u kaplayan huzurda bir parça da haz vardı, hepimizin ölmeden önce ulaşmayı umduğumuz, ancak sayıları artan yılların ve beraberlerinde getirdikleri umutsuzluğun bizden giderek uzaklaştırdığı o mutluluğun bir habercisi gibiydi.

Gaviero yeni ulaştığı bu iç bütünlüğünü uzatırsa ölümün tüm önemini yitireceğini, defterde bir başka yapraktan ibaret kalacağını, bir köşeyi dönmek ya da yatakta uyurken öte ya-

na kıvrılmak kadar basitlikle kabul edilebileceğini hissetti Granit duvarlar, suların tembel ilerleyişi, parlak yüzeyi, kanyonun yankılı boşluğu, Gaviero için ölümün kendine aldığı varlıklarının ayin alayını izlediği yerin, unutulmuşların krallığının öncü imgesi gibiydi.

Gelecekte olacakların geçmişte olanlardan çok daha farklı biçimlerde meydana geleceğini bilen Gaviero, insanların gürültü patırtısına karışmak üzere kanyondan çıkmakta acele etmedi. Yeni kazandığı bu iç huzurunu sarsmaktan çekiniyordu. Sonunda, bir gün, sarmaşık dallarının yardımıyla birkaç ağaç kütüğünü birbirine bağladı, akıntının ortasına doğru iterek dar boğazdan ırmağın aşağısına doğru gitti. Bir hafta sonra deltada hüküm süren bembeyaz gün ışığına çıktı. Irmak burada uzaklık duygusunu artıran bir sisin yayıldığı, sonu olmayan bir ufka doğru genişleyen dingin ve ılık denize karışıyordu.

Gaviero Aracuriare Kanyonu'nda geçirdiği günlerden kimseye söz etmedi. Burada olup bitenler hakkında aldığı notlar bataklık topraklara doğru yola çıkmadan önceki son günlerini geçirdiği sefil bir otelin odasındaki dolapta kaldı.

Gaviero'nun Ziyareti

Görünüşü tümüyle değişmişti. Daha yaşlı göründüğü ya da yılların geçişi ve yaşadığı iklimin haşinliği onu daha çok yıprattığı için değil. Yokluğu bu kadar uzun sürmemişti. Başka bir şey vardı. Dolaylı, yorgun bir şey bakışlarına ihanet ediyordu. Her türlü hareket kabiliyetini yitirmiş gibi duran omuzları hayatın yükünü, mutluluk ya da mutsuzluklarını taşımak zorunda değillermiş gibi sertti. Sesi dikkati çekecek kadar kısılmış ve kadifemsi, nötr bir tona bürünmüştü. Başkalarının sessizliğine tahammül edemediği için konuşan birinin sesiydi bu.

Kıyıdaki kahve plantasyonlarına bakan verandaya bir sallanır koltuk getirmiş, yakında çıkacak akşam esintisinin derin ama tanımsız mutsuzluğuna bir ferahlık getirmesini bekler gibi oturmuştu. Suların büyük taşlara çarpan sesi uzaktan sözlerine eşlik ederek tekdüze anlatısına sönük bir neşe katıyor, sürekli yinelediği hikâyeler kayıtsız ve yavan bir türküye boğularak çaresiz mağlubiyetine, hiçliğin esiri olmasına ihanet ediyordu.

"Guásimo ırmak geçidinde kadın giysileri sattım. Bayram günlerinde oradan yaylanın dişileri geçer, ırmağı yürüyerek geçmek zorunda oldukları için, giysilerini bellerine kadar sıvamaları bile para etmez ve ıslanırlar, kasabaya öyle girmemek için de benden bir şeyler satın alırlardı.

Eskiden olsa o esmer ve sert baldırlar, yuvarlak kalçalar, güvercin göğsü gibi karınlar beni dayanılmaz bir hezeyanın eşiğine getirebilirdi. Kıskanç bir erkek kardeş elinde bıçağıyla üzerime yürüyünce oradan ayrıldım, çiçekli bir kumaş ölçtüğüm yeşil gözlü bir dilbere gülümseyerek bir şeyler ima ettiğimi sanmış. Kız adamı tam zamanında engelledi. Üzerime

apansız bir bıkkınlık çöktü, tüm malı elden çıkardım ve bir daha dönmemek üzere oradan ayrıldım.

Daha sonra birkaç ay, inşa etmekten vazgeçtikleri demiryolunda terk ettikleri bir vagonda yaşadım. Bir ara bunu anlatmıştım. Pek bir önemi yok.

Sonra limana indim ve merhametsiz bir soğuğun hüküm sürdüğü sisli iklimlerde çalışan bir gemiye yazıldım. Zaman geçirmek ve can sıkıntısını dağıtmak için makine dairesine inerek ateşçilere son dört büyük Burgonya dükünün öyküsünü anlatmaya başladım. Kazanların gürültüsü ve devim kollarının tıslamaları nedeniyle bağıra çağıra anlatıyordum. Korkusuz Jean'ın kralın adamlarının elinde Montereau Köprüsü'nde öldürülüşünü ve Korkunç Charles'in Yorklu Margareth ile düğününü sürekli tekrarlatıyorlardı. Sislerin ve büyük buz kütlelerinin arasından geçerken hikâye anlatmaktan başka hiçbir şey yapmamaya başladım. Kaptan varlığımı bile unutmuştu, ta ki marinelbaşı gidip de ateşçilerin kafalarını korkunç isyan ve saldırı öyküleriyle şişirerek çalışmalarına izin vermediğimi söyleyene kadar. Beni son Nancy Dükü'nün sonunu anlatırken yakaladı ve zavallı kim bilir neler geçirdi kafasından. Escalda'nın[10] limanlarından birinde indirdiler beni, yamalı giysilerimden ve Aziz Lazarus Yüksek Roquedal bölgesinde [İspanya] bulunan mezarlardaki adsız höyüklerin envanterinden başka bir şeyim yoktu.

Sonra ırmak kıyısındaki rafinerilerin çıkışlarında bir vaaz ve Tanrıya övgü gezisi düzenledim. Yeni bir Tanrı krallığının doğuşunu müjdeliyordum, burada günahların ve sevapların son derece titiz bir muhasebesi yapılacak, tövbelerin hesabı tutulacaktı, öyle ki gece ve gündüzün her anında bizi bekleyen bir sürpriz ya da kısa ama bir o kadar şiddetli bir mutluluk olabilirdi. Üzerinde nasıl iyi ölüneceğine ilişkin dualar yazılı, bu doktirinin özünü anlatan kâğıtlar sattım. Şimdi

10 Fr. Escaut. Irmak. Fransa'da doğar, Belçika'dan geçerek Kuzey Denizi'ne dökülür. (ç.n.)

hepsini unuttum ama arada bir düşlerimde şu üç dizeyi anımsarım:

yaşamın rayları pullarını dökmüş
suyun gözü gölgeleri toplamış
balçık meleği kanatlarını kesmiş.

Bazen bu sözler gerçekten o duaya mı aitti, yoksa benim sürekli yinelenen daha kasvetli düşlerimden birinin mi ürünüydü, merak ederim. Şimdi bunu araştırmanın sırası değil, ayrıca beni ilgilendirmiyor da."

Gaviero aniden yolculuklarına ilişkin bu giderek tuhaflaşan hikâyelere ara vererek uzun bir monologa daldı, tutarsız ve görünüşe göre nedensizdi, ama acı veren bir sadakatle bağlı olduğu, kökeni belirsiz bir talihsizliğin anısıydı.

"Çünkü sonunda tüm bu işler, karşılaşmalar yaşamımın gerçek özü olmayı bıraktılar. Öyle ki hangisini hayalimde uyduruyorum hangisi gerçek bir deneyime ait bilemiyorum. Tüm bunlar sayesinde, tüm bunlar aracılığıyla boşu boşuna kimi takıntılardan kaçmaya çabaladım durdum, işte bu takıntılar gerçek, sürekli ve açık; yaşamımın son planını, dolanıp durmalarımın aslında bilindik neticesini dokuyorlar. Onları ayırmak ve birer ad vermek kolay değil, ama üç aşağı beş yukarı şöyle:

Yaşamın kısa olmasına razı gelmek karşılığında çocukluktaki bazı günlere benzer bir mutluluğu değiş tokuş etmek.

Gerçekten kim olduğumuzla, bizimle konuşanla, çıkışı olmayan bir korkuya kapılmamamız için saklanmak zorunda olanla karşılaşmaktan korkmadan yalnızlığı uzatmak.

Kimsenin kimseyi dinlemediğini bilmek. Kimsenin kimseden haberdar olmadığını. Sözün kendisinin bir kandırmaca, hayallerimizin ve gerçeklerimizin eğreti binasını saran, gizleyen ve gömen bir tuzak olduğunu bilmek; bunların hepsi iletilebilir olmayanın mührüyle mühürlenmiştir.

Her şeyden önce belleğe güvenmemeyi öğrenmek. Anım-

sadığımızı zannettiğimizin gerçekte olup bitenle ilgisi yoktur. Belleğimiz kim bilir kaç tane sinir bozucu ve iç bayıcı usanç anını yıllar sonra bize muhteşem bir mutluluğun bölümleri gibi getirecektir. Özlem, sayesinde ölüme en çok yaklaştığımız yalandır. Hiç anımsamadan yaşamak belki de tanrıların sırrıdır.

Kendimden geçmelerimi, düşüşlerimi, hezeyanlarımı, gizli yatak öykülerimi anlattığım zaman, bunu sadece havada bir-iki hayvani, küstah mağara homurtusu kalsın diye yapıyorum, ancak bu homurtularla aslında nasıl hissettiğimi ve ne olduğumu etkili bir biçimde söyleyebilirim. Ama sonunda başıboş dolaşmalarımda, yoldan çıkmalarımda kendimi kaybediyorum ve buraya bunun için gelmemiştim."

Devasa boyutlu, kalın bir duvarın üzerine çakılıp kalmış gibi gözlerine kurşun durağanlığı çöktü. Alt dudağı hafifçe titriyordu. Göğsünün üzerinde kollarını kavuşturarak, ırmağın mırıltısının ritmine uymak istermiş gibi hafifçe sallanmaya başladı. Taze çamur, ezilmiş bitki, çürümekte olan özsu kokusu bize suların yükselmekte olduğunu haber veriyordu. El Gaviero uzun süre, gece tropiklere özgü baş döndürücü bir karanlıkla inene dek sessizliğini korudu. Gözüpek ateşböcekleri kahve tarlalarının ılık sessizliğinde dans ediyorlardı. Sonra yeniden konuşmaya başladı, o mahremiyetinin en karanlık köşelerine girdikçe, benim anlamını tümüyle kaçırdığım bir söz kalabalığında kayboldu. Birden tekrar kendi geçmişinden söz etmeye başlayarak tekdüze monoloğunu kaldığı yerden tutturdu:

"Yaşamımda çok sürprizle karşılaşmadım," dedi, "pek azı anlatılmayı hak eder, ama hepsi bir felaketin o kasvetli enerjisine sahiptir. Bir sabah ırmak limanlarından birinin yakıcı uyuşukluğunda giyiniyordum, sefil bir randevuevinin yıkık dökük bölmesindeydim. Ahşap duvarda babamın fotoğrafı asılıydı. Saz örgüsü sallanan koltukta oturuyordu, Karayipler'in bir otelinin lobisindeydi. Bu fotoğraf annemin komodininde dururdu, uzun dulluğu süresince onu hep yanında tutmuştu. "Kim bu?"

diye sordum geceyi birlikte geçirdiğim kadına, ancak o zaman etinin feci derbederliğini ve hatlarının hayvansılığını fark ederek. "Babam" dedi ağzını çarpıtan bir gülümsemeyle, şişko çıplaklığını ter ve kir içindeki çarşafla örterek. "Onu hiç tanımadım, ama burada çalışmış olan annem onu çok anar ve sanki genç kalmasına faydası olacakmış gibi birkaç mektubunu saklardı." Giyinmeyi bitirdim ve güneşin delip geçtiği, olağan müşterileri olan şoförlerle, sürü sahipleriyle ve hava üssünün askerleriyle dolmaya başlayan kafelerin radyolarının, çatal, bıçak, tabak gürültülerinin yankılanmaya başladığı geniş, toprak caddede kayboldum. Yıldırıcı bir hüzünle bunun yaşamın bir daha asla dönmek istemediğim bir köşesi olduğunu düşündüm. Talihsizlik.

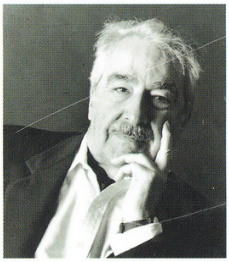
Bir keresinde beni güçsüz bırakan ve sürekli hezeyanlara sürükleyen malaryadan iyileşmek için Amazon bölgesindeki bir hastaneye yolum düştü. Geceleri sıcak dayanılmaz oluyordu, ama bir yandan da aptal bir cümlenin ya da kime ait olduğunu çıkarması olanaksız bir sesin merkez olduğu, çevresinde dönüp duran ateşin tüm kemiklerimi ağrıttığı o baş dönmesi nöbetlerinden çıkmama yardım ediyordu. Yanımda zehirli örümcek sokmuş bir tüccar tüm sol yanını kaplayan kara irinli çıbanı yelpazeliyordu. 'Artık kuruyacak,' diyordu sevinçle, 'kuruyacak ve işi bitirmek için çok yakında buradan çıkacağım. Öyle zengin olacağım ki, bir daha asla bu hastane yatağını da, sadece maymunlara ve timsahlara uygun olan o boktan ormanı da anımsamayacağım!' Sözünü ettiği orduya ait, gümrükten ve vergiden muaf tercihli ithalat lisanslarıyla bölgede çalışan su uçaklarının yedek parçalarıyla ilgili karmaşık bir işti. En azından ben kabaca öyle anımsıyorum, çünkü adam tüm geceyi işin en ince ayrıntılarının arasında kaybolarak geçirdi ve bunlar da birer birer malarya krizlerime eklendi. Şafakta nihayet uyuyabildim ama hâlâ gece boyunca yakamı bırakmayan acı ve panik dalgasının içindeydim. 'Bak, belgeler burada. Herkese gününü göstereceğim. Göreceksin. Yarın kesinlikle çıkıyorum.' Bir gece vahşi bir ısrarla bu cümleyi yineleyerek mühür-

lerle ve üç farklı dilde açıklamalarla dolu mavi ve pembe kâğıtları havada sallayıp durdu. Uzun bir ateş nöbetine kapılıp gitmeden önce son duyduklarım, 'Ay! Ne dinleneceğim ama, ne mutluluk, bu bokluk nihayet bitiyor!' oldu. Bana dünyanın sonu gibi gelen bir silah sesiyle uyandım, dönüp komşuma baktım: Kurşunun dağıttığı kafası çürümekte olan olgun bir meyvenin yumuşaklığıyla titriyordu henüz. Beni başka bir odaya geçirdiler, orada yağmur mevsiminin serin esintisi beni hayata döndürene kadar yaşamla ölüm arasında mücadele ettim.

Neden bunları anlattığımı bilmiyorum. Aslında size bu kâğıtları bırakmaya geldim. Bir daha birbirimizi görmezsek onları ne yapacağınıza karar verirsiniz. Gençliğimden kalma birkaç mektup, birkaç rehin makbuzu, hiçbir zaman bitirmeyeceğim kitabının taslağı. Valentinois Dükü Cesar Borgia'nın kayınbiraderi Navarra kralının sarayına giderek, onu Aragon kralına karşı verdiği mücadelede desteklemesi ve Viyana eteklerinde şafak vakti birkaç askerin kurduğu pusu sonucu öldürülmesi üzerine bir araştırma. Bu karışık bir hikâye, karanlık yönlerle dolu ve yıllardır aydınlatılmaya değeceğini düşünür dururum. Bir de demir haç bırakıyorum, Anadolu'nun ücra köşelerinden birinde, terk edilmiş bir caminin bahçesinde, bir höyükteki çok eskiden kalma kemiklerin arasında bulmuştum. Bana her zaman şans getirmiştir ama artık onsuz yola devam etmenin vakti geldi. Ayrıca hesapları ve kanıtları da bırakıyorum; Sereno madenlerinde sahip olduğumuz patlayıcı fabrikası meselesinde benim masumiyetimi kanıtlayan delliler de burada. Hani Madeira'ya gidecektik, şu benim arkadaşım olan Macar medyum ve Paraguaylı bir ortak vardı. Onlar her şeyi alıp kaçtılar, hesap vermek de bana kaldı. Yıllar önce bu hesaplar kapandı aslında, ama bir düzen merakı beni tüm bu makbuzları saklamaya mecbur etti, artık yanımda taşımak istemiyorum.

Neyse, artık veda ediyorum. Boş bir mavnayı Ciénaga del Mártir'e götürmek için aşağı ineceğim, ırmaktan aşağı inerken birkaç yolcu bulabilirsem, yeniden denize açılacak kadar

para topların belki." Ayağa kalktı ve bana o çok kendine özgü, hem törensel hem askeri diye niteleyebileceğim tavrıyla elini uzattı. Ben geceyi geçirmesi ve ırmağa kadar inmek için ertesi sabah yola çıkması konusunda ısrar edemeden eski, modası geçmiş, gençliğimizi büyüleyen bir şarkıyı ıslıkla dişlerinin arasından çalarak kahve tarlalarının arasında gözden yitti. Bana bıraktığı kâğıtları gözden geçirmeye başladım, Gaviero'nun geçmiş yaşantısına ait, bana hiç sözünü etmediği birçok ize rastladım. Aşağıda, ırmak köprüsünde ve köprüyü koruyan çinko çatıda ayak seslerinin yankılandığını duyduğumda bu işi yapıyordum. Yokluğunu hissettim, sesini, şimdi bana onu bir daha görmeyeceğime ilişkin uğursuz bir işaret gibi gelen, son derece değişmiş bulduğum hareketlerini hatırlamaya başladım.

Tropik Güncesi akıntının tersine yapılan bir ırmak yolculuğunun romanı. Maceralarının, düşlerinin ve anılarının peşinden giden Maqroll el Gaviero'un günlüklerinden oluşan roman, Mutis'in eşsiz betimlemeleriyle zenginleşiyor. Gaviero yolculuğunda ölümü ve yaşamı, aşkı, arayışlarını ve anılarını yanında götürmektedir. Bu romanında Mutis'in usta dili, tropik ormanların büyülü havasıyla birleşiyor, okuruna eşsiz bir serüven sunuyor.

Gabriel García Márquez'den sonra dünya çapında en çok bilinen Kolombiyalı yazar olan Mutis, vahşi doğanın ve hayalle gerçek arasında gidip gelen düşüncelerin güncesini tutuyor.

Altı yılda sekiz kitap. Álvaro'nun tek sayfasını okumak bile nasıl bir yazar olduğunu anlamaya yeter. Onun hem yaşamı hem de yapıtları o kayıp cenneti asla bulamayacağımızı anlatan kehanetlerdir. Herkes kahramanı Maqroll'un Álvaro'nun kendisi olduğunu söyler. Bu yeterli değil. Maqroll sadece Álvaro değildir. O hepimizdir ve bu nedenle de ölümsüzdür.

Gabriel García Márquez

Mutis'in kısa romanlarındaki gerçekler ve keyifler, ki ne kadar hüzünlü ışıklı ve gösterişlidir, o romanlar yoğun biçimde hem içe hem dışa dönük, hem neşe hem hüzün dolu bir bakışın parçalarıdır. Yetişkinliğin serüvenini, başarısızlıklarını, tehlikelerini ve yaşlanmayı anlatırlar, hem hayat yorgunu hem de ebedi bir oğan çocuğu tanıtmayı amaçlarlar.

F[illegible]Goldman

KİTAP
SKB 0048524 VMA

978-605-4069-22-4

ISBN 978-605-4069-22-4

9 786054 069224

10 YTL